

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО**

**НАУКОВА ОРГАНІЗАЦІЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ ДНПБ УКРАЇНИ
ІМ. В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО**

**ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ
[Електронний ресурс]**

Київ 2013

УДК 026:37(477)(06)

ББК 78.34(4Укр)758.9:74я43

О-72

*Затверджено до друку вченою радою
Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського,
протокол № 9 від 30.11.2013 року*

Наукова організація інформаційної діяльності ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського [Електронний ресурс] : зб. наук. пр. / НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського; [редкол.: П. І. Рогова (голова), Л. М. Заліток, (заст. голови), О. В. Воскобойнікова-Гузева та ін.]. – Електрон. дані. – Київ : [ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського], 2013. – 152 с. – Режим доступу: http://www.dnpb.gov.ua/research_activity/personal_lib_products/?PHPSESSID=3d151fcf81d9959fec41a40f00114f4b. – Назва з екрана.

У збірнику представлено матеріали Всеукраїнського науково-практичного семінару „Кооперативна діяльність освітянських бібліотек в інформаційному забезпеченні національної педагогічної науки й освіти” (м. Миколаїв, 2012 р.) та статті, які присвячено проблемам науково-інформаційної діяльності ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, зокрема кооперативної співпраці ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського з книгозбірнями мережі освітянських бібліотек МОН України та НАПН України зі створення електронного галузевого бібліографічного та реферативного ресурсу

Редакційна колегія

П. І. Рогова, канд. іст. наук, ст. наук. співробітник, засл. працівник культури України,
директор ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського (голова)

Л. М. Заліток, канд. пед. наук, заст. директора з наукової роботи
ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського (заст. голови)

О. В. Воскобойнікова-Гузева, канд. іст. наук, ст. наук. співробітник, директор Інституту
бібліотекознавства Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського,

Л. О. Пономаренко, заст. директора з науково-бібліотечної роботи
ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського

Л. І. Самчук, зав. відділу наукової інформаційно-бібліографічної діяльності
ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського

Т. І. Годецька, вчений секретар ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського
Науковий редактор П. І. Рогова

Літературний редактор І. П. Білоцерківець

ЗМІСТ

Від упорядників	4
Список скорочень	6
Коваленко І. Й. Кооперативна діяльність освітянських бібліотек в інформаційному забезпеченні національної науки й освіти	7
Роскіна Т. І. Корпоративна діяльність бібліотек Миколаївщини з формування єдиного інформаційного ресурсу: досвід роботи (Чого чекають бібліотекар і читач від корпоративних ресурсів)	13
Коваленко І. Й. Взаємодія освітянських бібліотек України у формуванні галузевого реферативного ресурсу ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського	18
Дорофєєва О. П. Удосконалення доступу до галузевого веб-ресурсу (на прикладі реферативної бази даних порталу Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського)	25
Кропачева Н. М., Коваленко І. Й. Формування галузевої реферативної бази даних з питань педагогіки, психології та освіти книгозбірнями мережі освітянських бібліотек: проблеми та перспективи	42
Самчук Л. І. Кооперативна діяльність освітянських бібліотек України: шляхи становлення і розвитку	54
Вараксіна Н. В. Технологічне забезпечення процесу обміну бібліографічними записами	67
Букишина Т. Ф. Моніторинг масиву реферативної інформації з питань педагогіки, психології, освіти, опублікованої в 4-х серіях УРЖ „Джерело” за 2012 рік	69
Роскіна Т. І. Інноваційна діяльність Науково-педагогічної бібліотеки м. Миколаєва – важливий чинник оптимізації науково-інформаційного забезпечення вітчизняної педагогічної науки, освіти і практики	80
Годз О. В. Основні етапи процесу реферування документів	85
Додаток 1. Рекомендації науково-практичного семінару „Кооперативна діяльність освітянських бібліотек для інформаційного забезпечення розвитку національної освіти і науки”, 10 квітня 2012 року, м. Миколаїв	94
Додаток 2. Договір про спільну діяльність освітянських бібліотек України щодо обміну електронними бібліографічними записами	97
Додаток 3. Правила заповнення полів у базі даних „Періодика” електронного каталогу ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського (модуль „Каталогізатор” АБІС ІРБІС) : інструкція.....	100
Додаток 4. Заповнення полів у базі даних „Періодика” електронного каталогу ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського : інструкція	134
Додаток 5. Обмін бібліографічними записами документів для створення інтегрованого галузевого інформаційного ресурсу на засадах кооперування : інструкція	145
Відомості про авторів	151

Від упорядників

У збірнику представлено матеріали Всеукраїнського науково-практичного семінару „Кооперативна діяльність освітянських бібліотек в інформаційному забезпеченні національної педагогічної науки й освіти” (м. Миколаїв, 2012 р.), які присвячено проблемам наукової організації інформаційної діяльності ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, зокрема кооперативної співпраці ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського з освітянськими бібліотеками мережі зі створення електронного галузевого бібліографічного та реферативного ресурсу.

Збірник підготовлено в рамках науково-дослідної роботи ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського „Наукова організація інформаційної діяльності галузевого бібліотечного комплексу Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського”, що здійснює ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського протягом 2012–2014 рр. (наук. керівник – Воскобойнікова-Гузєва О. В., канд. іст. наук).

Мета семінару – поглиблення теоретичних, науково-методичних та організаційних засад системи інформаційно-аналітичного забезпечення педагогічної науки, освіти й практики в Україні, що складається з бібліографічного, реферативного та оглядово-аналітичного забезпечення інформаційних потреб користувачів бібліотек освітянської галузі, підвищення професійного рівня фахівців наукових бібліотек ВНЗ та ІППО, залучення до співпраці фахівців, не залучених до корпоративної діяльності.

У зв'язку з активним розвитком освіти і науки постало завдання щодо активного формування й розвитку ресурсів з питань освіти, психології та педагогіки України й світу у традиційній і електронній формах, що має бути вагомим сегментом Державного бібліотечного фонду (ДБФ) України, документною базою інноваційного розвитку вітчизняної педагогічної науки та освіти. Це потребує цілеспрямованого наукового підходу до проблем створення

системи інформаційних галузевих ресурсів, зокрема мережею освітянських бібліотек МОН України та НАПН України, аналізу його стану, структури, динаміки.

У роботі семінару взяли участь директори та фахівці провідних освітянських бібліотек України. На семінарі обговорювались такі актуальні теми:

- координація й кооперація в діяльності освітянських бібліотек з формування електронних каталогів.
- стан і перспективи реферативної інформації з питань педагогіки, психології та освіти.
- інформаційно-аналітичне забезпечення вітчизняної педагогічної науки, освіти і практики.

У рамках семінару проведено практичні заняття з методики заповнення полів для створення аналітичного запису в базі даних „Періодика” електронного каталогу, організованого на базі системи автоматизації бібліотек ІРБІС (САБ ІРБІС) та з питань мікроаналітичного згортання реферативної інформації.

Учасники Всеукраїнського науково-практичного семінару схвалили Рекомендації, підготовлені ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, в яких окреслено перспективи розвитку бібліотек освітянської галузі України.

Матеріали збірника сприятимуть підвищенню рівня професійної компетентності бібліотечних працівників освітянських книгозбірень.

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ

АБІС УФД/Бібліотека – автоматизована бібліотечна інформаційна система УФД/Бібліотека

АСІБТ – Асоціація сучасних інформаційно-бібліотечних технологій

БД – база даних

ВАК України – Вища атестаційна комісія України

ВІНІТІ РАН – Всеросійський інститут наукової і технічної інформації

ВНЗ – вищий навчальний заклад

ДБФ – Державний бібліотечний фонд

ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського – Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського

ЕК – електронний каталог

ЗМІ – засоби масової інформації

ІППО – Інститут післядипломної педагогічної освіти

ІПРІ НАН України – Інститут проблем реєстрації інформації Національної академії наук України

МНУ ім. В. О. Сухомлинського – Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського

МОБА – Миколаївська обласна бібліотечна асоціація

НАН України – Національна академія наук України

НАПН України – Національна академія педагогічних наук України

НБУВ – Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського

НДР – науково-дослідна робота

РБД – реферативна база даних

САБ ІРБІС – система автоматизації бібліотек ІРБІС

УРЖ „Джерело” – Український реферативний журнал „Джерело”

ЦУКК – Центральний український корпоративний каталог

**Кооперативна діяльність освітянських бібліотек в інформаційному
забезпеченні національної науки й освіти**

Анотація. Досліджено теоретичні, науково-методичні та організаційні засади системи інформаційно-аналітичного забезпечення педагогічної науки, освіти і практики в Україні. Висвітлено роботу з укладання оглядових та аналітичних документів в ДНПБ України імені В. О. Сухомлинського (у паперовій та електронній формі). Розглянуто програму регіонального науково-практичного семінару на базі Науково-педагогічної бібліотеки м. Миколаєва. Наведено рекомендації учасникам семінару.

Ключові слова: науково-практичний семінар, кооперативна співпраця, освітянські бібліотеки, інформаційне забезпечення.

10 квітня 2012 р. фахівці Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського (ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського) на базі Науково-педагогічної бібліотеки м. Миколаєва провели регіональний науково-практичний семінар згідно з планом роботи НАПН України на 2012 р. та завданнями науково-дослідної роботи (НДР) „Наукова організація інформаційної діяльності галузевого бібліотечного комплексу ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського” (наук. керівник – О. В. Воскобойнікова-Гузєва, канд. іст. наук), що здійснює ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського протягом 2012–2014 рр.

Мета семінару – поглиблення теоретичних, науково-методичних та організаційних засад системи інформаційно-аналітичного забезпечення педагогічної науки, освіти і практики в Україні, що складається з бібліографічного, реферативного та оглядово-аналітичного забезпечення інформаційних потреб користувачів бібліотек освітянської галузі.

У роботі регіонального науково-практичного семінару взяли участь 28 фахівців із наукових бібліотек міст Дніпропетровська, Херсона, Ялти, Кіровограда, Миколаєва.

З вітальним словом до учасників заходу звернулась начальник управління освіти Миколаївського міськвиконкому Г. І. Деркач, яка високо оцінила роботу

Науково-педагогічної бібліотеки м. Миколаєва і визначила її роль у координуванні інформаційної співпраці з провідними книгозбірнями м. Миколаєва. Бібліотека однією з перших в Україні створила зведений електронний каталог провідних бібліотек міста – „Ресурси бібліотек міста Миколаєва”, плідно співпрацюючи із Науково-методичним центром управління освіти, публічними та освітянськими книгозбірнями міста.

Ці бібліотеки мають унікальні за змістом і значні за обсягом фонди. Бібліографічні бази проекту сумарно містять 350 тис. записів. З доповіддю про стан і перспективи розвитку корпоративної діяльності освітянських бібліотек України з формування електронних каталогів виступила завідувач інформаційно-бібліографічного відділу ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського Л. І. Самчук. Вона проінформувала про стан обміну електронними бібліографічними записами із мережею освітянських бібліотек України, що здійснюється для підвищення оперативності інформаційного забезпечення інноваційного розвитку вітчизняної педагогічної науки, освіти і практики шляхом створення повноцінних електронних ресурсів у ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського та освітянських книгозбірнях.

Про проблеми і перспективи формування галузевої реферативної бази даних з питань педагогіки, психології та освіти, що розміщена на веб-порталі ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського і поповнює реферативну базу даних (РБД) „Україніка наукова” та її паперовий варіант Український реферативний журнал (УРЖ) „Джерело”, доповіла завідувач відділу науково-реферативної інформації ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського І. Й. Коваленко. Доповідач акцентувала увагу на зацікавленості ректорів вищих навчальних закладів (ВНЗ) у розміщенні реферативної інформації із фахових періодичних і продовжуваних видань вищих навчальних закладів у Загальнодержавній і галузевій реферативних базах даних. Ця зацікавленість зумовлена можливістю популяризації власної продукції, адже користувачі мають змогу ознайомлюватися із статтями науковців в традиційному або електронному вигляді. Зазначено, що до спільної роботи долучилися вже 13 наукових

бібліотек педагогічного та інженерно-педагогічного профілю та дві бібліотеки НАПН України. Зауважено, що постає нагальна потреба в приєднанні до надання реферативної інформації книгозбірень ВНЗ, які ще не залучені до кооперативної роботи. Серед них наукові бібліотеки: Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка (збірник наукових праць „Наукові записки. Серія: Педагогічні науки”), Кримського гуманітарного університету, м. Ялта (збірник наукових праць „Проблеми сучасної педагогічної освіти. Педагогіка і психологія”), Миколаївського державного університету імені В. О. Сухомлинського (збірник наукових праць „Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В. О. Сухомлинського”, серії „Педагогічні науки” і „Психологія”), Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти (науковий журнал „Вересень”). Доповідач висвітлює питання щодо укладання оглядових та аналітичних документів у паперовій та електронній формі:

- у 2010 р. на веб-порталі ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського започатковано формування інформаційно-аналітичного ресурсу про педагогів-новаторів України, в якому викладено їхні біографії, діяльність, бібліографію праць, новаторські ідеї та інші матеріали;

- налагоджено укладання та розміщення на веб-порталі ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського щодаєчних аналітичних оглядів висвітлення ЗМІ України головних подій у галузі освіти;

- у журналі „Педагогіка і психологія ” започатковано рубрику „Аналітичні огляди публікацій з питань освіти”, в якій висвітлюються питання реформування галузі освіти за кордоном (зокрема, у Казахстані, Німеччині, Польщі, Чехії).

Про технічне забезпечення процесу обміну бібліографічними записами повідомила завідувач відділу науково-технічного забезпечення та впровадження комп’ютерних технологій ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського Н. В. Вараксіна.

Директор Науково-педагогічної бібліотеки м. Миколаєва, відмінник освіти України Т. І. Роскіна ознайомила учасників семінару з досвідом роботи щодо корпоративної діяльності бібліотек Миколаївщини з формування єдиного інформаційного ресурсу. Доповідач висвітлила проект створення зведеного електронного каталогу (ЕК) провідних бібліотек міста „Ресурси бібліотек міста Миколаєва”, що здійснюється під егідою Миколаївської обласної бібліотечної асоціації (МОБА). Запропонований веб-сервіс дає можливість доступу до ЕК бібліотек-учасниць проекту – провідних книгозбірень м. Миколаєва. ЕК поповнюється щомісяця. Участь у даному Проекті не обмежує бібліотеки-учасниці у створенні власних ЕК на своїх бібліотечних сайтах або участі в інших корпоративних проектах. Отримано пропозиції від директорів шкіл про залучення шкільних бібліотек до цієї роботи: 33 шкільні книгозбірні обладнано комп’ютерною технікою, а 22 мають доступ до Інтернету та взяли участь у створенні Зведеного ЕК шкільних бібліотек.

Питання автоматизації бібліотечних процесів та створення електронних ресурсів присвячено доповідь заступника директора науково-педагогічної бібліотеки м. Миколаєва К. М. Картузова.

Роль і місце освітянських бібліотек у створенні електронних ресурсів з метою забезпечення освіти висвітлив у своїй доповіді почесний доктор педагогічних наук НАПН України, професор психології Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського, закордонний член Російської академії освіти І. М. Старіков.

У рамках заходу проведено практичні заняття з методики заповнення полів для створення аналітичного запису в базі даних „Періодика” та з питань мікроаналітичного згортання реферативної інформації.

Усі учасники семінару одержали електронні записи з наступними матеріалами:

1. Договір про спільну діяльність освітянських бібліотек України щодо обміну електронними бібліографічними записами, що регламентує спільну діяльність та обов’язки учасників проекту.

2. Інструкція „Правила заповнення полів у базі даних „Періодика” електронного каталогу ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського (модуль „Каталогізатор” АБІС ІРБІС)” щодо порядку заповнення полів для створення аналітичного запису в БД „Періодика” ЕК, в якій наведено детальний опис заповнення кожного поля, приклади заповнення для різних випадків.

3. Інструкція „Заповнення полів у базі даних „Періодика” електронного каталогу ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського” щодо порядку заповнення полів для створення бібліографічного запису періодичного видання в цілому в БД „Періодика” ЕК.

4. Рекомендації щодо реферування статей з періодичних та продовжуваних видань, в яких розкрито процес мікроаналітичного згортання інформації; відмічено, що реферати виконують цілий ряд різноманітних функцій: інформаційну, індикативну, пошукову, адресну, довідкову, науково-комунікативну, сигнальну, прогностичну; наведено приклади слів-маркерів, що застосовуються у реферуванні, форму подання рефератів для внесення до РБД „Україніка наукова ” та приклади подання відомостей про статті з видань.

5. Предметизація документів з питань освіти, педагогіки, психології. У запропонованих рекомендаціях розглянуто принципи складання та застосування предметних рубрик, їх синтаксичний склад, а також особливості предметизації документів з питань освіти, педагогічної та психологічної науки і практики. і питання організації пошуку документів як в електронному, так і в традиційному каталогах.

Учасники семінару взяли активну участь в обговоренні доповідей та рекомендували:

- ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського та освітянським бібліотекам мережі з формування інтегрованого галузевого інформаційного ресурсу в традиційній та електронній формі та забезпечення вільного доступу до нього;
- ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського забезпечити раціональне введення, підтримку та збереження в електронному вигляді аналітичної, біографічної та реферативної інформації з питань педагогіки, психології та освіти;

- ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського спільно з освітянськими бібліотеками мережі активізувати корпоративну співпрацю зі створення електронного галузевого бібліографічного та реферативного ресурсу;
- розширити галузевий сегмент реферативної інформації з питань педагогіки, психології та освіти у РБД „Україніка наукова” та в УРЖ „Джерело” шляхом залучення бібліотек вищих навчальних закладів та інститутів післядипломної педагогічної освіти, які ще не взяли участі в корпоративній співпраці;
- ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського та освітянським бібліотекам України продовжити співпрацю щодо обміну аналітичними бібліографічними записами для створення бази даних „Періодика” ЕК ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського;
- підвищити ефективність використання інформаційно-аналітичних матеріалів шляхом проведення відповідних рекламних акцій у галузевих ЗМІ;
- деталізувати зміст для заповнення поля 60 „Розділ знань” ЕК, організованого на базі САБ ІРБІС згідно з галузовими потребами, довести цю інформацію до освітянських бібліотек для використання в роботі;
- забезпечити додержання науково-методичних засад та вдосконалення єдиних підходів у створенні бібліографічної та реферативної інформації у базах даних.

И. И. Коваленко

Кооперативная деятельность образовательных библиотек в информационном обеспечении национальной науки и образования

Аннотация. Исследованы теоретические, научно-методические и организационные основы системы информационно-аналитического обеспечения педагогической науки, образования и практики в Украине. Освещена работа по подготовке обзорных и аналитических документов в ГНПБ Украины им. В. А. Сухомлинского (в бумажной и электронной форме). Рассмотрена программа регионального научно-практического семинара на базе Научно-педагогической библиотеки г. Николаева. Приведены рекомендации участникам семинара.

Ключевые слова: научно-практический семинар, кооперативная сотрудничество, образовательные библиотеки, информационное обеспечение.

**Корпоративна діяльність бібліотек Миколаївщини з формування єдиного інформаційного ресурсу: досвід роботи
(Чого чекають бібліотекар і читач від корпоративних ресурсів)**

Анотація. Розглянуто створення електронних ресурсів Науково-педагогічною бібліотекою м. Миколаєва, з метою оперативного бібліотечно-інформаційного забезпечення потреб освітнього простору міста. Досліджено інформаційну співпрацю Науково-педагогічної бібліотеки м. Миколаєва та бібліотеки Миколаївського державного університету імені В. О. Сухомлинського. Виявлено технічні та організаційні проблеми, що виникають у процесі створення корпоративних ресурсів. Звернуто увагу на те, що у сфері бібліотечно-інформаційної діяльності спостерігається тенденція функціонування „бібліотеки без кордонів”.

Ключові слова: Науково-педагогічна бібліотека м. Миколаєва, інформаційна співпраця, освітній простір, корпоративні ресурси.

Сьогодні важко уявити сучасну бібліотеку без Інтернету, електронної пошти, комп'ютерних місць для читачів, Wi-Fi та інших новацій, що забезпечують більш ефективне обслуговування читачів. У сфері бібліотечно-інформаційної діяльності спостерігається тенденція функціонування „бібліотеки без кордонів”. Нині бібліотеки тісно поєдналися із всесвітнім інформаційним простором. Інтернет активізував зв'язки між базами даних і зробив їх доступними широкому колу користувачів, практично дав змогу миттєвого доступу до каталогів і ресурсів будь-якої бібліотеки.

Одним з головних завдань впровадження інформаційно-комунікативних технологій у Науково-педагогічній бібліотеці м. Миколаєва є створення власних електронних ресурсів з метою оперативного бібліотечно-інформаційного забезпечення потреб освітнього простору міста, а в перспективі – входження до світового освітянського простору.

У бібліотеці створено електронний каталог на весь бібліотечний фонд. Формування каталогу розпочато в 2002 р. з впровадженням спеціалізованого програмного забезпечення ІРБІС, але активізувалася робота лише після зміни

структури бібліотеки, що передбачала створення відділу впровадження електронних ресурсів. Це дало можливість завершити цю роботу в 2010 р. З 2008 р. фонд бібліотеки штрихкодується. Останню перевірку фонду в 2011 р. проведено за допомогою електронного каталогу (ЕК).

З 2003 р. у бібліотеці створюється база даних (БД) „Реєстраційно-аналітична картотека статей” та реєструються надходження періодичних видань. Нині обсяг БД бібліотеки становить 180 тис. записів.

Просування в інформаційне суспільство, створення затребуваних бібліотечно-інформаційних ресурсів неможна забезпечити лише своїми силами, без координації зусиль з іншими бібліотеками. Завдання будь-якої бібліотеки полягає в наданні максимально повної інформації на запит користувача. І якщо бібліотека, до якої звернувся користувач, не може повністю задовольнити запит, то бібліотекар повинен надати кваліфіковану інформацію щодо бібліотеки, в якій є необхідні матеріали.

У Миколаєві ми одними з перших в Україні створили зведений ЕК провідних бібліотек міста – „Ресурси бібліотек міста Миколаєва”. Цей проект здійснюється під егідою Миколаївської обласної бібліотечної асоціації (МОБА). Запропонований веб-сервіс дає можливість доступу до бібліотек-учасниць проекту.

Ідея створення такого проекту виникла під час зустрічі колективів Науково-педагогічної бібліотеки м. Миколаєва та бібліотеки Миколаївського державного університету імені В. О. Сухомлинського (МНУ ім. В. О. Сухомлинського).

Було прийнято рішення вивчити можливість обміну інформацією про фонди бібліотек. Вже на цьому етапі виявилось, що бібліотека університету працює в АБІС УФД/Бібліотека, а наша бібліотека – в САБ ІРБІС. На жаль, через різні підходи розробників до трактування форматів створення машиночитного каталогізаційного запису нам вдалося імпортувати в нашу САБ ІРБІС лише записи з БД „Книги” ЕК бібліотеки МНУ ім. В. О. Сухомлинського. Наші колеги не змогли імпортувати надані їм записи, тому для ознайомлення з

фондом нашої бібліотеки змушені були використовувати можливості Інтернету: на той час вже був доступ до фонду бібліотеки в мережі Інтернет завдяки модулю веб-ІРБІС.

З'явилася ідея залучити бібліотеки міста до обміну інформацією про свої фонди шляхом створення об'єднаного ресурсу. Ідею було запропоновано МОБА, яка її підтримала.

У проєкті взяли участь провідні бібліотеки міста: Науково-педагогічна бібліотека м. Миколаєва, бібліотека МНУ ім. В. О. Сухомлинського, Центральна бібліотека для дітей імені Ш. Кобера і В. Хоменко, Миколаївська обласна бібліотека для дітей імені В. Лягіна, Обласна бібліотека для юнацтва, бібліотека Миколаївської філії Київського національного університету культури і мистецтв, Науково-методичний центр управління освіти.

Ці бібліотеки мають унікальні за змістом і значні за обсягом фонди. Бібліографічні бази проєкту сумарно містять 350 тис. записів.

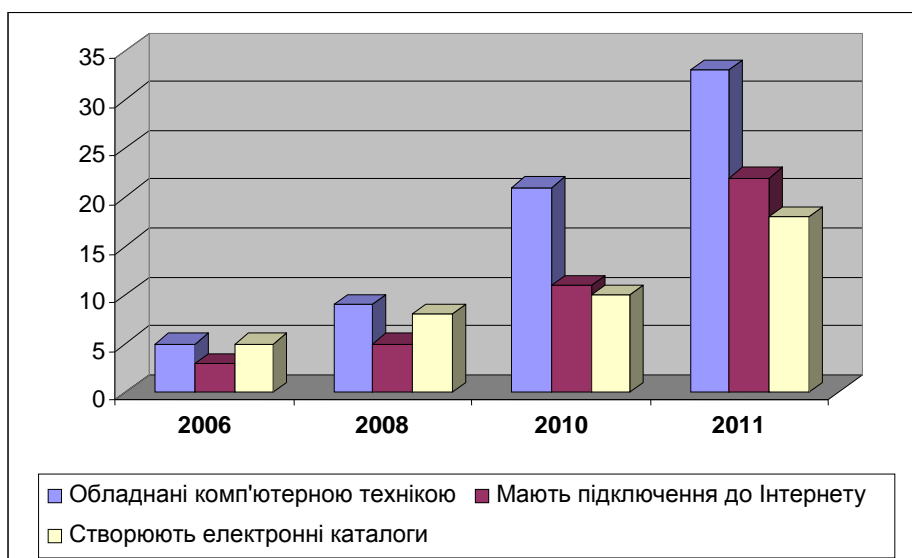
Учасники проєкту представляють бібліотеки різних систем і відомств, тому було вирішено створити для цього проєкту окремий сайт під егідою МОБА. Сьогодні за адресою <http://www.e-catalog.mk.ua> можна отримати повну інформацію про фонди бібліотек-учасниць проєкту, починаючи з 2003 р. Вважаємо доцільним при створенні спільних освітянських ресурсів створювати незалежні від конкретної бібліотеки проєкти.

З метою популяризації проєкту проведено рекламну компанію як серед бібліотечних працівників (виступи на семінарах, конференціях, статті в „БібліоАСе” – друкованому органі МОБА), так і серед потенційних користувачів (оголошення, буклети, листівки).

Поповнення електронного каталогу здійснюється щомісяця. Бібліотеки-учасниці надсилають електронною поштою координатору проєкту інформацію про поповнення своїх локальних електронних каталогів. Цей проєкт не обмежує бібліотеки у створенні власних ЕК на своїх бібліотечних сайтах або участь в інших корпоративних проєктах. Наприклад, бібліотека МНУ ім. В. О. Сухомлинського бере участь у проєкті вузівських бібліотек –

„Регіональному освітньо-інформаційному порталі”, провідні бібліотеки міста беруть участь у веденні регіонального корпоративного каталогу періодичних видань під керівництвом Обласної універсальної наукової бібліотеки ім. А. Гмирева.

Виступаючи в педагогічних колективах шкіл міста та ознайомлюючи вчителів з цим ресурсом, ми отримали пропозиції від директорів шкіл про залучення шкільних бібліотек до проекту. Пропозиції є досить перспективними, оскільки 33 шкільних бібліотеки обладнано комп’ютерною технікою, а 22 вже мають доступ до Інтернету та взяли участь у створенні „Зведеного електронного каталогу шкільних бібліотек”.

Серед проблем, що виникають при створенні корпоративних ресурсів, можна виділити технічні та організаційні. Популярність ресурсу зведеного ЕК призвела до значних навантажень на локальну мережу і сервер Науково-педагогічної бібліотеки, на якому був розміщений сайт проекту. З огляду на це, плануючи створення зведених електронних ресурсів, необхідно насамперед передбачити технічне забезпечення, збільшення швидкості доступу до мережі Інтернет, придбання додаткового програмного забезпечення. Бажано, щоб бібліотеки працювали в одній САБ або здійснювали обмін записами в єдиних форматах.

Для розв'язання організаційних питань необхідно створити координаційний орган, до якого увійшли б досвідчені спеціалісти провідних бібліотек.

Цілком зрозуміло, що майбутнє за корпоративними проектами, які не дублюють вже реалізовані ідеї, а пропонують користувачам нові ресурси.

Т. И. Роскина

**Корпоративная деятельность библиотек Николаевщины по
формированию единого информационного ресурса: опыт работы
(Чего ожидают библиотекарь и читатель от корпоративных
ресурсов)**

Аннотация. Рассмотрено создание электронных ресурсов Научно-педагогической библиотекой г. Николаева с целью оперативного библиотечно-информационного обеспечения потребностей образовательного пространства города. Исследовано информационное сотрудничество Научно-педагогической библиотеки г. Николаева и библиотеки Николаевского государственного университета имени В. А. Сухомлинского. Выявлено технические и организационные проблемы, которые возникают при создании корпоративных ресурсов. Обращено внимание на то, что в сфере библиотечно-информационной деятельности наблюдается тенденция функционирования „библиотеки без границ”.

Ключевые слова: Научно-педагогическая библиотека г. Николаева, информационное сотрудничество, образовательное пространство, корпоративные ресурсы.

**Взаємодія освітянських бібліотек України у формуванні галузевого
реферативного ресурсу ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського**

Анотація. Розглянуто роботу ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського в аспекті створення інформаційного реферативного ресурсу. Визначено перспективи накопичення реферативного ресурсу психолого-педагогічної тематики. Окреслено шляхи просування реферативних послуг до споживача інформації.

Ключові слова: інформаційно-реферативний ресурс, реферат, реферативна база даних, бібліотека, освітянська галузь.

Реферативна інформація як складова системи вторинних інформаційних ресурсів є загальноприйнятою формою обміну науковими досягненнями. Саме реферативні бази даних (РБД) і реферативні журнали здійснюють оперативне інформування різних категорій споживачів інформації про літературу, що видається, надають найсуттєвіший фактографічний матеріал, сприяють ретроспективному пошуку публікацій, інформують про досягнення в суміжних галузях знань. Вони відіграють важливу роль в організації творчої праці вченого і фахівця-практика, орієнтуючи його у безмежжі інформації, розкриваючи зміст книжкових видань, збірників наукових праць, матеріалів наукових конференцій, статей з періодичних і продовжуваних видань.

Реферативний напрям системи інформаційного забезпечення фахових потреб науковців і практиків освітянської галузі, який реалізує Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського (ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського) в рамках науково-дослідної роботи (НДР) „Науково-інформаційне забезпечення освітянської галузі України” (наук. керівники – В. І. Лутовинова, канд. іст. наук; Т. В. Добко, канд. іст. наук) з 2006 р. і продовжує в 2008 р. в НДР „Науково-методичні та організаційні засади інформаційно-аналітичного забезпечення педагогічної науки, освіти і практики” (наук. керівник – О. М. Яценко, канд. іст. наук), передбачає складання рефератів на наукові статті з 21 назви журналів, включених Вищою

атестаційною комісією (БАК) України до переліку фахових видань України: „Вища освіта України”, „Вища школа”, „Дефектологія”, „Директор школи, ліцею, гімназії”, „Наука і освіта”, „Наша школа”, „Неперервна професійна освіта: теорія і практика”, „Нова педагогічна думка”, „Освіта і управління”, „Педагогіка і психологія”, „Педагогіка і психологія професійної освіти”, „Педагогічний пошук”, „Післядипломна освіта в Україні”, „Позашкільна освіта та виховання”, „Пост методика”, „Професійно-технічна освіта”, „Рідна школа”, „Теорія і практика управління соціальними системами: філософія, психологія, педагогіка, соціологія”, „Філософія освіти”, „Шлях освіти”, „Педагогічний вісник”

Аналіз реферативної роботи свідчить, що вже сьогодні користувачі мають відкриті можливості оперативного ознайомлення через РБД з найновішими напрацюваннями академічної педагогічної науки України. Досвід реферативної роботи ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського узагальнювався і оприлюднювався на міжнародних і всеукраїнських конференціях і семінарах. Питання реферативної діяльності бібліотеки висвітлювалося на сторінках наукових журналів [1, 2, 3, 4, 5, 7]. Автори рефератів – наукові співробітники ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського працюють над збільшенням обсягу галузевого реферативного ресурсу. Однак кадрові можливості відділу науково-реферативної інформації бібліотеки є обмеженими. За таких умов провідним напрямом збільшення обсягу реферативного ресурсу психолого-педагогічної тематики є створення галузевої корпорації з вироблення реферативного ресурсу.

ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського як науково-методичний центр бібліотек освітянської галузі виступила ініціатором створення проекту реферативного ресурсу психолого-педагогічної тематики спільно з освітянськими бібліотеками МОН України та НАПН України, в якому вона виконуватиме функції координатора розвитку і підтримки корпоративної мережі. На створення галузевої корпорації націлює „Програма спільної діяльності МОН України та АПН України” на 2008–2010 рр.

Розробку проекту створення корпоративної мережі було розпочато наприкінці 2007 р. з метою досягнення нового рівня повноти й оперативності інформування освітян і всього суспільства про наукові напрацювання вітчизняних учених і фахівців-практиків. У першу чергу вивчено джерела, що розкривають досвід використання корпоративних технологій у формуванні реферативних ресурсів. Сплановано залучити до центрів первинної кумуляції галузевої корпоративної мережі Львівську обласну науково-педагогічну бібліотеку та Науково-педагогічну бібліотеку м. Миколаєва. Найвагоміший внесок у формування галузевого реферативного інформаційного ресурсу можуть зробити наукові бібліотеки вищих навчальних закладів (ВНЗ) педагогічного та інженерно-педагогічного профілів III–IV рівнів акредитації, яких в Україні нараховується більше 30.

Підставою для успішного створення галузевої корпорації з формування реферативного ресурсу є підтримка з боку керівників освітянських наукових установ, зокрема, ректорів, усвідомлення керівним складом, що кожний ВНЗ є об'єктивно зацікавленим у представленні реферативної інформації на свої фахові періодичні й продовжувані видання у галузевій РБД і РБД „Україніка наукова”, оскільки це є одним із визначальних чинників зростання його рейтингу. Науковці прагнуть опублікувати результати своєї роботи, викладені у статті з метою їх оприлюднення.

Не менш важливим є усвідомлення з боку керівного складу ВНЗ того, що тільки спільними зусиллями можна досягти найбільш повного реферативного висвітлення здобутків регіональної педагогічної науки й практики, зробити їх доступними широкому колу споживачів інформації в мінімально стислі строки, оскільки інформацію, що вчасно надіслана і якісно опрацьована, буде оперативно внесено до РБД „Україніка наукова”, оприлюднено на веб-порталі ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, та надруковано в УРЖ „Джерело”.

У листопаді 2007 р. цим бібліотекам був надісланий практичний посібник, підготовлений у рамках НДР кандидатом історичних наук

В. І. Лутовиною „Реферування як процес мікроаналітичного згортання інформації” [6], а в квітні 2009 р. проведено стажування, організоване для бібліотечних працівників 17-ти ВНЗ з різних регіонів України. Метою дводенної роботи було надання допомоги в започаткуванні реферативного напряму науково-інформаційної діяльності в бібліотеках педагогічних ВНЗ з подальшим їх приєднанням до РБД, навчання бібліотекарів основам теорії і практики реферування. Спілкування з учасниками стажування засвідчило, що жодна з бібліотек не має фахівців, які б мали досвід реферативного опрацювання наукової літератури.

У стажуванні взяли участь завідувач науково-прогностичним відділом НБУВ Н. Я. Зайченко, науковий керівник НДР „Науково-методичні та організаційні засади інформаційно-аналітичного забезпечення педагогічної науки, освіти і практики” О. М. Яценко, працівники відділів наукової інформаційно-бібліографічної діяльності та науково-реферативної інформації ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. На другий день проводились практичні заняття із самостійного створення і оформлення реферату. Самостійна робота учасників стажування активно супроводжувалася індивідуальними консультаціями, які надавалися референтами ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. Заходи стажування відбулися в діловій, доброзичливій атмосфері та досягли поставленої мети, про що свідчать записи, які залишили учасники стажування в книзі відгуків ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського.

Незабаром після стажування до корпоративної мережі приєдналися бібліотеки Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Української інженерно-педагогічної академії (м. Харків), яка вже надавала реферативну інформацію до РБД „Україніка наукова”, Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. Надіслана ними реферативна інформація повністю відповідає вимогам реферативного згортання. Отже, здійснюється підключення до корпоративної мережі бібліотек ВНЗ.

Загальна кількість статей з періодичних і продовжуваних видань, представлених у галузевій реферативній базі даних ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського станом на 1 жовтня 2009 р. поповнилась відомостями про 238 статей з продовжуваних видань педагогічних університетів, на які складено 69700 рефератів трьома мовами. На жаль, реферативна інформація від бібліотеки Горлівського державного педагогічного інституту іноземних мов, яка швидко відгукнулася на запрошення до співпраці з формування галузевої інформації, не містить статей психолого-педагогічної тематики. Інститут видає збірник „Слов'янська філологія”, який цікавий для РБД „Україніка наукова”. Їм запропоновано надсилати інформацію безпосередньо до РБД „Україніка наукова”. Бібліотека Вінницького державного педагогічного університету імені М. Коцюбинського також відгукнулася на нашу пропозицію, але надіслана ними реферативна інформація не відповідає вимогам реферативного згортання інформації, тому її повернуто їм на доопрацювання.

Робота із створення корпоративної галузевої реферативної інформації просувається повільно. Учасникам стажування надано електронну адресу відділу науково-реферативної інформації ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського (ref_dnpb@i.ua) для запитів і консультацій.

Створення і функціонування корпоративної системи з реферування наукових періодичних видань України психолого-педагогічної тематики на галузевому рівні відкриває нові перспективи для якісного й оперативного обслуговування користувачів на основі інформаційних технологій. ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського саме в корпоративній взаємодії з бібліотеками бачить основу формування всеукраїнського реферативного ресурсу психолого-педагогічної тематики. Незважаючи на те, що для освітянських бібліотек реферативний напрям науково-інформаційної діяльності є новою справою, започаткування реферативної роботи, залучення їх до галузевого корпоративного проекту створення реферативного продукту несе в собі неабиякий потенціал перетворення традиційних бібліотек на відповідні вимогам часу бібліотечно-інформаційні центри.

Список використаних джерел

1. *Сорока, М. Б.* Національна система реферування української наукової літератури / М. Б. Сорока ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – Київ : НБУВ, 2002. – 209 с.
2. *Коваленко, І. Й.* Реферативне забезпечення педагогічної науки в Україні / І. Й. Коваленко, Т. О. Судіна // Документознавство. Бібліотекознавство. Інформаційна діяльність: проблеми науки, освіти і практики : матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф., 20–22 трав. 2008 р., м. Київ / Держ. акад. керів. кадрів культури і мистецтв. – Київ, 2008. – С. 57–59.
3. *Коваленко, І. Й.* Організаційно-методичні засади створення реферативної інформації з психолого-педагогічних питань Державною науково-педагогічною бібліотекою України імені В. О. Сухомлинського / І. Й. Коваленко // Наук. пр. Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту. Серія: Бібліотекознавство. Книгознавство : зб. наук. пр. / Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка. – Кам'янець-Подільський, 2008. – С. 320–326.
4. *Коваленко, І. Й.* Перспективи розвитку галузевого реферативного ресурсу / І. Й. Коваленко, Т. О. Судіна // Сучасний стан та перспективи наукового реферування : матеріали міжнар. семінару-практикуму, Київ, 29 трав. 2009 р. / Укр. акад. аграр. наук, Держ. наук. с.-г. б-ка. – Київ, 2009. – С. 66–71.
5. *Коваленко, І. Й.* Реферативна діяльність Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського в умовах модернізації освіти в Україні / Інга Коваленко // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2008. – Вип. 22. – С. 46–54. – Бібліогр.: 9 назв.
6. *Лутовинова, В. І.* Реферування як процес мікроаналітичного згортання інформації : практ. посіб. / В. І. Лутовинова ; АПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. – Київ : Четверта хвиля, 2007. – 72 с.
7. *Судіна, Т. О.* Галузевий реферативний ресурс: шляхи створення і використання [Електронний ресурс] / Т. О. Судіна // Освітнянські бібліотеки

України в реалізації програми рівного доступу до якісної освіти : матеріали Всеукр. наук-практ. семінару (м. Черкаси, 20–22 жовт. 2008 р.) / АПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, Черкас. обл. ін-т післядиплом. освіти пед. працівників. – Текст. дані. – Київ, 2008. – С. 131–145. – Бібліогр.: 14 назв. – Режим доступу: <http://www.dnpb.gov.ua/datas/upload/files/cherkacy08.pdf>. – Назва з екрана.

И. И. Коваленко

**Взаимодействие просветительских библиотек Украины
в формировании отраслевого реферативного ресурса
ДНПБ Украины имени В. О. Сухомлинського**

Аннотация. Раскрыто роботу ДНПБ Украины им. В. Сухомлинского в аспекте создания информационного реферативного ресурса. Рассмотрены перспективы накопления реферативного ресурса психолого-педагогической тематики. Определены пути продвижения реферативных услуг к потребителю информации.

Ключевые слова: информационно-реферативный ресурс, реферат, реферативная база данных, библиотека, просветительская отрасль.

**Удосконалення доступу до галузевого веб-ресурсу
(на прикладі реферативної бази даних порталу Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського)**

Анотація. У статті розглянуто актуальну сьогодні проблему досягнення цільової аудиторії виробником інформації. Ця проблема стає тим гострішою, чим більш вузьким за спрямуванням є ресурс. Автор пропонує і обґрунтовує заходи щодо вдосконалення доступу до спеціального (галузевого) веб-ресурсу для вузької цільової аудиторії. Пропозиції розроблено в теоретичній та практичній площині на прикладі наукового Інтернет-ресурсу – реферативної бази даних, що розміщується на порталі Державної науково-педагогічної бібліотеки України ім. В. О. Сухомлинського. Стаття зацікавить Інтернет-видавців та власників Інтернет-видань.

Ключові слова: галузевий веб-ресурс, реферативна база даних, електронні ресурси, інформаційні потоки.

Питання використання електронних ресурсів знаходяться сьогодні у центрі уваги світової спільноти, особливо наукової, що викликано як великими можливостями маніпулювання широкими інформаційними потоками, так і тенденцією збільшення цих потоків у геометричній прогресії та багатьма проблемами, що з цим пов'язані. Феномен інформаційної культури упевнено перейшов до розряду найважливіших універсальних категорій суспільного розвитку [4, с. 8]. Як відомо, у законодавстві України (Закон України „Про інформацію”, „Про Національну програму інформатизації”) упорядкування та збереження інформації визначено як діяльність стратегічного характеру [1, 2].

Особливо актуальними є проблеми обробки інформаційних потоків для наукових бібліотек, про що свідчать численні публікації у наукових збірниках та журналах, теми наукових конференцій фахівців бібліотечної справи. Так, на міжнародній науковій конференції „Проблеми гармонізації традиційних і новітніх бібліотечно-інформаційних ресурсів”, що її організувала в минулому, 2008 р. в м. Києві Національною бібліотекою України імені В. І. Вернадського (НБУВ), на засіданнях окремих секцій розглянуто питання веб-технологій і

ресурсів у науковій бібліотеці, удосконалення дистантних форм використання інформаційних ресурсів бібліотеки, електронного середовища наукової бібліотеки та за результатами їх обговорення було розроблено рекомендації із зазначених проблем [9]. Так само активно аналогічні теми обговорюються на багатьох сучасних наукових форумах та висвітлюються на сторінках численних видань, присвячених проблемам комп'ютерної обробки та збереження інформації.

Різні аспекти роботи бібліотек в інформаційному суспільстві засобами Інтернет-технологій розглядають у своїх працях такі наукові співробітники НБУВ, зокрема, Л. Костенко, А. Свобода, Н. Зайченко, Т. Гранчак, Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського (ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського) – П. Рогова [15], Ю. Артемов, Н. Вараксіна, О. Непляха [3, 15], Л. Пономаренко [13]. У їхніх працях знаходять відображення проблеми накопичення, наукової обробки первинної інформації, створення джерел і механізмів інформаційного пошуку, архівування тощо. Питання соціально-комунікативних аспектів у дослідженнях бібліотечно-інформаційних феноменів вивчають Т. Дурєєва, В. Ільганаєва та [8]. Про половинчастий характер процесів автоматизації вітчизняних бібліотек вищої школи із зростанням у суспільстві інтересу до документів в електронному форматі йдеться в дослідженні Л. Кислюк [11].

Темою цієї роботи, що проводилася в рамках науково-дослідної роботи (НДР) „Науково-методичні та організаційні засади інформаційно-аналітичного забезпечення педагогічної науки, освіти та практики України 2008 – 2011 рр.” (наук. керівник – О. М. Яценко, канд. іст. наук), є такий специфічний вид інформаційної діяльності, як поширення створених пошукових засобів інформації (бібліографічної, реферативної, оглядово-аналітичної) за допомогою Інтернету, тобто „просування” реферативної бази даних (РБД)¹ в Інтернет-

¹ За визначенням ГОСТ 7.73 “Поиск и распространение информации. Термины и определения” (Дата введ.: 01.01.199896), база даних (БД) – “набор данных, который достаточен для установленной цели и представлен на машинном носителе в виде, позволяющем осуществлять автоматизированную переработку содержащейся в нем

просторі. Переваги таких засобів, як РБД, доведено і теорією, і практикою, проте, як свідчить статистика portalu ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, розділ „Реферативна база”, як цінне джерело компактної галузевої інформації, оснащеною досить зручним інструментом пошуку, міг би відвідуватися користувачами значно активніше.

Аналізуючи тематику досить ємної теоретико-методологічної бази із зазначеного питання, неможливо не побачити, що зусилля науковців зосереджено на аспектах виробництва якісної інформації та оптимальних програмах для розміщення її в Інтернет-просторі, тоді як поза їхньою увагою лишився аспект поширення інформаційного продукту. Справа в тому, що найцінніша інформація може залишатися малокорисною, якщо про неї не дізнаються ті, для кого її створено – її цільова аудиторія. Це відбувається тому, що інформація не поширюється сама по собі, необхідні певні фактори, які б забезпечили її перенесення в просторі, а тим більше – до певного суспільного прошарку (цільової аудиторії). Метою цієї праці є вироблення та систематизація засобів щодо досягнення спеціалізованим (галузевим) Інтернет-ресурсом досить вузького сектору мережевої аудиторії, тобто вдосконалення доступу користувачів Інтернету до вказаної вище РБД.

Актуальність статті полягає в очевидному розриві між виробником інформації та аудиторією, що її потребує, але не знає, що і де шукати. Про це свідчать статистичні дані, які розглядатимуться далі. А найбільш наочно в наявності такого розриву із прикрістю довелося переконатися автору на одній з останніх галузевих конференцій –у 2009 р., коли на адресу бібліотек, що займаються обробкою та науковим згортанням інформації, пролунало: „Чому про вашу роботу мало кому відомо – вміли готувати, та не вміли подавати?..”. Загальноприйнято, що „просуванням продукту в Інтернеті” займаються розробники сайтів, але, по-перше, вони беруть за це великі гроші, а по-друге,

информации; “реферативная база данных: библиографическая база данных, содержащая библиографические записи, включающие указания о содержании документа (аннотацию, реферат).

зазначене „просування” є лише технічною частиною справи, і практично не стосується інших аспектів, зокрема змістового.

Характеризуючи видання РБД, слід зазначити, що станом на 2009 р. це є річний ресурс, що належить порталу ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського і формується з реферативних записів до статей наукових часописів Вищої атестаційної комісії (ВАК) України психолого-педагогічної тематики теоретико-методологічного та практичного спрямування, а також із реферативних записів, що надходять з чотирьох (поки що) із 18-ти наукових бібліотек-учасниць галузевої корпорації з реферування (близько 5 тис. записів). Перераховані кількісні показники постійно зростають, зокрема зростає кількість видань, що реферуються, та кількість учасників корпорації. Цьому сприяють організаційні заходи, що їх проводить відділ науково-реферативної інформації та керівництво ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, серед яких проведення навчальних семінарів з наукового згортання інформації, виступи перед науковцями різних рангів з метою популяризації послуг порталу бібліотеки, листування з науковими редакціями та бібліотеками вищих навчальних закладів (ВНЗ) з метою заохочення їх до корпоративної реферативної роботи, поширення банерів у Інтернет-виданнях бібліотек, видання рекламної продукції.

Під час навчального року зростає кількість відвідувань РБД. Протягом 2009 р. цей показник становить у середньому 200 відвідувачів на місяць. Однак при середній кількості відвідувань порталу близько 9000 відвідувань, є очевидним, що потенційно РБД може відвідувати значно більше користувачів.

Пошук методів популяризації РБД буде вважатися успішним, якщо їх застосування позначиться на значному зростанні навіть одного показника статистики – кількості відвідувань (хоча для більш виразної картини необхідно аналізувати й інші показники: кількість переходів з інших сайтів, глибина відвідувань, індекс цитування в Інтернеті тощо).

Щодо статистичних показників слід зазначити, що існують технології, які дають можливість їх швидкого зростання. Тут не розглядатимуться „чорні

технології” (як відомо, для захисту Інтернет-простору від них створено програми для роботів, що сканують зміст сайтів, і виявлені порушники назавжди втрачають можливість брати участь у рейтингових технологіях). Далі йтиметься про легальні, ефективні та відносно прості методи. Проте варто зазначити, що і вони не дадуть сталого очікуваного результату, якщо залучені цими технологіями відвідувачі не отримають користі від відвідин ресурсу, наприклад, сайт виявиться незручним у навігації, неадекватним за змістом, з нечіткими, непередбачуваними рубриками, невиразним за дизайном тощо. Якщо користувач отримає негативні емоції, ймовірність, що він стане постійним відвідувачем, є близькою до нуля, тоді як ризик, що він поділиться своїм негативним враженням із друзями, навпаки, дуже високий. Отже, цей дистрибутивний фактор дає перший і досить очевидний висновок: ресурс повинен справляти враження щойно оновленого, відповідати основним потребам цільової аудиторії, мати зручний навігатор, дружній дизайн інтерфейсу, налагоджений зворотний зв'язок.

Незважаючи на те, що термін „інтегрування веб-проекту в Інтернет” є досить усталеним і в цілому означає комплекс технологічних дій, що здебільшого виконуються веб-майстром, ми розглянемо цю проблему дещо під іншим кутом. У статті практично всі пропозиції так чи інакше стосуватимуться вдосконалення доступу до РБД.

Виділимо основні різновиди заходів з удосконалення доступу. За місцем застосування пропонуємо класифікувати їх на два види: зовнішні, або узагальнено – „піар-акції”, та внутрішні (що безпосередньо виконуються на сайті та через сайт і є за суттю його модернізацією), за способом виконання (інтелектуальним інструментарієм) – на текстові (змістові), художні (дизайнерські) та технічні (за допомогою комп'ютерних технологій і програмування), за часовими ознаками – на нагальні, регулярно повторювані, перспективні. Для більшої наочності далі розглядатимемо заходи за поділом на зовнішні й внутрішні з позначенням приналежності їх груп за іншими ознаками.

Насамперед розглянемо принцип пропонованої модернізації, який описано в одній зі статей пропагандиста комп'ютерної просвіти Н. Гнедіної: „Необхідно подолати усталений, але регресивний підхід до інформаційної просвіти. Така просвіта повинна „будуватися не з позицій бібліотекаря, інформаційного працівника, що намагається пояснити школяру <...> як влаштовано бібліотеку, інформаційну службу чи комп'ютер, і посвятити його в тонкощі бібліотечно-бібліографічної, інформаційної, комп'ютерної технології, а з позицій користувача, споживача інформації, виходячи з тих інформаційних завдань, які він повинен розв'язувати...” [7]. Отже, приступаючи до вдосконалення доступу до РБД нашої бібліотеки, ми ставимо собі за мету насамперед інтереси користувачів.

Розглянемо перший різновид заходів – зовнішні, або „піар-акції”, на прикладі веб-порталу ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. Серед них:

- розробка спеціального банеру ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського з позначкою „Наукові реферати” та розміщення його на наукових, науково-популярних тематично споріднених (психолого-педагогічного спрямування) сайтах, шляхом обміну гіперпосиланнями (лінками), на учительських Інтернет-форумах тощо;
- визначення середовищ та видів ЗМІ, у яких вестиметься пропаганда та популяризація реферату як зручного виду інформації, зокрема рефератів із бази даних ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського;
- створення невеликого тиражу респектабельних повнокольорових та великого тиражу простих, однофарбових візитівок бібліотеки із переліком послуг, у тому числі РБД, та розповсюдження їх у місцях, визначених у попередньому пункті;
- популяризація РБД психолого-педагогічного спрямування у галузевих ЗМІ (оголошення у міських виданнях, у профільних теле- та радіопередачах);
- регулярне оновлення зв'язків із сайтами-партнерами;
- регулярний моніторинг сайтів-партнерів та перевірка стану лінків.

Розглянемо цей ряд пропозицій детальніше. Банер повинен містити, оформлений засобами реклами текст „Державна науково-педагогічна

бібліотека України імені В. О. Сухомлинського/Наукові реферати” із виділенням ключових слів „педагогічна” та „реферати”. Розміщення банеру – проста операція, але значних витрат робочого часу потребує пошук в Інтернеті потрібних сайтів-партнерів, формування бази даних необхідних контактів із адміністраторами та власне встановлення домовленостей. Однак такі витрати на один вид найбільш ефективних заходів є виправданими. Крім того, основний масив бази складається один раз, а потім тільки доповнюється та коригується. Публікація банеру на інших сайтах, як правило, відбувається на умовах обміну банерами, що сприяє встановленню нових гіперзв’язків у віртуальному просторі, наповнює його та поживляє спілкування між учасниками, що сприяє підвищенню рейтингу веб-видання і є вигідним для обох сторін обміну.

Під „середовищами та видами ЗМІ” розуміється, по-перше, місця зборів цільової аудиторії бібліотеки: тимчасові (конференції, семінари, збори з нагоди визначної події тощо) та постійні (галузеві та споріднені заклади й установи як державні, так і приватні), по-друге, формування бази даних цільових ЗМІ та встановлення контактів із редакціями. До таких належать ЗМІ не тільки різних видів з науково-популярної тематики, але й загальні, зокрема „Вечірні Вісті”, „Дзеркало тижня”. Зрозуміло, щоб пропонувати редакції пропозиції, треба продумати їх взаємовигідну основу, маркетинговий план (друкувати повідомлення не в кожному, а в спеціальних випусках або в тематичній статті), причому цілком прийнятним є використання в переговорах аргументу, що наукова інформаційна база не є комерційним проектом, оскільки надає безплатні послуги тощо.

Візитівки порталу в одну та чотири фарби слід друкувати невеликим тиражем, зважаючи на можливість зміни контактних даних. Не можна економити на цих важливих атрибутах іміджу установи. Перелік послуг на візитівці є її стратегічною складовою як інформаційно-рекламний фактор. Глянцеві повнокольорові візитівки роздаватимуться при особливих нагодах, а

чорно-білі мають бути розміщені в достатній кількості на стаціонарних точках у різних установах.

Популяризувати безпосередньо РБД у галузевих ЗМІ психолого-педагогічного спрямування можна через оголошення та виступи у міських виданнях, профільних теле- і радіопередачах, але на правах не реклами, а за домовленістю як інформацію про щось цікаве. Це можуть бути виступи з різних інформаційних приводів (День знань, День бібліотек тощо).

Регулярне оновлення контактів є необхідним, щоб процес просування РБД бібліотеки тривав безперервно. Це важливий психологічний момент: часто створити нові ділові контакти легше, ніж відновлювати старі.

Встановлені зв'язки необхідно час від часу перевіряти, щоб не було так званих „мертвих посилань”, лінків, що не працюють, потрапляння на які викликає негативні емоції користувача (невдалий пошук, змарнований час). Розрив лінку може статися за різних причин, тут не може бути закономірностей, тому іноді веб-дизайнери встановлюють біля кожного стратегічного лінку компонент у вигляді кнопки „Поскаржитися на лінк”, „натиснувши” яку, користувач може повідомити веб-адміністратора про розрив. На РБД варто було б встановити якщо не такий компонент, то принаймні безплатну програму „Орфо”, через яку читач може повідомити редактора (адміністратора) про знайдену помилку і в коментарі зазначити, що саме слід виправити.

Отже, розглянувши розділ про зовнішні заходи (піар-акції), можна зробити висновок, що головна їхня мета – у різні способи ознайомити цільову аудиторію з послугою РБД бібліотеки засобами паблік-рилейшн. Безсумнівно, такі заходи будуть на користь усьому порталу ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського в цілому. Оскільки впровадження пропонованих заходів потребуватиме певних витрат робочого часу, доцільно створити тимчасову робочу групу для збору даних, пошуку партнерів, ведення переговорів, а з часом залишити одного працівника, який би періодично (раз на тиждень або кілька годин на день) підтримував належний стан РБД.

Остання пропозиція (щодо лінків) природним чином підводить до наступної групи заходів – внутрішніх – і є свідченням того, наскільки тісно вони пов’язані між собою. Отже, якщо першу групу можна схарактеризувати одним словом „піар”, то заходи другої групи тяжіють до поняття „модернізація”. Розробку та впровадження модернізації подання РБД забезпечує програміст. Пропоную такі заходи:

- активізація фактору оперативності РБД, прискорення її оновлення за рахунок скорочення розриву між створенням нового масиву рефератів та публікацією його на порталі;
- участь РБД у поштовій розсилці новин portalу у вигляді RSS;
- поповнення РБД російською та англійською мовами;
- розміщення короткої презентації (з поясненням суті та переваг такого інформаційного продукту, як реферат) на сторінці „Електронні ресурси”;
- створення модулю бліц-опитування відвідувачів РБД щодо ефективності пошуку, юзабіліті (зручності) сайту тощо;
- створення модулю для пропозицій і коментарів відвідувачів щодо якості рефератів;
- розширення статистичних спостережень за відвідуванням розділу (за кількістю, часом перебування відвідувачів, списком їхніх пошукових слів/запитів, списком переходів з інших веб-сторінок, географії відвідувань тощо), аналіз цих даних та розробка відповідних заходів;
- започаткування та модерування працівниками відділу відповідної теми на Форумі portalу бібліотеки;
- встановлення гіперпосилань з рефератів на контент portalу бібліотеки та інших сайтів (у разі такої можливості).

Говорячи безпосередньо про наукову Інтернет-продукцію, у тому числі РБД, для наукового пошуку такий фактор, як оперативність, – зауважує в одному зі своїх виступів Н. Зайченко [9], – набуває особливого значення. Накопичення необхідне, але й стратегічно важливою є оперативність, „бо фахівців частіше цікавлять останні новини в науці та практиці, а не

ретроспектива”. До РБД бібліотеки реферати на статті, що опубліковані в паперовому журналі, потрапляють до Інтернету протягом 1–2 місяців, і скорочення цього терміну є потенціалом покращення якості РБД та підвищення відповідності запитам цільової аудиторії.

Переклад російською мовою усіх рефератів РБД (на сьогодні РБД ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського перекладається лише частково) являє собою величезний резерв у плані вдосконалення доступу російськомовної аудиторії, хоча це й трудомісткий захід. Виконання цього пункту допоможе на порядок підняти кількість відвідувань. Очевидно, дуже перспективним у цьому відношенні є й переклад англійською.

Публікація РБД на порталі ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського здійснюється на основі програмно-технологічного забезпечення БД – програмним пакетом Greenstone, що забезпечує організацію інформації та її публікацію у мережі Інтернет або на CD-ROM. Разом із усіма перевагами виникають такі умови, що від часу написання реферату до його публікації у РБД проходить досить багато часу. Створені реферати спочатку потрапляють до працівника, який його структурує, потім – до працівника іншого відділу, звідки масив потрапляє на своє місце у порталі бібліотеки. Це негативно впливає на стратегічні характеристики Інтернет-публікації, якими є оперативність і новизна. Тому перша пропозиція стосується того, щоб віднайти резерви часу в процесі підготовки до публікації і зменшити цей розрив за рахунок, наприклад, зменшення в ньому кількості проміжних ланок.

Враховуючи основоположний принцип усієї модернізації – орієнтація на відвідувача, на сторінці „Електронні ресурси” під рядком „Реферативна база” слід дати коротку презентацію того, що знайде читач, натиснувши на цей рядок. Це короткий абзац приблизно такого змісту:

У розділі представлено
бібліографію та стислий зміст
статей вітчизняних наукових журналів
психолого-педагогічного спрямування за 2006-2...
рр. українською, російською, англійською мовами
Пошук можна вести
за назвою журналу або за ключовим словом.

Підвищенню відвідуваності РБД може сприяти розміщення модулю запрошення до неї на особливо відвідуваних сторінках порталу Бібліотеки. Це потрібно на той випадок, коли користувач потрапляє на портал через пошуковик або за гіперпосиланням з іншого сайту одразу до одного з його підрозділів (наприклад, „Видатні педагоги України та світу” або „Науково-дослідні роботи”), минаючи Головну сторінку. Оскільки навігатор (зміст) є тільки на головній сторінці, то про можливості порталу з інших сторінок дізнатися неможливо. Як свідчить статистика, рішення вийти на головну сторінку, приймає відносно невеликий відсоток відвідувачів, тому фахівці рекомендують [13] у взаємних інтересах обох сторін (власників сайту та користувачів) залишати елементи заголовку сайту на кожній його сторінці, так щоб на кожній сторінці відвідувач бачив знакові орієнтири та міг переміщатися по ресурсу в усіх напрямках з кожної сторінки, а також мав уявлення про головні послуги ресурсу. Для порталу в цілому це обернеться підвищенням трафіку та рейтингу – головними показниками його успішності.

Бліц-опитування („пул”)
допомагає створити атмосферу довіри між адміністрацією сайту та аудиторією користувачів, а також надати першим цінні відомості, які не відбиваються у статистиці. Такі властивості воно має через те, що в його основі лежить принцип інтерв’ю.

Ця реферативна база
- мені сталася при нагоді
- дещо допомогла
- нічого корисного мені не дала

Готово ☒ Результати ☐

Шукати реферати на цьому порталі
- мені порадили друзі
- мені «підказав» пошуковик
- у мене не було наміру (випадково)

Готово ☒ Результати ☐

На сторінці РБД це можуть бути класичні запитання за типом:

Опитування можна перемежовувати і з такими, що викличуть приємні роздуми, посмішку тощо.

Традиційний модуль „Коментар” діє подібно до опитування, але надає користувачу більше можливостей для самовираження, сприяє виникненню ідей поліпшення ресурсу адміністрації та збільшує трафік.

Безкоштовні послуги статистичного спостереження надають сьогодні багато сайтів. Вони зручні та прості в користуванні й допомагають більш гнучко реагувати на „ставлення” до сайту в Інтернеті. Сюди ж можна віднести моніторинг за індексом цитування та інші рейтингові показники. Моніторинг статистики належить до періодичних заходів.

Останні дві пропозиції можна віднести до таких, які варто запровадити принаймні в майбутньому – започаткування та модерування працівниками відділу відповідної теми на форумі порталу бібліотеки та встановлення гіперпосилання з рефератів на решту змісту сайту або інших сайтів для підвищення інформативності та функціональності РБД, а також як технологічний засіб підвищення рейтингу порталу. Сучасні програми формування РБД (Greenstone, Irbis), на жаль, не дають можливості встановлювати лінки у текстах, які до них вносять. Але прогрес не стоїть на місці, і як тільки така можливість з’явиться, нею слід обов’язково скористатися.

Розглянуті вище внутрішні та зовнішні заходи розкривають потенційні можливості вдосконалення й підвищення ефективності електронної реферативної бази даних, що публікується на порталі ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. Пропозиції мають досить універсальний характер, і можуть бути використані для просування й розвитку інших аналогічних ресурсів.

Розглянемо представлені пропозиції у практичній площині, безпосередньо щодо вдосконалення доступу до РБД бібліотеки. Для запровадження їх рекомендуємо виділити в цій роботі кілька етапів.

Перший етап – підготовчий. Він найбільш рутинний і трудомісткий. Це час для розв’язання адміністративних питань (включення до плану роботи Бібліотеки в рамках науково-дослідної теми як один з її напрямів, доручення певній групі співробітників на чолі з керівником, розробка плану дій та шляхів упровадження, встановлення термінів звітування, розподіл завдань між членами робочої групи тощо), накопичення та упорядкування інформації щодо партнерів по мережі сайтів педагогічних бібліотек та інших тематично споріднених сайтів, Інтернет- та традиційних ЗМІ (створення БД), розробка банеру, рекламних текстів для візитівок, бліц-опитувань тощо.

На першому етапі можна паралельно вести переговори з фахівцями з технічної модернізації. Наприклад, уже зараз відділ науково-реферативної інформації ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського переходить з програми Greenstone на єдину програму ІРБІС, що дає змогу ліквідувати одну проміжну ланку у публікації рефератів, автоматизувати деякі технічні операції референтів, а також підвищує зручність у користуванні базою для читачів. Медіа-відділ бібліотеки нещодавно встановив на порталі ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського модуль розсилки новин порталу через RSS, до якої необхідно ввести інформацію про реферативну базу, яку з часом слід оновлювати. Також бібліотека має досвід друкування візитівок як простих, в одну фарбу на кольоровому папері, так і повнокольорових, отже, ці технології вже досить відпрацьовані.

На другому етапі – етапі втілення – починаються переговори з редакціями видань-партнерів, у першу чергу, щодо обміну банерами або гіпертекстами. Веб-дизайнер починає працювати над створенням і введенням на відповідній сторінці порталу модулів для коментарів, бліц-опитувань, оновлення дизайну, встановлення банерів сайтів-партнерів тощо. Реалізується проект з візитівками (розробка, друк) та промоушн однофарбових візитівок у місцях постійних зборів цільової аудиторії (бібліотеки, навчальні заклади, академії тощо) та кольорових – на представницьких зустрічах і т. п. На другому етапі важливо

вести моніторинг, проводити аналіз статистики Інтернет-видання та фіксувати результати.

Після створення на перших двох етапах солідного підґрунтя, накопичення досвіду спілкування із редакторами робочій групі можна переходити до третього етапу. На цьому етапі слід провести піар у традиційних ЗМІ – теле-, радіо- та друкованих виданнях. Сьогодні ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського вже є відомою у галузевих друкованих ЗМІ, і ці контакти слід використовувати. Але принципово важливо брати участь у загальноукраїнських виданнях і передачах. На цьому етапі також можна розширяти присутність РБД в Інтернеті через участь у форумах, розповсюдженні оголошень РБД на різних сайтах, внесення видання до реєстру різних пошукових систем.

На четвертому етапі має відбутися звіт про роботу групи. Це час для узагальнень, публікації результатів науково-практичної роботи. Після цього робочу групу може бути згорнуто до одного працівника, який відповідатиме за ведення постійної роботи – підтримки зв'язків, оновлення інформації, розробки нових ідей, участі в різних заходах, ведення редакційного листування, моніторинг статистики тощо.

Перспективними напрямками в цій темі будуть теоретичні розробки, зокрема, виявлення психолінгвістичних закономірностей Інтернет-користування та вироблення відповідних практичних рекомендацій. З практичного боку – більш повне використання потенціалу корпоративної роботи, впровадження пропозицій, що надходять від користувачів, розширення послуг.

Список використаних джерел

1. Про інформацію : Закон України від 23 черв. 2005 р. № 2707-IV // Законодавчі та нормативні документи України у сфері інформації, видавничої та бібліотечної справи : тем. добірка у 2 ч. – Вид. 3-тє, доп. – Київ, 2007. – Ч. 1 : Правове регулювання у сфері інформації. – С. 1–17.

2. Про Національну програму інформатизації : Закон України від 4 лют. 1998 р. № 74–98 ВР // Голос України. – 1998. – 7 квіт. – С. 5–6.
3. *Артемов, Ю.* Сутність і зміст електронних колекцій у системі педагогічної науки і практики / Ю. Артемов, О. Непляха // Вісн. Кн. палати. – 2006. – № 10. – С. 30–33.
4. *Бенз, С.* Веб-послуги та електронні зібрання Бруклінської публічної бібліотеки / С. Бенз // Бібл. вісн. – 2008. – № 1. – С. 11–13.
5. *Воловенко, Т. І.* Галузева реферативна база даних: аспекти використання [Електронний ресурс] / Воловенко Т. І. // Освітнянські бібліотеки України в реалізації програми рівного доступу до якісної освіти : матеріали Всеукр. наук.-практ. семінару (м. Черкаси, 20–22 жовт. 2008 р.) / АПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, Черкас. обл. ін-т післядиплом. освіти пед. працівників. – Текст. дані. – Київ, 2008. – С. 160–163. – Режим доступу: <http://www.dnpb.gov.ua/datas/upload/files/cherkacy08.pdf>. – Назва з екрана.
6. *Гнедина, Н. І.* Информационная культура учителя / Н. І. Гнедина // Ориентиры культурной политики. – 1998. – № 4. – С. 94–98.
7. *Гнедина, Н. І.* Формирование информационной культуры личности в библиотеках и образовательных учреждениях : учеб.-метод. пособие / Н. І. Гнедина, Н. І. Колкова, І. Л. Скипор. – М., 2002. – 288 с.
8. *Дурєєва, Т.* Застосування інформаційних технологій у бібліотечній сфері / Т. Дурєєва // Вісн. Кн. палати. – 2009. – № 1. – С. 23–25.
9. *Зайченко, Н.* Наукова періодика України на сайті НБУВ (реферативні та повнотекстові ресурси) / Н. Зайченко // Сучасний стан та перспективи наукового реферування : матеріали міжнар. семінару-практикуму, присвяч. 10-річчю вид. реф. журн. „Агропромисловий комплекс України”, 29 трав. 2009 р. / Укр. акад. аграр. наук, Держ. наук. с.-г. б-ка. – Київ, 2009. – С. 58–63.

10. Міжнародна наукова конференція „Проблеми гармонізації традиційних і новітніх бібліотечно-інформаційних ресурсів” // Бібл. вісн. – 2008. – № 6. – С. 3–40.
11. Кислюк, Л. Аналіз структури та ступеня впровадження електронних ресурсів і баз даних бібліотек вищих навчальних закладів України / Л. Кислюк // Вісн. Кн. палати. – 2009. – № 3. – С. 28–31.
12. Костенко, Л. Й. Реферативна база даних „Україніка наукова”: стан, перспективи використання / Л. Й. Костенко // Сучасний стан та перспективи наукового реферування : матеріали міжнар. семінару-практикуму, присвяч. 10-річчю вид. реф. журн. „Агропромисловий комплекс України” 29 трав. 2009 р. / Укр. акад. аграр. наук, Держ. наук. с.-г. б-ка. – Київ, 2009. – С. 53–57.
13. Пономаренко, Л. Міжнародні реферативні ресурси з психолого-педагогічних видань / Л. О. Пономаренко // Сучасний стан та перспективи наукового реферування : матеріали міжнар. семінару-практикуму, присвяч. 10-річчю вид. реф. журн. „Агропромисловий комплекс України”, 29 трав. 2009 р. / Укр. акад. аграр. наук, Держ. наук. с.-г. б-ка. – Київ, 2009. – С. 71–77.
14. Прайс, Дж. Текст для Web: доступность и привлекательность : пер. с англ. / Дж. Прайс. – М. : Вильямс, 2003. – 464 с.
15. Рогова, П. Перспективні напрями інформатизації бібліотек загальноосвітніх навчальних закладів України / Павла Рогова, Юрій Артемов // Історія освітянських бібліотек України : наук. зб. / АПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. – Київ, 2006. – С. 390–394.

**Усовершенствование доступа к отраслевому Веб-ресурсу
(на примере реферативной базы данных портала Государственной
научно-педагогической библиотеки Украины имени В. А. Сухомлинского)**

Аннотация. В статье рассматривается актуальная сегодня проблема достижения целевой аудитории производителем информации. Эта проблема становится тем более острой, чем уже за устремлением является ресурс. Автор предлагает и обосновывает мероприятия относительно совершенствования доступа к специальному (отраслевого) Веб-ресурсу именно для узкой целевой аудитории. Предложения разработаны в теоретической и практической плоскости на примере научного Интернет-ресурса – реферативной базы данных, которая размещается на портале Государственной научно-педагогической библиотеки Украины им. В. А. Сухомлинского. Статья заинтересует Интернет-издателей и владельцев Интернет-изданий.

Ключевые слова: отраслевой веб-ресурс, реферативная база данных, электронные ресурсы, информационные потоки.

Формування галузевої реферативної бази даних з питань педагогіки, психології та освіти книгозбірнями мережі освітянських бібліотек: проблеми та перспективи

Анотація. Розкрито роботу ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського та мережі освітянських бібліотек в аспекті створення інформаційного реферативного ресурсу з питань педагогіки, психології та освіти. Визначено шляхи просування реферативних послуг до споживача інформації.

Ключові слова: інформаційно-реферативний ресурс, реферат, реферативна база даних, бібліотека, освітянська галузь.

Завдяки розвитку корпоративних бібліотечних систем з'явилася можливість забезпечити користувачів новими видами інформаційних продуктів і послуг, створених за допомогою об'єднання інформаційних ресурсів бібліотек. До таких продуктів можна віднести, насамперед, реферативні бази даних (РБД) – джерело наукових досліджень. Так, найуспішнішим прикладом корпоративної діяльності бібліотек, інформаційних центрів, наукових установ, навчальних закладів, видавництв та видавничих організацій тощо України є РБД „Україніка наукова” та її паперовий варіант Український реферативний журнал (УРЖ) „Джерело”, створені Національною бібліотекою України імені В. І. Вернадського (НБУВ) за участі Інституту проблем реєстрації інформації (ІПРІ) НАН України. РБД призначена як для інформаційного обслуговування вчених України, так і для представлення української науки у світовому інформаційному просторі [1, 6]. Це молоді реферативні ресурси, які за деякими параметрами відстають від всесвітньо відомих.

Всеросійський інститут наукової і технічної інформації Російської академії наук (ВІНІТІ РАН), який пропонує бази даних (БД), що містить матеріали з 1981 р. – понад 28 млн документів. Крім БД у мережі, ВІНІТІ РАН розповсюджує копії реферативних журналів (РЖ) на портативних носіях.

База даних Scopus почала поширюватися в мережі Інтернет у листопаді 2004 р. Загалом вона налічує близько 43 млн. записів (станом на кінець 2011 р.). Приблизно 1,7 млн. рефератів додається щороку. Користувачам Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського (ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського) надано право безкоштовно скористатись тестовим доступом до ресурсів цієї БД з 15.03.2012 р. по 15. 05. 2012 р.

Реферативний напрям системи інформаційного забезпечення фахових потреб науковців і практиків освітянської галузі здійснює ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського протягом 8 років в рамках 3-х науково-дослідних робіт (НДР):

1. „Науково-інформаційне забезпечення освітянської галузі України” (2006–2007 рр.) (наук. керівники – В. І. Лутовинова, канд. іст. наук, Т. В. Добко, канд. іст. наук);

2. „Науково-методичні та організаційні засади інформаційно-аналітичного забезпечення педагогічної науки, освіти і практики” (2008–2011 рр.) (наук. керівник – О. М. Яценко, канд. іст. наук);

3. „Наукова організація інформаційної діяльності галузевого бібліотечного комплексу ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського” (2012–2014 рр.) (наук. керівник – О. В. Воскобойнікова-Гузева, канд. іст. наук).

У процесі реалізації першої НДР фахівцями ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського виявлено, визначено й обґрунтовано сутність, принципи, структуру, зміст і функції інформаційно-аналітичної діяльності бібліотеки у забезпеченні педагогічної науки та освіти в Україні актуальною інформацією. Узгодивши інформаційний сегмент з питань педагогіки, психології та освіти з ІПРІ та НБУВ, бібліотека розпочала реферувати статті з 11 науково-методичних та науково-практичних періодичних видань, потім їх кількість зросла до 15 назв, а зараз реферується 21 назва журналів, включених Вищою атестаційною комісією (ВАК) України до переліку фахових видань України:

Таблиця 1

• Назва видання	• Назва організації
8 видань НАПН України та МОН України	
Вища освіта України	
Вища школа	
Дефектологія	
Директор школи, ліцею, гімназії	
Освіта і управління	
Педагогіка і психологія	
Рідна школа	
Шлях освіти	
2 видання ВНЗ	
Наука і освіта	Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського
Теорія і практика управління соціальними системами: філософія, психологія, педагогіка, соціологія	Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
4 видання Інститутів НАПН України	
Філософія освіти	Інститут вищої освіти
Неперервна професійна освіта: теорія і практика	Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих
Педагогіка і психологія професійної освіти	Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих
Професійно-технічна освіта	Інститут професійно-технічної освіти
6 періодичних видань ІППО	
Педагогічний пошук	Волинський ІППО
Наша школа	Одеський ІППО
Постметодика	Полтавський ІППО
Нова педагогічна думка	Рівненський ІППО
Післядипломна освіта в Україні	Центральний ІППО у складі Університету менеджменту освіти
Педагогічний вісник	Черкаський ІППО

За результатами аналізу реферативної роботи можна зробити висновок, що вже сьогодні користувачам відкриті можливості оперативного ознайомлення через реферативні бази даних з найновішими напрацюваннями

академічної педагогічної науки України. Досвід реферативної роботи ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського узагальнювався і оприлюднювався на міжнародних і всеукраїнських конференціях і семінарах. Питання реферативної діяльності бібліотеки висвітлювалося на сторінках наукових журналів [3]. Однак, кадрові можливості відділу науково-реферативної інформації бібліотеки є обмеженими. За таких умов провідним напрямом збільшення обсягу реферативного ресурсу психолого-педагогічної тематики є шлях створення галузевої кооперації з вироблення реферативного ресурсу.

ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського як науково-методичний центр бібліотек освітянської галузі виступила ініціатором створення реферативного ресурсу психолого-педагогічної тематики спільними зусиллями освітянських бібліотек МОН України та НАПН України, в якій вона буде виконувати функції координатора розвитку і підтримки кооперативної мережі. Робота в цьому напрямі була розпочата в 2007 р. з метою досягнення нового рівня повноти й оперативності інформування освітян і всього суспільства про наукові напрацювання вітчизняних вчених і фахівців-практиків [4, 5]. У першу чергу було вивчено джерела, які розкривають досвід використання корпоративних технологій у формуванні реферативних ресурсів. Найвагоміший внесок у формування галузевого реферативного інформаційного ресурсу можуть зробити окрім наукових педагогічних бібліотек – наукові бібліотеки вищих навчальних закладів (ВНЗ) педагогічного та інженерно-педагогічного профілів III–IV рівнів акредитації, яких в Україні нараховується більше 30, а також інститути післядипломної педагогічної освіти (ІППО).

Підставою для успішного запровадження галузевої кооперації є підтримка з боку керівників освітянських наукових установ, зокрема ректорів, усвідомлення керівним складом, що кожний ВНЗ є об'єктивно зацікавленим у представленні реферативної інформації про свої фахові періодичні і продовжувані видання у галузевій і загальнодержавній РБД, оскільки таке представлення є одним із визначальних чинників зростання рейтингу закладу. Кількісною ознакою зацікавленості науковою публікацією або періодичним чи

продовжуваним виданням та їхньою науковою значимістю є імпаکت-чинник, за допомогою якого оцінюють, скільки разів за певний період цитували статті науковців або саме видання.

В листопаді 2007 р. до цих бібліотек був розісланий практичний посібник, підготовлений в рамках НДР канд. іст. наук В. І. Лутовиною „Реферування як процес мікроаналітичного згортання інформації” [6], а у квітні 2009 р. було проведено стажування, організоване для бібліотечних працівників 17 ВНЗ з різних регіонів України. Метою дводенної роботи було: допомога у започаткуванні реферативного напряму науково-інформаційної діяльності у бібліотеках педагогічних ВНЗ з подальшим їх приєднанням до галузевої РБД, навчання бібліотекарів основам теорії і практики реферування. Спілкування з учасниками стажування засвідчило, що жодна з бібліотек не має фахівців, які б мали досвід реферативного опрацювання наукової літератури. Сьогодні налічується 17 бібліотек, які надають реферативну інформацію з 20 періодичних та продовжуваних видань.

Таблиця 2

Назва установи, бібліотека якої бере участь у реферуванні	За які роки надано реферативну інформацію	Видання, яке реферується
ВНЗ		
1. Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського	2008 р.	Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка, психологія
2. Дрогобицький державний педагогічний університет	2010–2011 рр.	Молодь і ринок : журнал
3. Кам'янець- Подільський національний університет імені Івана Огієнка	2008–2011 рр.	1. Корекційна педагогіка і психологія 2. Проблеми дидактики історії : зб. наук. пр.
4. Київський університет	2010 р.	Педагогічна освіта : теорія і практика. Педагогіка. Психологія : зб. наук. пр.

імені Бориса Грінченка		
5. Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова	2007 р.	Педагогічні науки: реалії та перспективи : наук. часопис
6. Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди	2008–2011 рр.	Гуманітарний вісник Державного вищого навчального закладу „Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди”. Педагогіка. Психологія. Філософія : зб. наук. пр.
7. Криворізький державний педагогічний університет	2009–2010 рр.	Педагогіка вищої та середньої школи : зб. наук. пр.
8. Рівненський державний педагогічний університет	2008–2009 рр.	Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти : зб. наук. пр.
9. Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка	2009–2011 рр.	Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Педагогіка
10. Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини	2009–2011 рр.	1. Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету; 2. Історико-педагогічний альманах 3. Психолого-педагогічні проблеми сільської школи : наук. зб.
11. Українська інженерно-педагогічна академія (м. Харків)	2007–2011 рр.	Проблеми інженерно-педагогічної освіти : наук.-метод. журнал
12. Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди	2004, 2006, 2008, 2010 рр.	Педагогіка та психологія : зб. наук. пр.
13 Херсонський державний університет	2009-2011	Збірник наукових праць Херсонського державного університету. Педагогічні науки
Бібліотеки НАПН України		
Інститут психології ім. Г. С. Костюка	2010–2011 рр.	Проблеми загальної та педагогічної психології : зб. наук. пр. Інституту

		психології імені Г. С. Костюка
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих	2010 р.	Освіта дорослих: теорія, досвід, практика : зб. наук. пр.

За межами реферативного ресурсу залишається велика кількість періодичних та продовжуваних видань, зокрема, книгозбірнень мережі освітянських бібліотек України (передусім, 11 з 24 бібліотек ВНЗ III–IV р. а. педагогічного та інженерно-педагогічного профілів, 11 класичних державних та національних університетів), чотирьох бібліотек НАПН України, 27 ІППО.

1. Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка – Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Серія: Педагогічні науки : зб. наук. пр.;

2. Кіровоградський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка – Наукові записки. Серія: Педагогічні науки : зб. наук. пр.;

3. Запорізький національний університет – Вісник Запорізького національного університету. Педагогічні науки : зб. наук. пр.;

4. Кримський інженерно-педагогічний університет (м. Сімферополь);

5. Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка – Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології : наук. журн.;

6. Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя – Наукові записки. Психолого-педагогічні науки;

7. Маріупольський державний університет;

8. Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського – Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Серія: Педагогічні науки;

9. Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького – Вісник Черкаського університету. Серія: Педагогічні науки : наук. журн.

10. Бердянський державний педагогічний університет – Збірник наукових праць Бердянського державного педагогічного університету. Педагогічні науки;

11. Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького – Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. Серія: Педагогіка : зб. наук. пр.;

12. Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського – Науковий вісник Південноукраїнського державного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського. Педагогічні та психологічні науки : зб. наук. пр.;

13. Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка – Витоки педагогічної майстерності. Серія: Педагогічні науки : зб. наук. пр.; Імідж сучасного педагога : наук.-практ. освіт.-попул. часопис;

14. Чернігівський національний педагогічний університет імені Т. Г. Шевченка – Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки; Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Психологічні науки.

15 ІППО мають 23 періодичних видання, які потребують подальшого дослідження на предмет їхньої першочерговості для реферування. Наприклад, звертають на себе увагу видання, які були зареєстровані ВАК України в різні роки, але не реферуються. Це, зокрема: „Наукова скарбниця освіти Донеччини” (Донецький ІППО), „Обрії”, „Джерела” (Івано-Франківський ІППО), „Вересень” (Миколаївський ІППО), „Імідж сучасного педагога” (Полтавського ІППО), „Педагогічний альманах : зб. наук. праць” (Херсонська академія неперервної освіти) та ін. Тому важливим стало подальше налагодження співпраці з ІППО щодо уточнення інформації про наукову діяльність цих установ.

З цією метою у 2011 р. двічі (у травні і вересні) ми зверталися до ректорів ІППО з проханням уточнити дані про періодичні та продовжувані видання установ, які вони очолюють, та визначитися з координаторами, що відповідають за реферування статей із цих видань. Відгукнулося 9 інститутів:

Сумський ІППО, Харківська академія неперервної освіти, Київський обласний ІППО, Кіровоградський ІППО ім. В. О. Сухомлинського, Миколаївський ІППО, Херсонська академія неперервної освіти, ІППО Севастопольського міського гуманітарного університету, Черкаський ІППО, Полтавський ІППО. Завдяки відповіді Севастопольського міського гуманітарного університету, ми дізналися, що ІППО видає журнал „Горизонти освіти”. Метою цих звернень було також прояснити ситуацію з виданнями, які готуються спільно з класичними та педагогічними ВНЗ III–IV р. а. Цілком можливо в цих установах знайти координаторів з реферування.

Таблиця 3

ІППО України, які відгукнулися на запит 2011 року
Сумський ІППО
Харківська академія неперервної освіти
Київський обласний ІППО
Кіровоградський ІППО імені В. О. Сухомлинського
Миколаївський ІППО
Херсонська академія неперервної освіти
ІППО Севастопольського міського гуманітарного університету
Черкаський ІППО,
Полтавський ІППО.

Ми вдячні за розуміння і небайдужість тим, хто відгукнувся на наш запит, зокрема: І. І. Волобуєвій (Сумський ІППО), З. Г. Жеребкіній (Харківська академія неперервної освіти), В. П. Воловоденко (Кіровоградський ІППО), Р. І. Беженар (Миколаївський ІППО), Н. В. Олексієвій (Херсонська академія неперервної освіти), І. М. Авдєєвій (ІППО Севастопольського міського гуманітарного університету), Т. А. Рябіщук (Черкаський ІППО), Т. Є. Куренковій (Полтавський ІППО), з якими відділ науково-реферативної

інформації ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського продовжуватиме співпрацю з реферування вже визначених видань та залучення нових видань до процесу реферування.

Від Запорізького ІППО, Тернопільського ІППО, Хмельницького ІППО, Чернівецького і Чернігівського ІППО важливих відомостей не надійшло. Слід зазначити, що забезпечити організацію роботи з виявлення видань для реферування в ІППО досить складно, адже бібліотеки ІППО не відносяться до наукових бібліотек, мають у штаті одну або дві одиниці бібліотечних працівників, які відповідають за широкий спектр роботи.

Загальна кількість статей з періодичних і продовжуваних видань, представлених в галузевій реферативній базі даних ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського станом на 1.01.2012 р. становить 26496 рефератів здебільшого трьома мовами на 10463 статті з періодичних та продовжуваних видань.

Враховуючи те, що викладацький склад навчальних закладів омолоджується, багато фахівців вільно володіють комп'ютером, можна сподіватися на їхній інтерес до галузевої РБД. Як свідчить статистика, у 2008 році до галузевої РБД в середньому за місяць звернулися 148 користувачів, у 2009 р. – 256 користувачів, у 2010 р. Середньомісячне звертання до РБД становить вже 310 користувачів, у 2011 р. – біля 200 користувачів.

Отже, розширюється коло споживачів реферативної інформації, реферативна інформація кооперативної мережі України досягає широкої освітянської громадськості. Висловлені міркування потребують обговорення за участю фахівців та зацікавленої аудиторії. Зрозуміло також, що реалізація пропозицій розрахована на перспективу, пов'язана з певними часовими, людськими та матеріальними витратами. Однак втілення їх у практику відкриває шлях до підвищення рівня якості науково-інформаційного забезпечення освітян України.

Створення і функціонування кооперативної системи з реферування наукових періодичних видань України психолого-педагогічної тематики на

галузовому рівні відкриває нові горизонти в плані якісного й оперативного обслуговування користувачів на основі використання інформаційних технологій. ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського саме в корпоративній взаємодії з бібліотеками бачить основу формування всеукраїнського реферативного ресурсу психолого-педагогічної тематики. [8]. Незважаючи на те, що для освітянських бібліотек реферативний напрям науково-інформаційної діяльності є новою справою, започаткування реферативної роботи, підключення до галузевого корпоративного проекту створення реферативного продукту несе в собі неабиякий потенціал перетворення традиційних бібліотек на відповідні вимогам часу бібліотечно-інформаційні центри.

Список використаних джерел

1. Баркова, О. В. Технологія інтеграції і використання електронних ресурсів у рамках міжгалузевої кооперації (досвід взаємодії Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського і Державної наукової медичної бібліотеки України) / О. Баркова // Наукові медичні бібліотеки – пріоритети розвитку і перспективи : матеріали наук.-практ. конф., Київ, 8–9 листоп. 2005 р. / Держ. наук. мед. б-ка України. – Київ, 2006. – С. 31–38.

2. Вергунов, В. А. Сучасний стан та перспективи наукового реферування / В. А. Вергунов // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. – 2009. – № 2. – С. 80–83.

3. Зайченко, Н. Я. Стан та перспективи розвитку системи кооперативного реферування в Україні / Н. Я. Зайченко // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2001. – Вип. 6. – С. 255–262.

4. Коваленко, І. Й. Перспективи розвитку галузевого реферативного ресурсу / І. Коваленко, Т. Судіна // Сучасний стан та перспективи наукового реферування : матеріали Міжнар. семінару-практикуму, присвяч. 10-річчю вид. реф. журн. „Агропромисловий комплекс України”, 29 трав.

2009 р. / Укр. акад. аграр. наук, Держ. наук. с.-г. б-ка. –Київ, 2009. – С. 66–71.

5. Коваленко, І. Й. Реферативна діяльність Державної науково-педагогічної бібліотеки імені В. О. Сухомлинського / І. Коваленко // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2008. – Вип. 22. – С. 46–54.

6. Лутовинова, В. І. Реферування як процес мікроаналітичного згортання інформації : практ. посіб. / В. І. Лутовинова ; АПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. – Київ : Четверта хвиля, 2007. – 72 с.

7. Сорока, М. Б. Інформаційні продукти бібліотек: проблеми кооперативного формування та суспільне використання / М. Б. Сорока // Бібл. вісн. – 2002. – № 1. – С. 27.

8. Судіна, Т. О. Важливий напрям забезпечення інформаційних потреб освітян / Т. О. Судіна // Пед. пошук. – Черкаси, 2009. – № 2.– С. 56–59.

Н. Н. Кропачева, И. И. Коваленко

**Формирование отраслевой реферативной базы данных по вопросам
педагогики, психологии и образования
просветительских библиотек: проблемы и перспективы**

Аннотация. Рассмотрено работу ДНПБ Украины им. В. А. Сухомлинского и сети просветительских библиотек в аспекте создания информационного реферативного ресурса по вопросам педагогики, психологии и образования. Определены пути продвижения реферативных услуг к потребителю информации.

Ключевые слова: информационно-реферативный ресурс, реферат, реферативная база данных, библиотека, просветительская отрасль.

Кооперативна діяльність освітянських бібліотек України: шляхи становлення і розвитку

Анотація. Розвиток сучасних інформаційних технологій, і насамперед Інтернет-технологій, зумовлює необхідність істотних змін у роботі бібліотек, спрямованих на оптимізацію їх роботи. Одним з найбільш перспективних напрямів є об'єднання бібліотек у корпорації з метою спільної скоординованої обробки масивів інформації, що дає можливість уникнути дублювання в роботі та досягти більшого результату з меншими витратами часу та зусиль.

У статті зроблено огляд стану діяльності бібліотечних консорціумів, асоціацій, корпорацій зарубіжних країн (США, країн Європи, СНД), висвітлено досвід становлення вітчизняних бібліотечних об'єднань, зокрема освітянських бібліотек України на базі Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського.

Ключові слова: корпорації, кооперативна діяльність, бібліотечні об'єднання, електронний каталог, обмін записами, мережа освітянських бібліотек, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського.

Головне в роботі сучасної бібліотеки – повнота й оперативність задоволення інформаційних запитів користувачів. Жодна бібліотека у світі ніколи не була і не буде самодостатньою. І особливо це очевидно зараз, у часи переможної ходи Інтернету. Процеси спільної роботи стають не тільки бажаними, а й необхідними. Бібліотечна спільнота сьогодні особливо гостро потребує найактивнішої корпоративної інформаційної взаємодії.

Бібліотечною корпорацією (кооперацією) зазвичай називають об'єднання кількох бібліотек для реалізації спільних цілей і завдань, у першу чергу пов'язаних зі створенням і комплексним використанням інформаційних ресурсів. Функціонування бібліотек у рамках корпорацій передбачає наявність тісних професійних зв'язків між учасниками, обов'язкове виконання єдиних правил і норм, узгодження рішень і дій, спрямованих на кінцевий результат.

Накопичений досвід щодо створення, розвитку корпоративних проектів і практики побудови взаємодії бібліотек на сучасному етапі найповніше

представлений у працях таких зарубіжних і вітчизняних бібліотекознавців, як Я. Л. Шрайберг [15; 16], Ф. С. Воройський [3; 4], Н. В. Соколова [13; 14], О. В. Ліндеман [7; 8], І. О. Давидова [5], Т. Б. Павленко [9], Т. О. Ярошенко [16], Т. О. Колесникова [6], О. І. Племнєк [10] та інші, у щорічних матеріалах і доповідях Міжнародних конференцій „Бібліотеки та асоціації в світі, що змінюється: нові технології та нові форми співробітництва”, „Бібліотеки та інформаційні ресурси в сучасному світі науки, культури, освіти та бізнесу” [1; 2].

Метою публікації є висвітлення досвіду співпраці освітянських бібліотек України щодо обміну електронними записами аналітичного розпису періодичних видань, окреслення проблемних питань і напрямів їх розв'язання.

Корпоративні бібліотечні системи вже мають свою історію. У зарубіжних країнах бібліотечні корпорації почали створюватися з 1970-х рр., що стало початком міжбібліотечного співробітництва та кооперативних робіт у цій сфері. У результаті ефективної роботи корпорацій значна кількість бібліотек зарубіжних країн відмовилася від виконання повномасштабних робіт з каталогізації своїх фондів, підвищили рівень інформаційного обслуговування користувачів, розширили номенклатуру продуктів і послуг. За кордоном успішно функціонують понад 200 міжнародних, національних і регіональних об'єднань: консорціумів, асоціацій, корпорацій, комп'ютерних бібліотечно-інформаційних мереж. Ряд Асоціацій (IATUL, CLA, IALL) створено ще в 40–50 рр. XX століття. Найбільш яскравим і типовим прикладом зарубіжного бібліотечного консорціуму є широко відома американська корпорація OCLC (Online Computer Library Centre). Вона була створена в 1967 р. як бібліотечний онлайн-центр, що об'єднує діяльність коледжів штату Огайо (Ohio College Library Centre – та сама аббревіатура OCLC, що збереглася до цього часу, але має вже іншу назву). Це дало можливість 54 коледжам штату обмінюватися інформаційними ресурсами, скоротити свої фінансові витрати на каталогізацію і поліпшити доступ до бібліотечних фондів. OCLC об'єднує бібліотеки 95 країн світу. З появою персональних комп'ютерів відкрилися нові можливості. У

1972 р. в США зареєстровано 125 консорціумів академічних бібліотек, які стали основою для розвитку сучасних корпоративних бібліотечно-інформаційних технологій.

Університетські бібліотеки стали також ініціаторами створення і членами інших відомих консорціумів, таких, наприклад, як створений в 1974 р. RILIN (Research Libraries Information Network), який об'єднує 160 організацій в США та інших країнах і є головним конкурентом OCLC у світі і в першу чергу в США.

У країнах Європи та Азії корпорації бібліотек почали створюватися пізніше. Датську електронну науково-дослідну бібліотеку (DEF) створено в 1997 р. з ініціативи міністерств культури, науки і освіти. Нині вона об'єднує близько 300 академічних, публічних і спеціальних бібліотек країни. DEF займається ліцензуванням електронних ресурсів, створених датськими організаціями, кооперативним оцифруванням інформаційних багатств країни, наданням дистанційного доступу до електронних ресурсів найбільших постачальників (у тому числі Crossfire, Kluwer, Springer, UMI, Highwire, JSTORE, Elsevier). Консорціум фінансується спільно урядом і організаціями-членами. Аналогічним проектом є і Національна електронна бібліотека Фінляндії (FinELib), яка об'єднує більше сотні академічних, політехнічних, науково-дослідних і публічних бібліотек. У найбільших країнах Європи діють декілька різноманітних консорціумів, серед яких є і спеціалізовані, і регіональні. Наприклад, німецький консорціум HeBIS (Hochschul-und Landesbibliotheken), об'єднує 14 академічних, спеціальних і публічних бібліотек землі Гессен. Національною бібліотекою Шотландії та Бібліотекою Единбурзького університету був створений консорціум Encompass. Його мета – визначення та придбання систем для роботи з фондами електронних документів, інтернет-ресурсами, а також для спрощення доступу до ліцензійних ресурсів.

Цікавою є історія створення турецьких інформаційних консорціумів. З участю приватних інвесторів був створений ULAKBİM (Турецький

академічний центр інформації), мета якого – комплектування фондів бібліотек університетів країни як центральних сховищ зарубіжної друкованої періодики та їх об'єднання в Державну академічну мережу для недорогого доступу в Інтернет, забезпечення кожного державного вищого і середнього навчального закладу хоча б одним сучасним комп'ютером. З 1999 р. почалося створення і національних консорціумів – Web of Science, 17 членів якого уклали угоду з групою ISI на доступ до низки відомих баз даних (БД), в тому числі Science Citation Index та Journal Citation Reports. На базі ULAKBİM створено консорціум Анкари. На сьогодні в Туреччині діє вже близько десятка подібних об'єднань.

Сучасні російські бібліотечні консорціуми об'єднують бібліотеки різної відомчої та регіональної підпорядкованості. При цьому вони різняться рівнем розвитку техніки, телекомунікаційної інфраструктури та технології.

Приклади російських консорціумів:

– Російський інформаційно-бібліотечний консорціум (РІБК), створений у 2003 р., об'єднує п'ять найбільших бібліотек Росії: Всеросійська державна бібліотека іноземної літератури, Наукова бібліотека Московського державного університету, Парламентська бібліотека, Російська державна бібліотека, Російська національна бібліотека (Санкт-Петербург);

– Асоціація регіональних бібліотечних консорціумів (АРБІКОН) була створена у 2002 р. для координації діяльності бібліотек із підвищення якості сервісів за рахунок модернізації управління бібліотечними ресурсами при об'єднанні в бібліотечні консорціуми. Сьогодні АРБІКОН об'єднує близько 160 бібліотек (індивідуальні члени) і 13 консорціумів (корпоративні члени) в рамках єдиної неформальної організаційно-технологічної системи, що надає інформаційні ресурси для корпоративного використання.

– Національний інформаційно-бібліотечний центр „ЛІБНЕТ” (Центр ЛІБНЕТ) був створений у формі автономної некомерційної організації у квітні 2001 р. двома провідними бібліотеками Росії – Російською державною бібліотекою і Російською національною бібліотекою за підтримки Міністерства

культури Російської Федерації. Його метою є створення національної системи корпоративної каталогізації на основі системи національних форматів RUSMARC, зниження витрат російських бібліотек на машиночитну каталогізацію при високій якості бібліографічних записів (суворе дотримання російських правил каталогізації, авторитетний контроль). Центр ЛІБНЕТ об'єднує 189 учасників;

– проект „Міжрегіональний аналітичний розпис статей” (МАРС) існує з 2001 р. і об'єднує 205 бібліотек різних систем і відомств, які загальними зусиллями створюють зведену базу даних, що містить повний аналітичний розпис 1856 журналів. У проекті беруть участь не тільки бібліотеки з різних регіонів Росії, а й із Білорусі, України та Казахстану.

Бібліотека Академії управління при Республіці Білорусь у 2005 р. стала ініціатором республіканського консорціуму з аналітичного розпису документів LibKARD на базі автоматизованої інтегрованої бібліотечної системи „Alis” (м. Мінськ). У проекті беруть участь 14 бібліотек різних установ, систем та відомств республіки, що працюють в ідентичних програмах. Ведення зведеного каталогу аналітичних записів покладено на бібліотеку Академії управління.

Інформаційний консорціум Казахстану, створений в листопаді 2001 р. Республіканською науково-технічною бібліотекою і Центральною науковою бібліотекою Міністерства освіти і науки як некомерційне добровільне об'єднання, сприяє в забезпеченні вільного доступу користувачів до інтегрованих інформаційних ресурсів через Інтернет. Членами корпоративного об'єднання, основу якого становлять вузівські бібліотеки, є 50 бібліотек та організацій, що мають доступ до БД EBSCO.

В Україні впровадженням корпоративних проектів займаються бібліотеки Києва, Житомира, Вінниці, Миколаєва, Кіровограда та інших міст.

Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського в рамках організації та формування електронних інформаційних ресурсів бере участь в шести корпоративних проектах: „Наукова електронна бібліотека України”, „Наукова періодика України”, „Система реферування української наукової

літератури”, „Інтранет/Екстранет-ресурси”, „Система наукових електронних видань України „Бібліотека – суспільству”, „Наукова спадщина України”.

Певний досвід корпоративної діяльності набули бібліотека Харківського національного університету внутрішніх справ, Центральний український кооперативний каталог (ЦУКК), що реалізується з ініціативи Кіровоградської ОУНБ ім. Д. І. Чижевського, Харківська державна наукова бібліотека ім. В. Г. Короленка та Асоціація сучасних інформаційних бібліотечних технологій (АСІБТ), Донецька обласна універсальна наукова бібліотека, корпорації медичних бібліотек, Корпоративна мережа бібліотек м. Маріуполя, бібліотечна корпорація вузівських бібліотек м. Миколаєва.

Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського – головна бібліотека мережі освітянських бібліотек МОН України та НАПН України – одним із пріоритетних своїх завдань вважає формування повноцінного всеукраїнського галузевого ресурсу як сегменту інформаційного простору держави на базі бібліотеки в традиційній та електронній формі [11]. З метою системного інформаційного забезпечення розвитку освіти й науки колективом ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського у 2009 р. розпочато обмін електронними записами (ЕЗ) аналітичного розпису періодичних видань з освітянськими бібліотеками України.

Основні цілі обміну:

- спільне створення бібліографічних описів документів та поповнення БД „Періодика” електронного каталогу (ЕК) у ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського та мережі освітянських бібліотек;
- сприяння якісному інформаційному забезпеченню користувачів бібліотек;
- модернізація структури управління бібліотечними ресурсами;
- оперативне використання інформаційних ресурсів віддалених бібліотек через Інтернет.

Діяльність цього проекту ґрунтується на визнаних в усьому світі кооперативних принципах:

– *добровільне й відкрите членство*. Кооперативи є добровільними об'єднаннями, відкритими для тих, хто може користуватись їх послугами та готовий взяти на себе відповідальність, пов'язану з членством;

– *демократичний членський контроль*. Кооперативи є демократичними об'єднаннями, контролюються своїми членами, які беруть участь у розробці стратегії розвитку кооперативів та прийнятті рішень;

– *автономія і незалежність*. Кооперативи є автономними об'єднаннями самопомоги;

– *освіта, підвищення кваліфікації, інформація*. Кооперативи дбають про освіту та підвищення кваліфікації своїх членів, аби кожен із них міг робити ефективний внесок у розвиток кооперативу.

Перед початком роботи визначено етапи створення проекту: підготовчий, основний, заключний. На першому етапі визначалися учасники обміну, уточнювався список журналів для аналітичного опису та список обов'язкових для заповнення полів. Першими учасниками обміну стали бібліотеки-користувачі програмного продукту „ІРБІС”. На 1.01.2012 р. ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського налагодила співпрацю з Миколаївською науково-педагогічною бібліотекою, Львівською обласною науково-педагогічною бібліотекою, бібліотеками вищих навчальних закладів (наукова бібліотека Національного педагогічного університету імені М. Драгоманова, бібліотеки Вінницького державного педагогічного університету імені М. Коцюбинського, Кримського гуманітарного університету (м. Ялта), Кримського інженерно-педагогічного університету м. Сімферополь), Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя, комунального вищого навчального закладу „Херсонська академія неперервної освіти”) та іншими книгозбірнями.

Після проведення тестового обміну опису журналів був складений перелік обов'язкових для заповнення полів: назва статті, автор, відомості про джерело, в якому опублікована стаття, предметна рубрика, ключові слова, персоналія та анотація, якщо назва статті не розкриває її змісту.

На першому етапі виникли певні проблеми. Головною з них була різна якість записів, що створюють учасники проекту. Усі бібліографічні записи, надіслані бібліотеками, переглядаються ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського і у разі потреби редагуються. З метою досягнення необхідного рівня якості записів організовано взаємодію між бібліографами бібліотек-партнерів.

За результатами майже трьох років співпраці можна підбити підсумки. За період з травня 2009 р. по грудень 2011 р. ЕК ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського поповнився на 5295 записів, з них за вісім місяців 2009 р. – 520 записів, за 2010 р. – 2088, за 2011 р. – 2687. У свою чергу ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського надіслала бібліотекам-учасникам обміну 14051 запис, з них за вісім місяців 2009 р. – 1974, за 2010 р. – 4429, за 2011 р. – 7648 записів. Спільними зусиллями учасників обміну здійснюється розпис 125 назв журналів України та Росії з питань педагогіки й психології.

Перший етап співпраці показав, що в рамках проекту мають постійно діяти такі органи:

- координаційна рада (здійснює координацію робіт усередині проекту й поза ним);
- програмно-технічна рада (консультує учасників про роботу з програмним забезпеченням);
- методична рада (працює над єдиною методикою створення аналітичного бібліографічного опису документа, консультує учасників проекту стосовно правил заповнення полів бази даних);
- рада з підвищення кваліфікації (консультує фахівців бібліотек-учасниць щодо підготовки бібліографічних записів);
- служба електронної доставки документів.

Другий етап розпочався з підготовки фахівцями ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського нормативно-методичної бази проекту. Створенню нормативно-методичних документів у ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського приділяється особлива увага, оскільки записи, отримані від бібліотек-учасниць,

повинні бути однакової повноти та якості. У 2011 р. підготовлено такі документи:

- договір, що регламентує спільну діяльність та обов'язки учасників (додаток 1);
- список журналів із зазначенням бібліотек, відповідальних за їх аналітичний розпис;
- інструкція щодо порядку заповнення полів для створення аналітичного запису в БД „Періодика” ЕК, в якій наведено детальний опис заповнення кожного поля, приклади заповнення для різних випадків (додаток 2);
- інструкція щодо порядку заповнення полів для створення бібліографічного запису періодичного видання в цілому в БД „Періодика” ЕК (додаток 3).

Розроблені інструкції та рекомендації є обов'язковими до виконання всіма учасниками проекту.

Сьогодні проблема кооперації набуває особливої актуальності. Слід зауважити, що досвід спільної роботи освітянських бібліотек наочно доводить перспективність кооперативного підходу, що забезпечує:

- вільний та широкий доступ всіх категорій користувачів до бібліотечно-інформаційних ресурсів;
- скорочення економічних і фізичних витрат учасників кооперативних робіт на створення й підтримку ЕК завдяки одноразовому уведенню бібліографічного запису та його багаторазовому використанню всіма учасниками й користувачами;
- підвищення кваліфікації персоналу;
- обмін досвідом між учасниками проекту;
- підвищення ефективності й оперативності обслуговування;
- підвищення рейтингу бібліотек.

Координація та кооперація зусиль необхідні для задоволення інформаційних потреб сучасного користувача, забезпечення оперативного

доступу до бібліотечно-інформаційних ресурсів, зокрема ЕК. Саме тому співпраця та взаємодія бібліотек є надзвичайно важливими та актуальними.

Список використаних джерел

1. Библиотеки и ассоциации в меняющемся мире: новые технологии и новые формы сотрудничества [Электронный ресурс] : материалы Междунар. конф. – М., 1999–2003. – Режим доступа: http://www.gpntb.ru/win/inter_events/index21.html. – Назва з екрана.

2. Библиотеки и информационные ресурсы в современном мире науки, культуры, образования и бизнеса [Электронный ресурс] : материалы Междунар. конф. – М., 2004–2008. – Режим доступа: http://www.gpntb.ru/win/inter_events/index21.html. – Назва з екрана.

3. *Воройский, Ф. С.* Корпоративные автоматизированные библиотечно-информационные системы: состояние, принципы построения и перспективы развития : аналит. обзор / Ф. С. Воройский, Я. Л. Шрайберг. – М. : [б. и.], 2003. – 129 с.

4. *Воройский, Ф. С.* Региональные корпоративные библиотечные системы России: опыт последних трех лет глазами участников движения [Электронный ресурс] / Воройский Ф. С., Шрайберг Я. Л. – М., 2002. – Режим доступа: <http://www.nbu.gov.ua/articles/crimea/2002/sec1114/Doc2.HTML>. – Назва з екрана.

5. *Давидова, І. О.* Корпоративні бібліотечні об'єднання як результат формування спільної комунікаційної стратегії / І. О. Давидова // Вісн. Харків. держ. акад. культури : зб. наук. пр. / М-во культури і туризму України, Харків. держ. акад. культури, Акад. мистецтв України, Ін-т культурології. – Харків, 2009. – Вип. 25. – С. 68–75. – Бібліогр.: 5 назв.

6. *Колесникова, Т.* Інтеграція бібліотек ВНЗ України як умова створення бібліотечного сегменту національного інформаційного простору / Тетяна Колесникова // Бібл. форум України. – 2010. – № 4. – С. 5–8.

7. *Линдеман, Е. В.* Организационные и технологические основы создания корпоративных информационных ресурсов библиотечных консорциумов [Электронный ресурс] : автореф. дисс. ... канд. техн. наук : специальность 05.25.05 „Информационные системы и процессы, правовые аспекты информатики” / Елена Владимировна Линдеман. – М., 2005. – Режим доступа: http://www.lib.ua_ru.net/diss/cont/222627.html. – Назва з екрана.

8. *Линдеман, Е. В.* Особенности организации и технологии создания информационных ресурсов в развивающейся корпорации на современном этапе: опыт Корпоративной сети московских библиотек / Е. В. Линдеман // Науч. и техн б-ки. – 2004. – № 3. – С. 55–59.

9. *Павленко, Т.* Модель корпоративного проекта по формированию сводного электронного каталога: из опыта медицинских библиотек Украины / Татьяна Павленко // Бібл. форум України. – 2010. – № 1. – С. 21–26. – Библиогр.: 16 назв.

10. *Племнек, А. И.* Интеграция и корпоративность электронных библиотек / Племнек Александр Иванович, Соколова Наталья Викторовна // Университет. кн. – 2010. – Декабрь. – С. 43–48. – Библиогр.: 5 назв.

11. *Рогова, П. І.* Інформаційний простір України: роль освітянських бібліотек у його формуванні [Електронний ресурс] / Павла Іванівна Рогова, Наталія Володимирівна Вараксіна // Інформ. технології і засоби навчання : електрон. наук. фах. вид. / АПН України, Ін-т інформац. технологій і засобів навчання, Ун-т менеджменту освіти. – Текст. дані. – Київ, 2008. – Вип. 3. – Режим доступа: http://www.nbuv.gov.ua/e_journals/ITZN/em7/content/08rpifii.htm. – Назва з екрана.

12. *Саломатова, О. И.* Влияние корпоративных проектов на инновационную деятельность библиографов / О. И. Саломатова // Науч. и техн. б-ки. – 2005. – № 12. – С. 47–54. – Библиогр.: 5 назв.

13. *Соколова, Н. В.* Библиотечные консорциумы: куда ведут технологии... [Электронный ресурс] / Н. В. Соколова – Текст. дан. – М., 2003. – Режим доступа:

http://www.gpntb.ru/win/inter_events/crimea2003/trud/tom2/222/Doc7.HTML. – Загл. с экрана.

14. *Соколова, Н. В.* Библиотечный консорциум Санкт-Петербурга RUSLANet – новый этап развития [Электронный ресурс] / Н. В. Соколова. – М., 2001. – Режим доступа: <http://www.gpntb.ru/win/interevents/crimea2001/tom/sec11/Doc2.HTML>. – Загл. с экрана.

15. *Шрайберг, Я. Л.* Сравнительный анализ деятельности и перспектив развития отечественных и зарубежных библиотечных консорциумов. Ч. 1 / Я. Л. Шрайберг, Е. В. Линдеман // Науч. и техн. б-ки. – 2005. – № 7. – С. 5–15. – Библиогр.: 8 назв.

16. *Шрайберг, Я. Л.* Сравнительный анализ деятельности и перспектив развития отечественных и зарубежных библиотечных консорциумов. Ч. 2 / Я. Л. Шрайберг, Е. В. Линдеман // Науч. и техн. б-ки. – 2005. – № 8. – С. 5–17. – Библиогр.: 10 назв.

17. *Ярошенко, Т.* Бібліотечні консорціуми: перспективи розвитку / Тетяна Ярошенко // Бібл. форум України. – 2006. – № 4. – С. 7–11.

Л. И. Самчук

Развитие кооперативной деятельности образовательных библиотек Украины по формированию электронных каталогов

Аннотация. Развитие современных информационных технологий, в первую очередь Интернет-технологий, обуславливает необходимость существенных изменений в работе библиотек, направленных на оптимизацию их работы. Одним из наиболее перспективных направлений является объединение библиотек в корпорации с целью совместной скоординированной обработки массивов информации, что позволяет избежать дублирования в работе и добиться большего результата с меньшими затратами времени и усилий.

В статье сделан обзор состояния деятельности библиотечных консорциумов, ассоциаций, корпораций зарубежных стран (США, стран Европы, СНГ), освещен опыт становления отечественных библиотечных объединений, в частности образовательных библиотек Украины на базе Государственной научно-педагогической библиотеки Украины имени В. А. Сухомлинского.

Ключевые слова: корпорации, кооперативная деятельность, библиотечные объединения, электронный каталог, обмен записями, сеть образовательных библиотек, ГНПБ Украины им. В. А. Сухомлинского.

Технологічне забезпечення процесу обміну бібліографічними записами

Завдання сучасної бібліотеки – інформаційне забезпечення фахових потреб користувачів. Зрозуміло, що в умовах стрімкого постійного збільшення обсягів інформації в суспільстві та зростанні потреб користувачів у доступі до інформаційних ресурсів жодна окремо взята бібліотека не може повноцінно функціонувати як сучасний центр інформації, спираючись тільки на свої інформаційні ресурси. Тому найбільш результативний шлях – створення на засадах кооперування спільних технологій, які ґрунтуватиметься на тому, що кожен учасник вкладає в неї власну працю, фінансові та технічні засоби й одночасно може скористатися результатами сукупних досягнень.

Завдяки цим проектам можуть бути вирішені питання забезпечення єдиного доступу до електронних каталогів (ЕК) учасників з можливістю електронного замовлення документів; створення зведеного каталогу; координації комплектування книжкових фондів; розподілу передплати на періодичні видання та їх аналітичної обробки; колективного створення й використання повнотекстових баз даних (БД); надання віртуальної довідки; використання єдиного лінгвістичного забезпечення; єдиного формату створення бібліографічного запису (БЗ); ретроспективної конверсії каталогів бібліотек тощо.

Перед початком роботи повинні бути вироблені загальні принципи спільних дій, які в подальшому будуть закріплені в нормативних документах, наприклад:

- договір (угода), що регламентує загальні принципи роботи;
- додаток до договору: список назв і кодів журналів і закріплених за бібліотеками – учасницями проекту;
- технологія передачі даних;

- документи, обов'язкові для виконання всіма учасниками проекту: положення та інструкції щодо заповнення полів БЗ у комунікативних форматах;

- типові робочі інструкції – документи, що вимагають прив'язки до умов функціонування кожного учасника проекту;

- список полів і їх кодів записів аналітичного розпису статей;

- список рубрик і підрубрик й відповідних їм індексів УДК та ББК.

З метою забезпечення обміну записами у ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського була розроблена інструкція „Обмін бібліографічними записів документів для створення інтегрованого галузевого інформаційного ресурсу на засідках кооперування” (додаток 5). Ця інструкція регламентує технологічний процес використання File Transport Protocol (FTP) для здійснення обміну БЗ з ЕК, створених на базі Системи автоматизації бібліотек „ІРБІС”. Вона призначена як для відділів, що створюють записи в ЕК ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, так й для бібліотек-учасниць проекту з обміну БЗ. В інструкції викладено порядок експортування і імпортування записів, запозичення та відправлення за допомогою FTP-серверу; здійснення глобального корегування БЗ.

Завдяки цьому кожний учасник має можливість запозичати БЗ статей з необхідних йому журналів. Це допоможе учасникам проекту забезпечити максимальне розкриття змісту журналів і комфортність пошуку інформації користувачами.

Моніторинг масиву реферативної інформації з питань педагогіки, психології, освіти, опублікованої в чотирьох серіях УРЖ „Джерело” за 2012 рік

Анотація. Висвітлено результати моніторингу масиву реферативної інформації з питань педагогіки, психології, освіти, опублікованої в чотирьох серіях УРЖ „Джерело” за 2012 рік, проведеного в рамках НДР ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського „Наукова організація інформаційної діяльності галузевого бібліотечного комплексу Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського” (науковий керівник — Воскобойнікова-Гузева О. В., канд. іст. наук). Здійснено узагальнення статистичних відомостей щодо опублікування рефератів з питань педагогіки, психології, освіти, які готує ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського самостійно та у співпраці з освітянськими бібліотеками мережі, а також які складають інші установи. Зроблено порівняльний аналіз з тотожними даними за 2007–2011 рр. Проаналізовано стан відображення назв періодичних і продовжуваних видань з питань педагогіки, психології, освіти в зазначеному виданні та в „Переліку періодичних видань, представлених в УРЖ „Джерело”, розміщеному на сайті Інституту проблем реєстрації інформації НАН України. Підготовлено висновки та рекомендації за результатами моніторингу.

Ключові слова: ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, реферативна інформація, український реферативний журнал „Джерело”, періодичні та продовжувані видання, моніторинг, реферати з питань педагогіки, психології, освіти.

Згідно з планом науково-дослідної роботи (НДР) Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського (ДНПБ ім. В. О. Сухомлинського України ім. В. О. Сухомлинського) „Наукова організація інформаційної діяльності галузевого бібліотечного комплексу Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського” (наук. керівник —Воскобойнікова-Гузева О. В., канд. іст. наук) (2012–2014 рр.) в 2013 р. за напрямом „Виявлення та опрацювання документних джерел з метою формування комп’ютерних БД й інформаційно-аналітичних матеріалів з актуальних психолого-педагогічних питань” здійснюється робота з реферування періодичних і продовжуваних видань із наданням рефератів у загальнодержавну реферативну базу даних (РБД)

„Україніка наукова”, її паперовий варіант український реферативний журнал (УРЖ) „Джерело” та галузеву РБД ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, що розміщена на її порталі.

З метою виявлення повноти щорічного опублікування реферативної інформації з питань педагогіки, психології та освіти проведено моніторинг масиву реферативної інформації та динаміки її друку в чотирьох серіях УРЖ „Джерело” за 2012 р. з розв’язанням таких завдань:

1) узагальнення статистичних відомостей щодо опублікування рефератів з питань педагогіки, психології, освіти, які готує ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського самостійно та у співпраці з освітянськими бібліотеками мережі, а також які складають інші установи;

2) здійснення порівняльного аналізу з тотожними даними за 2007–2011 рр.;

3) здійснення аналізу стану відображення назв періодичних і продовжуваних видань з питань педагогіки, психології, освіти в зазначеному виданні та в „Переліку періодичних видань, представлених в УРЖ „Джерело”, розміщеному на сайті Інституту проблем реєстрації інформації Національної академії наук України (ІПРІ НАН України);

4) підготовка висновків та рекомендацій за результатами моніторингу.

Аналіз даних відображення рефератів на статті з періодичних та продовжуваних видань з питань педагогіки, психології і освіти в чотирьох серіях УРЖ „Джерело” за 2012 р., підготовлених ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського самостійно та у кооперативній співпраці з освітянськими бібліотеками України (рис.1) виявив, що всього ними за 2012 р. опубліковано реферати на 2120 статей з 25 назв видань, що на 31 статтю менше і на 2 назви видань більше, ніж у 2011 р. (2011 р. – 2151 стаття з 23 назв видань). Встановлено, що в 2012 р. в УРЖ „Джерело” надруковано реферати на статті з видань, складені освітянськими бібліотеками таких **5** навчальних закладів і установ: Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка („Молодь і ринок”), Рівненського державного гуманітарного

університету („Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти”. Збірник наукових праць), Криворізького педагогічного університету („Педагогіка вищої та середньої школи”. Збірник наукових праць), Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. Серія „Педагогіка і психологія”) та Кам’янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (Вісник Кам’янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка „Корекційна педагогіка і психологія”), які були надіслані для редагування в ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського і передані в Національну бібліотеку України імені В. І. Вернадського (НБУВ).

Отже, в чотирьох серіях УРЖ „Джерело” за 2012 р. розміщено реферати на статті 20 назв з 21 назви видань (журнал „Позашкільна освіта та виховання” не надходить до бібліотеки), що реферуються ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, та 5 назв з 17 назв видань, що реферуються в рамках кооперативного проекту освітянськими бібліотеками.

Рис. 1

Аналіз даних відображення рефератів на статті з періодичних і продовжуваних видань з питань педагогіки, психології і освіти в чотирьох серіях УРЖ „Джерело” за 2012 р., прореферованих іншими закладами і установами, зокрема ІПРІ НАН України (рис. 2) виявив, що всього за 2012 р. складено рефератів на 710 статей з 7 назв періодичних і продовжуваних видань, що на 181 статтю менше і на 1 назву видань більше, ніж у 2011 р. (2011 р. – рефератів на 891 статтю з 6 назв видань). Це видання Житомирського державного університету імені Івана Франка, Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького, Донецького національного технічного університету, Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (журнал „Соціальна психологія”), Луганського інституту післядипломної педагогічної освіти (ІППО), Волинського національного університету імені Лесі Українки, Кримського гуманітарного університету: Республіканського вищого навчального закладу (ВНЗ).

Рис. 2

Слід констатувати, що галузева реферативна БД ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського в 2012 році рефератами на статті з зазначених видань, відображених в УРЖ „Джерело”, не поповнилася, оскільки вони до бібліотеки не надсилаються.

Усього в чотирьох серіях УРЖ „Джерело” за 2012 р. опубліковано українською мовою реферати на 2830 статей з 32 назв періодичних і продовжуваних видань, що на 212 статей менше і на 3 назви видань більше, ніж у 2011 р. (2011 р. – рефератів на 3042 статті з 29 назв видань) (рис. 3).

Рис. 3

Періодичні й продовжувані видання в УРЖ „Джерело” відображено за 2010 р. (перше півріччя) 24 назви та 2011 р. (перший квартал) 13 назв. З журналу „Філософія освіти” та збірника наукових праць Рівненського державного гуманітарного університету „Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти”, що надходять до ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського з запізненням, реферати на статті в УРЖ „Джерело” розміщено відповідно за 2007–2008 рр. та 2009 р.

Говорячи про оприлюднення рефератів на статті з періодичних видань, які безпосередньо готує ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, важливо зазначити, що в УРЖ „Джерело” у 2012 р. не відображено всі номери названих видань за 2010 р., не враховуючи вже 2011 р., а бібліотека вже передає до НБУВ реферати на статті з видань за 2012–2013 рр. Галузева РБД на порталі

ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського поповнюється рефератами систематично, після опрацювання кожного періодичного видання.

Проаналізовано статистичні дані оприлюднення реферативної інформації в УРЖ „Джерело” з часу участі ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського в проєкті НБУВ. Так, у 2007 р. опубліковано реферати на 1345 статей з 14 назв видань, у 2008 р. – реферати на 1827 статей з 21 назви видань, у 2009 р. – реферати на 1907 статей з 27 назв видань, у 2010 р. – реферати на 1766 статей з 27 назв видань, у 2011 р. – 3042 статті з 29 назв видань, у 2012 р. – реферати на 2830 статей з 32 назв видань. Хоча кількість рефератів відносно таких років, як 2009–2010 рр. і 2011–2012 рр., має тенденцію незначного зменшення, зокрема в 2010 р. їх було менше на 141 реферат, ніж у 2009 р., а в 2012 р. менше на 212 рефератів, ніж у 2011 р.

Отже, порівняльний аналіз статистичних даних за 2007–2012 рр. (таблиця 1) підтвердив стабільне зростання з року в рік кількості рефератів на наукові статті з питань педагогіки, психології і освіти, опублікованих в чотирьох серіях УРЖ „Джерело”.

Щодо аналізу стану відображення назв періодичних і продовжуваних видань з питань педагогіки, психології, освіти в зазначеному виданні, слід зауважити, що в 2012 р. до УРЖ „Джерело” потрапила така сама кількість назв (5 назв) видань, що реферуються освітянськими бібліотеками – учасницями кооперативного проєкту, що й у 2011 р.

Якщо порівняно з 2010 р. у 2011 р. в УРЖ „Джерело” з’явилися такі нові назви видань, як: Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія „Педагогіка”, Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи: збірник наукових праць Інституту професійної освіти та освіти дорослих НАПН України, Інформаційні технології в освіті: збірник наукових праць Херсонського державного університету, Наукові записки НаУКМА. Серія „Педагогічні, психологічні науки та соціальна робота”, то в 2012 р. порівняно з 2011 р. з’явилися такі нові видання: Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного

університету імені Г. С. Сковороди. Серія „Педагогіка і психологія”, Педагогіка вищої та середньої школи : збірник наук. праць Криворізького педагогічного університету імені Володимира Винниченка, Психологічні перспективи : збірник наукових праць Волинського національного університету імені Лесі Українки.

Отже, поява нових видань в УРЖ „Джерело” як у 2011 р., так і в 2012 р., які реферуються бібліотеками закладів освіти, що беруть, зокрема, участь і в кооперативному проекті ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, свідчить про те, що дедалі більше навчальних закладів України розуміють важливість реферативної інформації в розвитку педагогічної науки, та підтверджує результати відповідної координаційної роботи головної книгозбірні галузі, зокрема відділу наукової реферативної інформації.

У „Переліку періодичних видань, представлених в УРЖ „Джерело”, розміщеному на сайті ІПРІ НАН України, порівняно з даними аналітичної довідки 2011 р., з’явилося 3 видання („Молодь і ринок” Дрогобицького ДПУ ім. І. Франка (2009 р.), Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи : збірник наукових праць Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України (2010 р.), „Педагогічний вісник” Черкаського ІППО (2009 р.)² з 13 названих видань, що реферуються, але які у списку на сайті ІПРІ НАН України не були зазначені. Залишається 10 видань, що реферуються освітянськими бібліотеками – учасницями проекту ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського („Наукові записки Вінницького ДПУ ім. М. Коцюбинського”, (2009 р.), Проблеми дидактики історії : збірник наукових праць Кам’янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (2009 р.), Науковий часопис Київського НПУ ім. М. Драгоманова. Серія „Педагогічні науки:реалії та перспективи” (2010 р.), Педагогічна освіта: теорія і практика. Педагогіка. Психологія : науковий збірник Київського університету імені Бориса Грінченка (2010 р.), Історико-педагогічний альманах Уманського ДПУ ім. П. Тичини

² В дужках позначено рік початку реферування видання

(2010 р.), Збірник наукових праць Уманського ДПУ ім. П. Тичини (2010 р.), Психолого-педагогічні проблеми сільської школи Уманського ДПУ ім. П. Тичини (2010 р.), Збірник наукових праць Харківського НПУ ім. Г. Сковороди (2010 р.), Педагогічні науки. Збірник наукових праць Херсонського ДУ (2012 р.), Збірник наукових праць Інституту психології ім. Г. С. Костюка НАПН України „Проблеми загальної та педагогічної психології (2011 р.), які потрібно внести до зазначеного списку. Цей факт звужує інформацію для науковців щодо реферативного опрацювання наукових видань з питань педагогіки, психології і освіти, знецінює роботу ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського та освітянських бібліотек – учасниць проекту.

Висновки.

Моніторинг масиву реферативної інформації та динаміки її опублікування в чотирьох серіях УРЖ „Джерело” за 2012 р. дає можливість констатувати стабільне, хоч і незначне, нарощування обсягу реферативної інформації з питань педагогіки, психології і освіти, що публікується в чотирьох серіях УРЖ „Джерело”. Однак слід зазначити, що, як і в попередні роки, в УРЖ „Джерело” за 2012 р. реферати на статті з усіх періодичних видань, які реферуються ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського і передаються в НБУВ, публікуються із запізненням у 1,5–2 роки. Регулярність опублікування рефератів на статті з продовжуваних видань, що реферуються освітянськими бібліотеками, прослідкувати ще важко, так як іде організаційний період згаданого вище кооперативного проекту з освітянськими бібліотеками мережі.

Порівняно з 2011 р. залишається стабільною цифра кількості періодичних видань, що реферуються ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського – 21 журнал (один журнал тимчасово не друкується – „Позашкільна освіта та виховання”). Кількість наукових видань, що реферуються освітянськими бібліотеками, які беруть участь у кооперативному проекті ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, як показав аналіз, в УРЖ „Джерело” не збільшується, хоча слід зазначити, що в 2012 р. до списку видань, що

реферуються ними, додався збірник наукових праць Херсонського державного педагогічного університету. Серія „Педагогічні науки”.

З огляду на те, що ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського розпочала в 2013 р. формування галузевої РБД у програмі ІРБІС і, як результат роботи з НБУВ, бібліотеці було передано з НБУВ у програмі ІРБІС реферативну інформацію з питань педагогіки, психології та освіти з видань тих установ, що не беруть участі в кооперативному проекті ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. Цю інформацію буде приєднано до галузевої РБД ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського.

Розпочато налагодження зв'язків і з ІПРІ НАН України. Зокрема, директору ІПРІ НАН України було надіслано лист щодо уточнення переліку видань на сайті ІПРІ НАН України, представлених в УРЖ „Джерело”, які реферує ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського у співпраці з освітянськими бібліотеками.

Рекомендовано проводити щорічний моніторинг масиву реферативної інформації з питань педагогіки, психології, освіти, опублікованої в чотирьох серіях УРЖ „Джерело”, на основі аналізу стану її опублікування за 2013 р.; продовжувати роботу щодо закріплення координаційних зв'язків з освітянськими бібліотеками України зі створення реферативної інформації з питань педагогіки, психології, освіти; доцільно розпочати переговори з реферування таких видань, як: Науковий вісник Південноукраїнського державного педагогічного університету ім. К. Ушинського, Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету ім. В. Винниченка, Наукові записки Ніжинського державного педагогічного університету, які внесено до „Переліку періодичних видань, представлених в УРЖ „Джерело” на сайті ІПРІ НАН України, але реферати на статті з яких, за даними моніторингу 2009–2012 рр., в УРЖ „Джерело” не друкувалися. Зосередити увагу на підвищенні ролі ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського в кооперативному проекті шляхом систематизації роботи та її розподілу між його постійними членами і потенційними учасниками; продовженні роботи щодо розміщення

реферативної інформації з питань педагогіки, психології та освіти в галузевій РБД ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського з видань тих установ, що не беруть участі в кооперативному проекті ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського.

Таблиця 1

Відображення рефератів на статті з періодичних і продовжуваних видань з питань педагогіки, психології і освіти в чотирьох серіях УРЖ „Джерело” за 2007–2012 рр., складених ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського та іншими організаціями

	2007		2008		2009		2010		2011		2012	
	Рефе рати на статт і	наз в вид ань	Рефе рати на статт і	на зв ви да нь	Рефе рати на статт і	на зв ви да нь	Рефе рати на статт і	на зв ви да нь	Рефе рати на статт і	наз в вид ань	Рефе рати на статт і	на зв ви да нь
ДНПБ України ім. В. О. С ухомлинс ького	1151	11	1608	18	1604	21	1001	21	2151	23	2120	25
Інші установи	194	3	219	3	303	6	765	5	891	6	710	7
Всього	1345	14	1827	21	1907	27	1766	27	3042	29	2830	32

Т. Ф. Букшина

**Мониторинг массива реферативной информации по вопросам
педагогике, психологии, образования, опубликованной
в 4-х сериях УРЖ „Джерело” за 2012 год**

Аннотация. Представлены результаты мониторинга массива реферативной информации по вопросам педагогики, психологии, образования, опубликованной в четырех сериях УРЖ „Джерело” за 2012 г., проведенного в рамках НИР ГНПБ Украины им. В. А. Сухомлинского „Научная организация информационной деятельности отраслевого библиотечного комплекса Государственной научно-педагогической библиотеки Украины имени В. А. Сухомлинского” (науч. руководитель –Воскобойникова-Гузева Е. В., канд. ист. наук). Осуществлено обобщение статистических сведений относительно опубликования рефератов по вопросам педагогики, психологии, образования, которые готовит ГНПБ

Украины им. В. А. Сухомлинского самостоятельно и в сотрудничестве с образовательными библиотеками сети, а также подготовленных другими учреждениями. Сделан сравнительный анализ с тождественными данным за 2007–2011 гг. Проанализировано состояние отображения названий периодических и продолжающихся изданий по вопросам педагогики, психологии, образования в рассматриваемом издании и в „Перечне периодических изданий, представленных в УРЖ „Джерело”, размещенном на сайте Института проблем регистрации информации НАН Украины. Подготовлено выводы и рекомендации по результатам мониторинга.

Ключевые слова: ГНПБ Украины им. В. А. Сухомлинского, реферативная информация, украинский реферативный журнал „Джерело”, периодические и продолжающиеся издания, мониторинг, рефераты по педагогике, психологии, образованию

**Інноваційна діяльність Науково-педагогічної бібліотеки м. Миколаєва –
важливий чинник оптимізації науково-інформаційного забезпечення
вітчизняної педагогічної науки, освіти і практики**

Анотація. Досліджено можливості впровадження інновацій у сфері бібліотечної справи. Наголошено на ролі стратегічного планування, маркетингу та проектної роботи у забезпеченні суспільних освітянських потреб. Розглянуто проекти Науково-педагогічної бібліотеки м. Миколаєва в контексті їх впливу на входження бібліотеки в інформаційне суспільство. Проаналізовано перспективні інноваційні потреби користувачів та подальший перебіг змін у цій сфері. Виявлено найефективніші нововведення, які можна транслювати в соціальну сферу як потенційні інноваційні пропозиції для бібліотек.

Ключові слова: інновації, бібліотечно-інформаційна діяльність, проектна діяльність бібліотеки.

Відповідати вимогам часу означає вміло впроваджувати інновації: застосовувати на практиці досягнення розвитку бібліотечної справи, широко використовувати стратегічне планування, маркетинг та проектну роботу відповідно до суспільних освітянських потреб.

Інновації – невід’ємний елемент розвитку бібліотеки. Одним із напрямів інноваційної діяльності є проектна, у доцільності якої ми переконалися на практиці. Проектна діяльність дає можливість визначати стратегічні цілі й тактику їх досягнення, розкривати творчі здібності працівників бібліотеки.

У 2000 р. ми розробили перший проект „Миколаївська науково-педагогічна бібліотека в освітньо-інформаційному просторі” (2000–2005 рр.). Крім бажання стати сучасним інформаційним центром, не було нічого: ні комп’ютерів, ні Інтернету, ні мережі. Разом з тим ми спланували, якою ми бачимо свою бібліотеку, передбачивши відповідне технічне оснащення, підключення її до Інтернету, підвищення рівня кваліфікації працівників, фандрейзингову та маркетингову діяльність.

Цей проект не лише визначив місце бібліотеки в мережі освітянських бібліотек, а й надав нового змісту буденній роботі всіх її структурних підрозділів (створення власного сайту, навчання працівників основ ПК і Інтернету, робота з електронними бібліотечними ресурсами).

У 2001 р. бібліотека взяла участь у проекті посольства США в Україні „Програма розширення доступу та навчання в Інтернет” (2001–2008 рр.) за сприяння IREX/IATP.

На конкурсних засадах ми здобули право взяти участь у міжнародному проекті, завдяки якому одержали повністю оснащений Інтернет-центр при бібліотеці. На базі цього центру розпочато власний самостійний проект „Підвищення інформаційної культури педагогів” (2001–2008 рр.). Проект діє і сьогодні. Його мета – безкоштовне навчання основ ПК та Інтернет-технологій педагогів міста й області.

Ефективним, на наш погляд, є проект „Науково-педагогічна бібліотека – шкільним” (2002–2008 рр.). Заплановано розгляд питань стосовно стану шкільних бібліотек на засіданні колегії міського управління освіти, нові підходи в системі підвищення кваліфікації не тільки з працівниками бібліотек, а й з керівниками шкіл.

Щоб привернути увагу до проблем шкільних бібліотек, ми ініціювали, а Миколаївська обласна бібліотечна асоціація (МОБА) та міське управління освіти нас підтримали, проведення конкурсу „Шкільна бібліотека нового тисячоліття” за номінаціями:

- Погляд у минуле (історія бібліотеки);
- Керівник і бібліотека;
- Затишно, зручно, комфортно;
- Веб-бібліотекар (робота в Інтернеті зі створення власних веб-ресурсів);
- Партнер (плідне співробітництво з колективом учителів та учнів).

Передбачені також номінації для активних читачів-школярів:

- Золотий сайт (кращий сайт школи або бібліотеки);
- Імідж-пропозиція.

Переможців конкурсу нагороджено призами. Головним досягненням ми вважаємо те, що 12 бібліотек поліпшили матеріально-технічну базу (виконано ремонт, закуплено нові меблі, придбано комп'ютери і підключено до Інтернет). Конкурс закінчився, а змагання триває й досі. Змагаються директори шкіл та бібліотечні працівники за надання їхній бібліотеці звання кращої. До цього процесу залучилися начальник управління освіти, мер міста та спонсори. Протягом минулого навчального року відкрито дві шкільні бібліотеки – у ЗОШ № 57 (13 комп'ютерів з підключенням до Інтернет, з сучасними меблями, ремонтом) та ЗОШ № 51 (5 комп'ютерів). На останній серпневій нараді директори шкіл з гордістю інформували про проведену роботу і досягнуті успіхи.

Досвід роботи з цього питання зацікавив наших колег з Росії, Білорусі, України, тому доцільним стало проведення Міжнародної науково-практичної конференції „Тенденції розвитку шкільних бібліотек в інформаційному суспільстві”. Учасники конференції обмінялися цікавим досвідом, побачили системність і результати в роботі з шкільними бібліотеками. Вирішено важливі питання щодо матеріального заохочення та комплектування шкільних бібліотек, що є прикладом успішної корпоративної праці.

Входження в інформаційне суспільство, створення власних інформаційних ресурсів потребує координування зусиль інших бібліотек. Тому з ініціативи бібліотеки та за підтримки МОБА розпочато корпоративний проект „Зведений електронний каталог бібліотек міста” (2008 р.), в якому взяли участь провідні бібліотеки міста. З цим каталогом можна ознайомитися на сайті бібліотеки.

У 2008 р. бібліотека стала учасником міжнародного проекту, започаткованого фундацією Мелінди та Білла Гейтсів „Глобальні бібліотеки” в Україні, який адмініструє IREX. На першому етапі проекту нами досліджено матеріально-технічний стан освітянських бібліотек міста й області з метою забезпечення їх подальшої комп'ютеризації. Це була дуже складна робота, оскільки не було єдиного координаційного методичного центру. Проведено 18

семінарів з методики аналізування діяльності бібліотек, бібліотекам надавалася допомога у тлумаченні технічних термінів. Ми переконалися у великому бажанні наших освітянських бібліотек стати сучасними інформаційними центрами. Робота велася мобільно, оперативно, у чому активно нам допомагало обласне управління освіти і науки. Як результат, командою цього проекту нашу бібліотеку визнано „Найкращою бібліотекою місяця в Україні”.

Три роки директори ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського П. І. Рогова та Науково-педагогічної бібліотеки м. Миколаєва Т. І. Роскіна, ректор Миколаївського державного університету імені В. О. Сухомлинського працювали над відкриттям спеціальності педагога-бібліотекаря. Спеціальність відкрили, але не змогли набрати студентів. І це наш біль. Тому ми презентували проект „Спадкоємність у професії” (2008 р.), мета якого – навчити старшокласників працювати з програмним забезпеченням САБ ІРБІС для створення електронних каталогів шкільних бібліотек, тим самим ближче їх ознайомити з професією бібліотекаря. У рамках проекту заплановано відвідування кращих бібліотек Миколаївщини, створення веб-сторінок своїх бібліотек, участь у бібліотечних заходах. Впевнені, що системна робота в цьому напрямі дасть позитивні результати.

Після участі у Всеукраїнському семінарі „Бібліотечне обслуговування дітей і підлітків у США: інноваційні програми та кращий досвід”, який проходив у м. Феодосія за підтримки посольства США в Україні, у нас виникла ідея щодо трьох нових проектів, про які детальніше буде повідомлено пізніше. Пані Кетлін Дегянські, співробітниця бібліотеки Квінсу в Нью-Йорку, два дні в ігровій формі, демонструючи фільми про роботу бібліотеки, розповідала про використання електронних ресурсів в роботі з дітьми та правові аспекти цієї діяльності. Це приклад інноваційних програм в роботі з бібліотечними працівниками, що, в свою чергу, сприяє творчому підходу до роботи з користувачами бібліотеки.

Зупинимося ще на одному аспекті. На перший погляд, наші заходи – Дні інформації, Дні фахівця, читацькі конференції, тренінги, ділові ігри, акції та

інші форми роботи не є новими, але інноваційний характер відображено у методиці їх підготовки та проведення. Естетично оформлені афіші та запрошення, робота з пресою, депутатами, бізнесменами, які є спонсорами заходу, цікаві гості, продумане музичне оформлення, використання електронних ресурсів, при цьому не забуваючи про головне – її величність Книгу – все це зробить захід цікавим, потрібним і сприятиме іміджу бібліотеки.

Будь-яка інноваційна діяльність повинна мати кінцевий ефективний результат, інакше вона просто не має сенсу. Звідси випливає, що важливу роль відіграє управлінська діяльність бібліотек, в основі якої лежить аналіз результативності змін, що, з одного боку, дає можливість усвідомлювати перспективні інноваційні потреби та ініціювати подальший перебіг змін, а з іншого – виявляє найефективніші нововведення, які можна транслювати в соціальну сферу, розглядати як потенційні інноваційні пропозиції для інших бібліотек.

Т. И. Роскина

Инновационная деятельность

Научно-педагогической библиотеки г. Николаева – важный фактор оптимизации научно-информационного обеспечения отечественной педагогической науки, образования и практики

Аннотация. Исследованы возможности внедрения инноваций в развитии библиотечного дела. Акцентируется роль стратегического планирования, маркетинга и проектной работы в обеспечении общественных просветительских потребностей. Рассмотрены проекты Научно-педагогической библиотеки г. Николаева в контексте их влияния на вхождение библиотеки в информационное общество. Проанализированы перспективные инновационные потребности пользователей и дальнейший ход изменений в данной сфере. Выявлены самые эффективные нововведения, которые можно транслировать в социальную сферу как потенциальные инновационные предложения для библиотек.

Ключевые слова: инновации, библиотечно-информационная деятельность, проектная деятельность библиотеки.

Основні етапи процесу реферування документів

Анотація. Охарактеризовано та проаналізовано основні етапи процесу реферування документів. Визначено поняття, призначення та функції реферату. З'ясовано особливості процесу реферування документів різних видів. Створено та представлено схему послідовності опрацювання першоджерел для кращого та логічного викладу відомостей, здобутих з тексту.

Ключові слова: реферування документів, реферат, інформація, згортання інформації, первинний документ.

Реферування – процес аналітично-синтетичного опрацювання інформації, що полягає в аналізі первинного документа, знаходженні найважливіших у змістовому відношенні даних (основних положень, фактів, доведень, результатів, висновків).

Питання реферування документів досліджували такі вчені, як Д. Й. Блюменау [1], М. А. Бріскман [2], О. А. Вейзе, В. І. Воронков, О. П. Гончаренко, О. А. Гречихин, Л. А. Дубровіна, В. М. Ефременкова, Г. С. Жданова, Н. Я. Зайченко [3, 4], Р. М. Карташов, А. В. Коваль, А. І. Кубах, Н. М. Кушнарєнко [5], В. К. Удалова, А. В. Мамрак, В. Ю. Омельчук, П. П. Петренко, Т. С. Рогаченко, О. В. Тріщук, В. І. Лутовинова [6].

Мета статті – цілісно охарактеризувати та проаналізувати основні етапи процесу реферування документів. Реалізація поставленої мети потребує розв'язання таких завдань: визначити поняття, призначення та функції реферату, проаналізувати етапи процесу реферування; з'ясувати особливості процесу реферування документів різних видів.

Реферат – це стислий виклад змісту первинного наукового документу з основними фактичними відомостями та висновками і без інтерпретації або критики. При реферуванні здійснюється мікрозгортання інформації, тому реферат більш повно розкриває зміст першоджерела, ніж інші продукти

аналітико-синтетичної обробки документів.

Ознайомлення з рефератами дає змогу швидко здобути коротку інформацію про зміст первинних документів. Особливо важливу роль відіграють реферативні журнали. Тут публікується велика кількість рефератів вітчизняних і зарубіжних первинних документів певної тематики.

При використанні рефератів реалізується низка різноманітних функцій, зокрема: інформаційна, індикативна, пошукова, адресна, довідкова, науково-комунікативна, сигнальна, прогностична і функція індексування. Для повноцінного виконання зазначених функцій реферат має відповідати певним вимогам, зокрема: повноті, об'єктивності, змістовності, стислості, зрозумілості, тобто реферат має відображати зміст документа, передавати позицію його автора. Разом з тим він має бути лаконічним, без зайвої інформації, загальновідомих положень, має бути логічним у викладі матеріалу, мова тексту реферату має бути доступною. За глибиною розкриття змісту реферати поділяють на інформативні та індикативні. Інформативний реферат може виконувати весь комплекс функцій, оскільки він повністю розкриває зміст первинного документа. У такому рефераті здебільшого наводять відомості про предмет дослідження і мету роботи, методи, умови й основні результати дослідження, подають пропозиції автора щодо застосування результатів дослідження, основні характеристики розглянутих технологічних процесів, технічних виробів, ознайомлюють з новою інформацією про відомі явища, предмети тощо. Головне завдання індикативного реферату – звернути увагу користувача інформації на певний документ і допомогти прийняти рішення про необхідність користуванням ним. Тому такий реферат містить лише відомості про головні аспекти змісту первинного документа.

Індикативні реферати складають здебільшого на документи великого обсягу, наприклад, на монографії, звіти про науково-дослідні роботи тощо. Деякі фахівці виділяють ще аспектні реферати, або реферати-резюме, які складають на основі переробки інформації, що стосується не первинного документа у цілому, а лише кількох або навіть одного змістового аспекту, який

є цікавим для певної групи користувачів.

За кількістю охоплених джерел реферати можуть бути монографічні (одноджерельні) й зведені (багатоджерельні, оглядові). Монографічним є реферат, у якому міститься згорнута інформація з одного первинного документа. Зведений (багатоджерельний, оглядовий) реферат містить інформацію з кількох первинних документів, присвячених одній темі.

За призначенням реферати можна поділити на загальні (універсальні) та цільові (спеціалізовані). Загальний реферат призначений для використання широким колом користувачів. Цільові реферати складають для задоволення конкретних інформаційних запитів. Залежно від методу викладу матеріалу реферати поділяють на реферати-екстракти і перефразовані (інтерпретивні). Реферати-екстракти складаються із запозичених з тексту першоджерела речень, а перефразовані пишуться самостійно. За формою реферати поділяють на текстові й бланкові, за обсягом – на короткі й розширені, за укладачем – на авторський і неавторський (референтський), за використанням засобів автоматизації – ручний і автоматичний.

Процес реферування поділяється на такі етапи: попереднє загальне ознайомлення з первинним документом, реферативний аналіз змісту документа, узагальнення здобутої інформації, складання реферату, редагування й остаточне оформлення реферату.

Під час попереднього загального опрацювання документа референт має справу з ознайомлювальним та вивчальним читанням. При цьому необхідно виявити формальні ознаки документа (назву, підназву, прізвище автора, назву колективного автора або організації, причетної до створення документа, тощо). Завданням цього етапу є визначення тематики, усвідомлення змісту, наукової цінності документа, його інформативності. На етапі ознайомлення з першоджерелом можна скласти орієнтовний план тексту реферату.

На етапі реферативного аналізу первинний документ читають повторно і виявляють основні ознаки його змісту, що дає можливість розглянути документ всебічно і забезпечити однозначний підхід до його інформаційного аналізу.

Завдання референта на цьому етапі – виявити основну інформацію, що стосується об'єкта розгляду, його властивостей, переваг і недоліків, мети і методів роботи, здобутих результатів, висновків і галузей використання. Особливу увагу приділяють новій інформації, що міститься в первинному документі, порівняно з іншими, близькими за тематикою.

Під час читання референт розбиває текст на окремі фрагменти, щоб найкраще зрозуміти кожен з них і виявити найважливішу інформацію. Він визначає коло змістових аспектів, які буде відображено в рефераті. Для полегшення роботи можна робити короткі записи. При реферативному аналізі відомості, що містяться в первинному документі, рекомендується ділити на три групи. До першої входять нові ідеї, гіпотези, експериментальні дані, нові методики, оригінальні конструкції механізмів, нові явища і процеси, що обов'язково потрібно включити до реферату, причому допускаються лише текстові скорочення. До другої групи входять фактичні дані, що не є принципово новими, а також відомості про застосування традиційних методів, технологій тощо. З цих відомостей до реферату переносять цифрові дані, формули, фактичні показники. Третю групу відомостей у первинному документі використовують як ілюстративний матеріал, аргументацію, у рефераті їх лише називають. У такий спосіб визначають різні рівні згортання інформації, в результаті чого стає очевидним, за рахунок яких відомостей скорочено текст первинного документа.

Другий етап процесу реферування складний і відповідальний, його виконання потребує від референта високої кваліфікації, ерудиції, глибокого знання проблематики первинного документа. Щоб полегшити і формалізувати реферативний аналіз, використовують формалізовані схеми, що являють собою заздалегідь складені переліки основних питань, які треба розкрити в рефератах. На етапі синтезування виявленої інформації складають остаточний план або схему викладу матеріалу в рефераті з урахуванням виявлених під час реферативного аналізу змістових аспектів. На цьому етапі реферативне читання переходить у реферативний виклад - спосіб надання реферативної інформації.

Реферативний виклад потребує більш глибокого, ніж при реферативному читанні, логічного аналізу, тому що передбачає не суто розуміння тексту, а можливості переказу інформації в короткій і зрозумілій формі.

Матеріал у рефераті можна викладати в тій самій послідовності, що в первинному документі, а можна цю послідовність обумовлювати значенням різних аспектів змісту. Тому доцільно аспекти ранжувати, тобто встановлювати їхню послідовність за ступенем важливості.

Найчастіше використовують таку структурну схему: тема, предмет (об'єкт), характер і мета роботи, метод проведення роботи; конкретні результати, висновки, галузь застосування.

Створення схеми і ранжування аспектів сприяють тому, щоб поєднати і логічно й чітко викласти відомості, здобуті з різних місць тексту першоджерела. Тепер можна складати текст реферату. Незалежно від виду реферат має три основні частини: заголовну, власне реферативну і довідковий апарат. Заголовна частина є бібліографічним описом документа, складеним відповідно до державного стандарту.

Власне реферативна частина – головний структурний елемент реферату, саме вона передає основну інформацію про зміст документа. Виклад має бути лаконічним, проте не слід допускати, щоб лаконічність стала перешкодою для розуміння основного змісту документа.

У рефераті слід використовувати стандартизовану загальноприйнятую термінологію. При першому згадуванні будь-якого нового терміну або символу їх слід пояснити. Термінологічні словосполучення можна замінювати загальноприйнятими аббревіатурами або скороченнями, розкриваючи їх зміст у тексті. У реферативній частині поряд із словесним текстом можна наводити формули, таблиці, ілюстрації, що визначається вимогами інструктивно-методичних матеріалів, які розробляють конкретні інформаційні служби і редакції реферативних видань. Формули, графіки, таблиці, креслення наводять, якщо без них не можна обійтися або вони значно скорочують текст і полегшують розуміння змісту первинного документа. Текст власне

реферативної частини можна оформляти з абзацами або без абзаців. До побудови тексту з абзацами вдаються в рефератах, що мають більший обсяг порівняно із стандартним, а також у коротких рефератах, якщо первинний документ має широкий міжгалузевий зміст. Безабзацна побудова характерна для коротких рефератів, у яких узагальнено передають зміст першоджерела, а також для рефератів, що друкуються безпосередньо після статті, у книзі тощо. Такі тексти являють собою єдиний логічний блок основного змісту первинного документа.

Єдиних вимог до обсягу реферату немає. Однак склалися деякі загальноприйняті норми, яких дотримують провідні реферативні служби світу. Так, обсяг рефератів на короткі повідомлення, дописи звичайно становить 500–600 знаків, на статті, описи винаходів – від 1000 до 1500, на документи великого обсягу (монографії, збірки, наукові звіти, дисертації) – від 2500 до 3000 знаків. Не обмежено обсяг рефератів на видання із суспільних і гуманітарних наук. Наприклад, реферати на статті з питань культури та мистецтва можуть налічувати від 2700 до 9000 знаків, а іноді наголошують, що такий реферат не може перевищувати 0,1 обсягу первинного документа.

До довідкового апарату належать відомості, які додатково характеризують первинний документ і реферат, а саме:

- класифікаційні індекси;
- шифр (номер) реферату;
- довідки про кількість ілюстрацій і таблиць у тексті первинного документа, про наявність пристатейних та прикнижкових бібліографічних списків, посилань;
- примітки референта або редактора;
- прізвище референта або назва установи, де складено реферат.

Розміщення окремих структурних елементів заголовної частини, власне реферативної й довідкової, зумовлюється особливостями конкретного матеріалу (тематика, вид первинного документа, вид реферату), а також правилами, які встановлено стандартами й реферативними службами під час

підготовки своїх інформаційних видань. Складений реферат редагують і остаточно оформляють для включення до інформаційно-пошукової бази.

В реферативному напрямі системи інформаційного забезпечення фахових потреб науковців і практиків освітянської галузі України працює і Державна науково-педагогічна бібліотека України ім. В. О. Сухомлинського (ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського) з 2006 р. у тісній кооперації з бібліотеками ВНЗ, адже одна, навіть державна бібліотека не в змозі охопити весь перелік періодичних і продовжуваних видань з питань педагогіки, психології та освіти. Галузева реферативна інформація поповнює загальнодержавну БД „Україніка наукова”, її друкований варіант УРЖ „Джерело” та вміщена на веб-порталі ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. Кожний керівник навчального закладу має бути зацікавлений у представленні інформації про свої фахові видання, оскільки таке представлення є одним з визначальних чинників зростання рейтингу закладу. За допомогою імпакт-чинників оцінюють скільки разів за певний період цитували статтю того чи іншого автора або ж саме видання. Учасниками кооперативної взаємодії, які співпрацюють з відділом науково-реферативної інформації ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського реферується 17 видань наукових праць ВНЗ. Слід зазначити, що не всі реферати відповідають повноті, об'єктивності, змістовності, стислості, зрозумілості, тобто реферат не повністю відображає зміст документа, передає позицію його автора, іноді має нелогічний виклад матеріалу. Реферати є малими за обсягом, які найчастіше повторюють саму назву статті, іноді неправильно оформлюється бібліографічний опис, вживаються слова-маркери, які переважно повторюються, а також часто трапляється невідповідність індексів основній таблиці УДК.

Отже, узагальнення вітчизняного і зарубіжного досвіду реферування документів доводить, що воно пройшло, хоч і відносно короткий, але вельми швидкий шлях розвитку. Триває активне дослідження питань історії, методики й організації реферування, дискутуються теоретичні аспекти реферування: вимоги до рефератів, критерії відбору матеріалу для реферування, принципи

реферативного аналізу текстів тощо. Практика засвідчує, що, незважаючи на впровадження формалізованих методик, інтелектуальне реферування – це процес творчий, який залежить від професіоналізму, ерудиції та досвіду референта, що і позначається на якості рефератів.

Потреба в реферуванні потужних потоків документів зі зменшенням затрат, забезпечення доступності рефератів для широкого кола користувачів, забезпечення уніфікації надання інформації в рефератах дає змогу щораз активніше залучати комп'ютерну техніку, удосконалювати існуючі й розробляти нові методи реферування.

Список використаних джерел

1. *Блюменау, Д. И.* Информационный анализ: синтез для формирования вторичного потока документов : учеб.-практ. пособие / Дмитрий Иосифович Блюменау. – СПб. : Профессия, 2002. – 235 с.
2. *Брискман, М. А.* Современное состояние теории и практики реферирования / М. Брискман, В. Леонов // Науч. и техн. б-ки СССР. – 1976. – Вып. 4. – С. 29–33.
3. *Зайченко, Н. Я.* Реферативні ресурси – інформаційний продукт сучасної наукової бібліотеки / Н. Я. Зайченко // Бібл. вісн. – 2005. – № 1. – С. 28–35.
4. *Зайченко, Н. Я.* Український реферативний журнал (методологічні та практичні засади розробки і створення) / Надія Зайченко, Марина Сорока // Бібл. вісн. – 1999. – № 1. – С. 10–12.
5. *Кушнарєнко, Н. М.* Наукова обробка документів : підручник / Н. М. Кушнарєнко, В. К. Удалова. – 4-те вид., перероб. і доп. – Київ : Знання, 2006. — 334 с.
6. *Лутовинова, В. І.* Реферування як процес мікроаналітичного згортання інформації : практ. посіб. / В. І. Лутовинова ; АПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. – Київ : Четверта хвиля, 2007. – 71 с.

Основные этапы процесса реферирования документов

Аннотация. Охарактеризованы и проанализированы этапы процесса реферирования документов. Определены понятие, назначение и функции реферата. Выяснены особенности процесса реферирования документов различных видов. Создана и представлена схема последовательности обработки первоисточников для лучшего и логического изложения сведений, полученных из текста.

Ключевые слова: реферирование документов, реферат, информация, свертывание информации, первичный документ.

**Рекомендації
Науково-практичного семінару**

**„Кооперативна діяльність освітянських бібліотек для інформаційного
забезпечення розвитку національної освіти і науки”**

10 квітня 2012 року, м. Миколаїв

10 квітня 2012 р. Державною науково-педагогічною бібліотекою України імені В. О. Сухомлинського (ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського) та Миколаївською науково-педагогічною бібліотекою проведено науково-практичний семінар „Кооперативна діяльність освітянських бібліотек для інформаційного забезпечення розвитку національної освіти і науки” відповідно до плану роботи НАПН України та завдань науково-дослідної роботи ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського „Наукова організація інформаційної діяльності галузевого бібліотечного комплексу Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського”, що здійснює ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського протягом 2012–2014 рр. (наук. керівник – Воскобойнікова-Гузева О. В., канд. іст. наук).

Мета семінару полягає в поглибленні теоретичних, науково-методичних та організаційних засад системи інформаційно-аналітичного забезпечення педагогічної науки, освіти й практики в Україні, що складається з бібліографічного, реферативного та оглядово-аналітичного забезпечення інформаційних потреб користувачів бібліотек освітянської галузі.

У роботі семінару взяли участь директори та фахівці провідних освітянських бібліотек України.

На семінарі обговорено такі теми:

- координація й кооперація в діяльності освітянських бібліотек щодо формування електронних каталогів.
- стан та перспективи реферативної інформації з питань педагогіки, психології та освіти.

– інформаційно-аналітичне забезпечення вітчизняної педагогічної науки, освіти і практики.

У рамках семінару проведено практичні заняття з методики заповнення полів для створення аналітичного запису в базі даних „Періодика” електронного каталогу, організованого на базі АБІС ІРБІС та з питань мікроаналітичного згортання реферативної інформації.

Учасники конференції взяли активну участь в обговоренні доповідей та рекомендували:

- активізувати роботу ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського та освітянських бібліотек мережі з формування інтегрованого галузевого інформаційного ресурсу в традиційній та електронній формі та забезпечення вільного доступу до нього;
- ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського забезпечити раціональне введення, підтримку та збереження в електронному вигляді аналітичної, біографічної та реферативної інформації з питань педагогіки, психології та освіти;
- активізувати кооперативну співпрацю ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського з освітянськими бібліотеками мережі зі створення електронного галузевого бібліографічного та реферативного ресурсу;
- розширити галузевий сегмент реферативної інформації з питань педагогіки, психології та освіти у загальнодержавній реферативній базі даних „Україніка наукова” та в УРЖ „Джерело” шляхом залучення незалучених до корпоративної співпраці бібліотек вищих навчальних закладів та інститутів післядипломної педагогічної освіти;
- продовжити співпрацю ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського та бібліотек мережі щодо обміну аналітичними бібліографічними записами для створення галузевої бази даних «Періодика»;

- контролювати та вдосконалювати єдині підходи й науково-методичні засади щодо створення бібліографічної та реферативної інформації у бази даних;
- підвищити ефективність використання інформаційно-аналітичних матеріалів шляхом проведення відповідних рекламних акцій у галузевих ЗМІ;
- поле 60 „Розділ знань” електронного каталогу, організованого на базі АБІС ІРБІС привести відповідно до розділів „Книги сумарного обліку” бібліотеки (розподіл партії документів по галузям знань).

**ДОГОВІР
ПРО СПІЛЬНУ ДІЯЛЬНІСТЬ
ОСВІТЯНСЬКИХ БІБЛІОТЕК УКРАЇНИ ЩОДО ОБМІНУ
ЕЛЕКТРОННИМИ БІБЛІОГРАФІЧНИМИ ЗАПИСАМИ**

« __ » _____ 20__ р.

м. Київ

Державна науково-педагогічна бібліотека імені В. О. Сухомлинського
(далі – ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського) в особі директора
_____, з однієї сторони, та

– Бібліотека-учасниця) в особі _____ (далі

_____, з іншої
сторони, уклали цей Договір про спільну діяльність освітнянських бібліотек
України щодо обміну електронними бібліографічними записами (далі – Договір)
про наступне.

1. ПРЕДМЕТ ДОГОВОРУ

1.1. Обмін електронними бібліографічними записами, що здійснюється з метою підвищення оперативності інформаційного забезпечення інноваційного розвитку вітчизняної педагогічної науки, освіти і практики шляхом створення повноцінних електронних ресурсів у ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського та освітнянських бібліотеках.

2. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

2.1. Співпраця здійснюється на некомерційній основі.

2.2. Кожна із сторін здійснює аналітичний розпис статей у відповідності зі взаємно погодженим списком періодичних видань.

2.3. Кількість періодичних видань, які опрацьовує Бібліотека-учасниця згідно Договору, може бути нерівномірною, що залежить від можливостей кожної окремої бібліотеки.

2.4. Кожна із сторін гарантує дотримання параметрів бібліографічних записів, запропонованих ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського (мінімальна кількість обговорених полів та підполів бібліографічного запису) (див. додаток 1).

2.5. Порядок заповнення полів створюваних бібліографічних записів регламентується інструкцією „Правила заповнення полів в базі даних „Періодика” електронного каталогу ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського (модуль „Каталогізатор” АБІС ІРБІС)” (див. додаток 2).

2.6. Передача бібліографічних записів між Бібліотеками-учасницями Договору здійснюється тільки у форматі ISO, кодування – UTF-8 через електронну пошту.

3. ПРАВА І ОBOB'ЯЗКИ CTOPIH

3.1. ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського – головний науково-методичний та координаційний центр мережі освітянських бібліотек МОН України та НАПН України – має право:

- передавати бібліографічні записи Бібліотеки-учасниці в інші бібліотеки (в межах Договору) без додаткового узгодження;
- вимагати доопрацювання бібліографічних записів відповідно до інструкції „Правила заповнення полів в базі даних „Періодика” електронного каталогу ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського (модуль „Каталогізатор” САБ ІРБІС)”.

3.2. ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського зобов'язується:

- готувати методичні та технологічні документи з метою здійснення вищезазначеної діяльності;
- надавати методичну та консультативну допомогу.

3.3. Бібліотека-учасниця обміну має право:

- отримувати методичні, технологічні документи та консультативну допомогу від ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського;
- використовувати отримані у рамках цього Договору бібліографічні записи для формування будь-яких баз даних, призначених для обслуговування користувачів і виконання внутрішніх робіт в Бібліотеці-учасниці;
- подавати на розгляд ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського пропозиції щодо покращення вищезазначеної спільної діяльності;

3.4. Бібліотека-учасниця зобов'язується:

- складати бібліографічні записи на статті із закріплених за ними періодичних видань та передавати не пізніше 10-ти робочих днів з моменту надходження періодичного видання до бібліотеки;
- виправляти допущені помилки у бібліографічних записах, виявлених ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, протягом 3-х робочих днів з моменту їх виявлення;
- не розповсюджувати отримані в рамках цього обміну бібліографічні записи інших бібліотек без письмової згоди авторів;
- визначити відповідальну особу для координації діяльності та надіслати контактні дані (прізвище, ім'я та по батькові, електронна адреса, телефон) відповідальній особі у ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського (Самчук Лариса Іванівна, електронна адреса – inform_bibl@i.ua, телефон: 467–22–14).

4. ТЕРМІН ДІЇ ДОГОВОРУ

4.1. Цей Договір укладено на невизначений термін – на весь період, протягом якого ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського та Бібліотека-учасниця будуть зацікавлені у продовженні спільної діяльності.

4.2. Договір вступає в силу з моменту його підписання.

5. ПОРЯДОК РОЗІРВАННЯ ДОГОВОРУ

Бібліотека-учасниця обміну має право розірвати Договір, поставивши до відома ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського не пізніше, ніж за місяць до

свого виходу з Договору. При цьому бібліотека зобов'язана надати описи статей із закріплених за нею періодичних видань до кінця поточного півріччя та має право отримати записи за цей період.

6. ПОРЯДОК ПІДПИСАННЯ

Бібліотека-учасниця підписує два екземпляри договору. Один залишається у неї, інший передається в ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського.

7. ВИРІШЕННЯ СУПЕРЕЧОК

Усі суперечки і непорозуміння, що можуть виникнути, мають вирішуватися шляхом переговорів між учасниками.

8. ЮРИДИЧНІ АДРЕСИ СТОРІН

Державна науково-педагогічна
бібліотека України
ім. В. О. Сухомлинського
04060, м. Київ, вул. М. Берлинського, 9
тел. 440-35-48
Директор _____

М. П.

Директор _____

М. П.

Правила
заповнення полів у базі даних „Періодика” електронного каталогу
ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського
(модуль „Каталогізатор” АБІС ІРБІС)
Інструкція

1. Загальні положення

1.1. Дана інструкція визначає перелік полів, правила та порядок їх заповнення для створення аналітичного запису в базі даних (БД) „Періодика” електронного каталогу (ЕК) Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського (далі – Бібліотека), організованого на базі АБІС ІРБІС.

1.2. Інструкція призначена для співробітників відділів наукової інформаційно-бібліографічної діяльності, наукового та прикладного бібліотекознавства, наукового формування фонду документів іноземними мовами, науково-документного забезпечення, секторів філії № 1: наукової організації та зберігання фонду, науково-документного забезпечення.

1.3. Інструкцію розроблено на основі чинних стандартів та інструктивно-нормативних документів, які регламентують загальні правила складання бібліографічних записів (БЗ), правила складання аналітичних БЗ, використання скорочень слів у записах українською, російською та іноземними мовами, анотування та індексування документів тощо.

1.4. В інструкції визначено список полів, необхідних для створення БЗ у БД „Періодика”, розкрито зміст полів і підполів і наведено приклади їх заповнення.

1.5. В інструкції наведені коди полів формату RUSMARC.

1.6. Мовою ЕК є українська. Це означає, що бібліографічні описи складаються мовою документа, а всі службові записи, які не є елементами БЗ (анотації, предметні рубрики, ключові слова, примітки тощо) здійснюються винятково українською мовою.

1.7. Об'єктами складання БЗ є всі статті періодичних видань.

1.8. Джерелом інформації для складання БЗ є документи з періодичних видань.

1.9. У разі необхідності в записі можуть бути використані відомості, запозичені з джерел поза документом.

1.10. Дотримання порядку заповнення полів є обов'язковим.

2. Організація роботи

2.1. БД «Періодика» ведуть співробітники відділів наукової інформаційно-бібліографічної діяльності, наукового та прикладного бібліотекознавства, наукового формування фонду документів іноземними мовами, науково-документного забезпечення, секторів філії № 1: наукової організації та зберігання фонду, науково-документного забезпечення на основі розподілу обов'язків.

2.2. Відділи наукової інформаційно-бібліографічної діяльності та науково-документного забезпечення, сектори філії № 1: наукової організації та зберігання фонду, науково-документного забезпечення створюють БЗ на документи з питань педагогіки, психології та суміжних наук.

2.3. Відділ наукового формування фонду документів іноземними мовами самостійно здійснює наукове опрацювання документів іноземними мовами.

2.4. Відділ наукового та прикладного бібліотекознавства самостійно створює БЗ на документи з питань бібліотекознавства, бібліографознавства, книгознавства, документознавства та інформаційної діяльності.

2.5 Індекс ББК заповнюється тільки співробітниками секторів філії № 1 Бібліотеки.

3. Технологія роботи

3.1. Відділи наукової інформаційно-бібліографічної діяльності, наукового та прикладного бібліотекознавства і науково-документного забезпечення, сектори філії № 1: наукової організації та зберігання фонду, науково-документного забезпечення:

3.1.1. Вводять зміст періодичного видання.

- 3.1.2. Доповнюють записи згідно з методикою заповнення полів.
- 3.1.3. Редагують БЗ.
- 3.1.4. Роздруковують необхідну кількість карток для систематичних картотек статей із періодичних видань.

3.2. Відділ наукового формування фонду документів іноземними мовами:

3.2.1. Реєструє кожне нове періодичне видання: мовою оригіналу записується назва журналу з проставлянням шифру; назва видавництва, рік, назва міста, де видається; проставляється тип видання, періодичність, місце зберігання.

3.2.2. Реєструє кожний новий том та номер періодичного видання.

3.2.3. Вибирає окремий номер необхідного періодичного видання.

3.2.4. Доповнює записи згідно з методикою заповнення полів.

3.2.5. Редагує БЗ.

4. Загальні вимоги до заповнення полів

4.1. Записи створюються з максимальним використанням внутрішніх словників і авторитетних (Authority) файлів за допомогою копіювання даних.

4.2. Усі визначені поля є обов'язковими для заповнення.

4.3. Не допускається проставляння крапки наприкінці рядка поля, якщо тільки запис не закінчується скороченням слова, наприклад: *наук.-практ. конф.*, або запис не є останнім в БЗ.

4.4. Усі дані наводяться у найповнішій формі. Скорочення окремих слів і словосполучень допускається здійснювати згідно з чинними стандартами. Не дозволяються скорочення в таких полях: **200: Назва (заглавие), 331: Анотація, 606: Предметна рубрика, 610: Ненормовані ключові слова.** У полях **331: Анотація, 606: Предметна рубрика, 610: Ненормовані ключові слова** дозволяються загальновживані скорочення, наприклад: *століття – ст.; рік – р.* тощо).

4.5. З великої літери починається перше слово кожної зони, а також перше слово наступних елементів: загального позначення матеріалу і будь-яких

заголовків у всіх зонах бібліографічного запису. Всі останні елементи записуються з маленької літери. Зберігаються великі і маленькі літери в офіційних найменуваннях установ, організацій та інших власних іменах.

4.6. У квадратних дужках ([]) наводяться відомості, що запозичені не з приписаного джерела інформації.

4.7. Для відтворення римських цифр використовуються великі літери латинської абетки: *M, C, L, X, I*.

4.8. Римські цифри і числівники в словесній формі замінюються арабськими, крім поля **200: Назва (заглавие)**.

4.9. Граматичні і друкарські помилки, що змінюють зміст тексту, а також усі помилки в прізвищах, ініціалах осіб, що брали участь у створенні документа, відтворюються в бібліографічному записі без змін. Після них зазначається правильне написання з попереднім скороченням [тобто]. Наприклад: *за заг. ред. М. І. [тобто А.] Петренка; Організаційно-функціональні складові індивідуальної території [тобто траєкторії] навчання майбутніх фахівців із інформаційної безпеки.*

4.10. Заповнене поле не повинно починатися й закінчуватися пробілом. Між словами й розділовими знаками ставиться тільки один пробіл. Винятком є заповнення поля **Інші автори**, якщо у статті більше чотирьох авторів. У цьому випадку у полі **Інші автори** відомості про авторів записуються через два пробіли. Це дає можливість здійснювати пошук по всіх прізвищах авторів. Наприклад: *Давидов І. І., Машков Ю. А., Юргін М. О.*

4.11. Пробіли ставляться:

- між окремими словами;
- після усіх приписаних розділових знаків;
- до і після тире, наприклад: *Книга – джерело знань*;
- після одного чи двох ініціалів перед прізвищем або після нього, наприклад: *В. О. Сухомлинський, Б. Грінченко, Макаренко А. С.*

4.12. Пробіли не ставляться:

- до і після дефіса, наприклад: *Кам'янець-Подільський*;

- у скороченні слів з дефісом, наприклад: *наук.-метод. посіб.*;
- між значеннями років, наприклад: *1991–2010 pp.*;
- у класифікаційних індексах, наприклад: *37(091)(477)-051.*

5. Правила заповнення полів

СТОРІНКА «ЗМІСТ ЧАСОПISУ» СТРАНИЦА «ОГЛАВЛЕНИЕ»			
МІТКА ПОЛЯ НАЗВА ПОЛЯ	НАЗВА ПІДПОЛЯ	ПРАВИЛА ЗАПОВНЕННЯ	ПРИКЛАДИ ЗАПОВНЕННЯ
932: Службове: № статті для копіювання 932: Службное: № статті для копіювання		<p>Поле заповнюється, якщо введення змісту часопису завершено.</p> <p>Вводяться номери введених у зміст бібліографічних записів документів за формою «від» і «до» через дефіс.</p> <p>Якщо сформований і скопійований в базу даних зміст періодичного видання доповнюється бібліографічними записами документів, які з тих чи інших причин не були введені при первинному формуванні змісту, вводяться номери нововведених бібліографічних записів документів за тією ж формою.</p> <p>Якщо зміст доповнюється лише одним записом, вводиться його позиція у змісті.</p>	1–23 1–15 1–9 8–10 11–12 15
922: Статті з часопису 922: Статьи из журнала		<p>Вводиться зміст часопису у вигляді бібліографічних записів вміщених у ньому документів, які формуються в порядку, в якому вони розташовані на сторінках часопису.</p> <p>Кожний бібліографічний запис здійснюється в окремому рядку даного поля.</p>	
	ПЕРШИЙ АВТОР (ПП) ПЕРВЫЙ АВТОР (ФИО)	<p>Вводяться відомості про автора документу (якщо він один) або першого автора (якщо авторів двоє і більше).</p> <p>Запис здійснюється за одним із наступних правил:</p> <p>1. Вводяться прізвище та ініціали імені та по батькові автора. Якщо відсутні дані автора по батькові, вводяться прізвище автора та ініціал його імені. Ініціалами записуються подвійні імена.</p> <p>2. Якщо при документі в дужках наводиться колишнє прізвище автора, то, при введенні відомостей в дане підполе, воно не враховується.</p> <p>3. Вводиться псевдонім автора без ініціалів та скорочень, якщо матеріал опубліковано під псевдонімом автора.</p>	Ковальчук В. Н. Петренко М. Гелмс Р. М. (якщо при документі – Робін Матрос Гелмс) Краснова А. Б. (якщо при документі – А. Б. Краснова (Філіпчук)) Вовчок Марко Українка Леся Кукринікси

<p align="center">СТОРІНКА «ЗМІСТ ЧАСОПИСУ» СТРАНИЦА «ОГЛАВЛЕНИЕ»</p>			
МІТКА ПОЛЯ НАЗВА ПОЛЯ	НАЗВА ПІДПОЛЯ	ПРАВИЛА ЗАПОВНЕННЯ	ПРИКЛАДИ ЗАПОВНЕННЯ
		<p>4. Якщо автор є духовною особою, відомості про нього подаються таким чином:</p> <p>а) відомості про автора-духовну особу, яка належить до чорного духовенства (хто пройшов через постриг в монахи та отримав духовне ім'я) вводяться у формі особистого імені, у випадку потреби – з числівником. Числівник зазначається римськими цифрами. У круглих дужках при особистому імені подаються ідентифікуючі ознаки – світське ім'я духовної особи (прізвище та ініціали), роки життя (за потреби). За відсутності цих даних, зазначаються духовний сан, також географічна приналежність, утворена від назви місця служіння;</p> <p>б) якщо автор належить до білого духовенства (хто обіймає духовні посади, але зберіг своє світське ім'я), відомості про нього вводяться за правилом п. 1;</p> <p>в) ім'я Римського Папи наводиться у формі присвоєного йому церковного особового імені та числівника. В ідентифікуючих ознаках зазначаються його духовний сан та роки життя.</p> <p>5. Відомості про авторів–титолованих осіб (царів, імператорів, королів, князів та ін.) вводяться в тій формі, в якій вони найбільш відомі. Може бути введене власне ім'я або власне ім'я з числівником, власне ім'я та по батькові, власне ім'я та прізвище, власне ім'я з псевдонімом (прізвиськом). Числівник передається римськими цифрами. У круглих дужках подаються ідентифікуючі ознаки: титул та географічний прикметник, утворений від назви країни або місцевості, на яку поширювалася або поширюється діяльність титулованого автора.</p> <p>6. Відомості про авторів з іменами та прізвищами іноземного походження вводяться, враховуючи наступне:</p> <p>а) частки «Бар», «Бен», «Дю», «Ібн», «Ла», «Ле», «Мак», «О»,</p>	<p>Лука (Войно-Ясенецький В. Ф. ; 1877–1961)</p> <p>Кирилл (патриарх моск. ; 1946–)</p> <p>Мень О. В.</p> <p>Іван Павло II (папа ; 1920–2005)</p> <p>Фрідріх II (король прус.)</p> <p>Наполеон Бонапарт (імператор фр.)</p> <p>Дю Белле Ж.; Ібн Сіна</p>

СТОРІНКА «ЗМІСТ ЧАСОПИСУ» СТРАНИЦА «ОГЛАВЛЕНИЕ»			
МІТКА ПОЛЯ НАЗВА ПОЛЯ	НАЗВА ПІДПОЛЯ	ПРАВИЛА ЗАПОВНЕННЯ	ПРИКЛАДИ ЗАПОВНЕННЯ
		<p>«Сан», «Сен», «Сент», «Тер», «Фіц» зберігаються на початку прізвища;</p> <p>б) наводяться повністю імена давньогрецьких авторів, оскільки останні ідентифікуються переважно особистим іменем;</p> <p>в) у документах творів арабських, іранських, турецьких, індійських авторів, як і авторів ряду африканських країн, їхні прізвища, як правило, зазначаються після особистих імен чи ініціалів, але, відповідно до загального правила складання заголовка опису, в даному підполі зазначається прізвище, а потім ініціали;</p> <p>г) якщо ж автор став відомим не під своїм справжнім прізвищем, а під особистим ім'ям (іменами) чи псевдонімом (прізвиськом), останні позначаються у тій формі і з тією послідовністю складових частин, як їх подано в документі;</p> <p>д) у документах творів в'єтнамських, китайських, корейських та японських авторів на першому місці завжди позначається прізвище, а потім особисте ім'я чи імена. Тому в даному підполі відомості про цих авторів вводяться у тій формі і послідовності, як їх подано в документах. Особисті імена позначаються повністю, прізвище і кожне з особистих імен вводяться з великої літери.</p> <p>В іменах китайських авторів, що складаються з трьох частин (прізвища і подвійного імені), лише перша частина імені вводиться з великої літери, друга – з малої літери через дефіс.</p>	<p>Ле Карре Д. Мак-Грегор Д. О'Генрі Сент-Екзюпері А. Тер-Акопян А. К. Аристофан Софокл</p> <p>Теймур М. Гюнтекін Р. Н. Неру Д. Тагор Р.</p> <p>Назим Хікмет Насір Хосров Премчанд Сааді</p> <p>Коїтіро Мацууро Нгуєн Дінь Тхі Су Сяо</p> <p>Сунь Ят-сен Бо Цзюй-і</p>
	Розширення ініціалів Расширение инициалов	<p>Поле «Розширення ініціалів» заповнюється, якщо ім'я та по батькові присутні у відомостях про автора/першого автора безпосередньо в документі або в кінці джерела у переліку авторів даного номера часопису.</p> <p>Якщо відомості про автора/першого автора були введені</p>	

<p align="center">СТОРІНКА «ЗМІСТ ЧАСОПИСУ» СТРАНИЦА «ОГЛАВЛЕНИЕ»</p>			
МІТКА ПОЛЯ НАЗВА ПОЛЯ	НАЗВА ПІДПОЛЯ	ПРАВИЛА ЗАПОВНЕННЯ	ПРИКЛАДИ ЗАПОВНЕННЯ
		<p>шляхом вибору із вбудованого словника. «Розширення ініціалів» записується автоматично.</p> <p>Якщо розширення ініціалів не було подано у словнику або при заповненні підполя «Перший автор (ПП)» («Первый автор (ФИО)») використано пп. 1–2, 4б, 6в правил заповнення цього підполя, з клавіатури набираються повні ім'я та по батькові автора/першого автора. За відсутності даних по батькові набирається лише повне ім'я (імена).</p> <p>З повним іменем автора записуються частки «де», «фон», якщо такі існують у ПП.</p> <p>У випадку відсутності розширення ініціалів у словнику або якщо заповнення підполя «Перший автор (ПП)» («Первый автор (ФИО)») було здійснено відповідно пп. 1–2, 4б, 6в правил заповнення цього підполя, повне ім'я та по батькові автора/першого автора вводиться з клавіатури. За відсутності даних по батькові набирається лише повне ім'я (імена).</p> <p>Якщо при заповненні підполя «Перший автор (ПП)» («Первый автор (ФИО)») використано пп. 3, 4а, 4в, 5, підпункти б–д п. 6 правил заповнення цього підполя, розширення ініціалів не записується.</p>	<p>Василь Назарович Марина Робін Матрос Рабіндранат</p> <p>Антуан де Мартін фон</p>
	<p align="center">Роль (Інвертування ПП можливе?) Роль (Инвертирование ФИО допустимо?)</p>	<p>Дане підполе заповнюється, якщо запис у підполі «Перший автор (ПП)» («Первый автор (ФИО)») співпадає з тією формою запису про автора, в якій він подається при документі.</p> <p>Виконується наступна операція: у вбудованому словнику обирається формулювання «1 «Інверсія прізвища та ініціалів не допускається» («1 «Инверсия фамилии и инициалов не допускается») і в підполі вводиться позначка 1.</p>	
	<p align="center">Працює в даній установі Работает в данной</p>	<p>Робиться відмітка «ТАК» («ДА»), якщо вказаний автор є співробітником ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського.</p>	

<p align="center">СТОРІНКА «ЗМІСТ ЧАСОПИСУ» СТРАНИЦА «ОГЛАВЛЕНИЕ»</p>			
МІТКА ПОЛЯ НАЗВА ПОЛЯ	НАЗВА ПІДПОЛЯ	ПРАВИЛА ЗАПОВНЕННЯ	ПРИКЛАДИ ЗАПОВНЕННЯ
	организации?		
	<p>Місце роботи автора Место работы автора</p>	<p>Дане підполе заповнюється, якщо вказаний автор працює в Комітеті Верховної Ради України з питань науки і освіти, є співробітником структурних підрозділів МОН, НАПН України, керівником педагогічного ВНЗ України I–IV рівнів акредитації, керівником іншого ВНЗ I–IV рівнів акредитації.</p> <p>Вводиться назва установи, що є основним місцем роботи автора.</p> <p>Запис формується, виходячи з наступних правил:</p> <p>1. Якщо установа має відомче підпорядкування, після її назви вказується назва вищої установи в одному записі.</p> <p>2. Якщо вводиться назва установи, якій привласнено ім'я, слово «імені» не скорочується, ім'я та по батькові записуються ініціалами. Ім'я подається повністю, коли установа постійно використовує повне ім'я у своїй назві.</p> <p>3. Якщо вказується назва закладу, що знаходиться в місцевості, яка має обласне підпорядкування, після назви закладу в круглих дужках вводиться назва області, слово «область» пишеться скорочено – «обл.».</p> <p>4. Якщо назва закладу не містить відомостей про його</p>	<p>Комітет Верховної Ради України з питань науки і освіти</p> <p>Національна академія педагогічних наук України</p> <p>Департамент загальної середньої та дошкільної освіти Міністерства освіти і науки України Інститут вищої освіти Національної академії педагогічних наук України</p> <p>Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського Національної академії педагогічних наук України</p> <p>Полтавський державний педагогічний університет імені В. Г. Короленка</p> <p>Київський університет імені Бориса Грінченка</p> <p>Лебединське педагогічне училище імені А. С. Мака-ренка (Сумська обл.)</p> <p>Національний педагогічний університет імені М. П. Дра-</p>

СТОРІНКА «ЗМІСТ ЧАСОПИСУ» СТРАНИЦА «ОГЛАВЛЕНИЕ»			
МІТКА ПОЛЯ НАЗВА ПОЛЯ	НАЗВА ПІДПОЛЯ	ПРАВИЛА ЗАПОВНЕННЯ	ПРИКЛАДИ ЗАПОВНЕННЯ
		<p>місцезнаходження, після назви в круглих дужках вказується назва населеного пункту зі скороченими визначеннями «м.» або «с.», або «смт.».</p> <p>Якщо населений пункт не є обласним центром, після його назви через кому вводиться також назва області.</p> <p>5. У записі назви установи не допускаються скорочення (окрім обумовлених вище), використання загальноновживаних абревіатур.</p>	<p>гоманова (м. Київ) Українська інженерно-педагогічна академія (м. Харків) Національний університет державної податкової служби України (м. Ірпінь, Київська обл.)</p>
	ДРУГИЙ АВТОР (ПП) ВТОРОЙ АВТОР (ФИО)	Запис у даному підполі формується за правилами заповнення підполя « Перший автор (ПП) » («Первый автор (ФИО)») з проекцією на другого автора документу.	
	Розширення ініціалів Расширение инициалов	Записи у даних підполях формуються за правилами заповнення вищенаведених ідентичних підполів з проекцією на другого автора документу.	
	Роль (Інвертування ПП можливе?) Роль (Инвертирование ФИО допустимо?)		
	Працює в даній установі? Работает в данной организации?		
	Місце роботи автора		

СТОРІНКА «ЗМІСТ ЧАСОПИСУ» СТРАНИЦА «ОГЛАВЛЕНИЕ»			
МІТКА ПОЛЯ НАЗВА ПОЛЯ	НАЗВА ПІДПОЛЯ	ПРАВИЛА ЗАПОВНЕННЯ	ПРИКЛАДИ ЗАПОВНЕННЯ
	Место работы автора		
	ТРЕТІЙ АВТОР (ПП) ТРЕТИЙ АВТОР (ФИО)	Запис формується за правилами заповнення підполя « Перший автор (ПП) » («Первый автор (ФИО)») з проекцією на третього автора документу.	
	Розширення ініціалів Расширение инициалов	Записи у даних підполях формуються за правилами заповнення вищенаведених ідентичних підполів з проекцією на третього автора документу.	
	Роль (Інвертування ПП можливе?) Роль (Инвертирование ФИО допустимо?)		
	Працює в даній установі ? Работает в данной организации?		
	Місце роботи автора Место работы автора		
	ІНШІ АВТОРИ ДРУГИЕ АВТОРЫ	Вводятся відомості про четвертого і всіх наступних авторів (якщо авторів більше трьох). При заповненні даного підполя необхідно дотримуватись наступних правил: 1. Якщо відомості про всіх потрібних нам авторів містяться у словнику, вони вводяться з нього усі разом. Для цього записи	

СТОРІНКА «ЗМІСТ ЧАСОПИСУ» СТРАНИЦА «ОГЛАВЛЕНИЕ»			
МІТКА ПОЛЯ НАЗВА ПОЛЯ	НАЗВА ПІДПОЛЯ	ПРАВИЛА ЗАПОВНЕННЯ	ПРИКЛАДИ ЗАПОВНЕННЯ
		<p>відшуковуються на одній сторінці словника і позначаються галочками, потім однією операцією переносяться в підполе.</p> <p>2. Якщо ППІ автора вводиться з клавіатури з розширеними ініціалами (або лише повним ім'ям), після прізвища ставиться кома.</p> <p>3. Якщо вводяться відомості про кількох авторів, вони відділяються один від одного комами, між комою і наступним автором робляться два пробіли.</p>	<p>Миронець, Григорій Юхимович Котова, Надія</p> <p>Лакно В. Р., Гуля С. К. Гурко, Олена, Давидов, Петро, Зак, Микола</p>
	ОСНОВНА НАЗВА ЗАГЛАВИЕ	Вводиться назва у тому вигляді, як її наведено в документі.	
	Паралельна назва Параллельное заглавие	Підполе заповнюється, якщо документ містить паралельну назву.	
	Відомості, що належать до назви Сведения, относящиеся к заглавию	<p>Підполе заповнюється за наявності відомостей, що належать до назви документа.</p> <p>Відомості вводяться в тому порядку, в якому вони наводяться у назві документа. Вводяться з малої літери (окрім випадків, коли діють граматичні правила написання слів з великої літери).</p> <p>Перед другими і наступними відомостями, що належать до назви, ставиться двокрапка («:»), до і після неї – по одному пробілу.</p> <p>У даному підполі наводяться також відомості про те, що документ перекладено з іншої мови, якщо не вказано прізвище перекладача.</p> <p>Якщо до відомостей, що належать до назви, додаються пов'язані за змістом з ними хронологічні та географічні дані, перед ними ставиться кома, якщо в документі не стоять інші розділові знаки (крапка, дужки тощо).</p> <p>Якщо документ є офіційним, у дане підполе вводяться</p>	<p>пер. з нім.</p> <p>про роботу Всеукр. наук.- практ. семінару директорів шк., 5-6 верес. 2009 р., Київ</p> <p>затв. наказом МОН України</p>

<p align="center">СТОРІНКА «ЗМІСТ ЧАСОПИСУ» СТРАНИЦА «ОГЛАВЛЕНИЕ»</p>			
МІТКА ПОЛЯ НАЗВА ПОЛЯ	НАЗВА ПІДПОЛЯ	ПРАВИЛА ЗАПОВНЕННЯ	ПРИКЛАДИ ЗАПОВНЕННЯ
		<p>відомості про вид нормативного документа, організацію (установу), яка видала цей документ, дату його прийняття, затвердження, номер, місце прийняття.</p> <p>Якщо за правилами бібліографічного опису запис документа, який опрацьовується, передбачає наявність уніфікованого заголовка (вноситься в поле «503: Уніфікований заголовок форми» («503: Унифицированный заголовок формы») на сторінці «Розширений БО» («Расширенное БО»), в даному підполі не записується назва установи (організації), яка видала цей документ. Замість неї проставляються три крапки («...»).</p> <p>Якщо опрацьовується документ у формі бесіди, інтерв'ю, розмови, запис у даному підполі починається з відкритої квадратної дужки, між нею і першим словом пробіл не робиться, в кінці речення розділові знаки не ставляться, квадратна дужка не закривається. Запис завершується при заповненні підполя «Перші відомості про відповідальність» («Первые сведения об ответственности») поля «200: Основний заголовок, додатк. дані» («200: Основное заглавие, доп. данные») (див. правила заповнення вказаного підполя на сторінці «Основний БО» («Основное БО»)).</p>	<p>від 8 листоп. 2009 р. № 962</p> <p>вчинено 27 черв. 2001 р., Київ : затв. постановою КМУ № 819 від 13.06.2002</p> <p>постанова... від 23 жовт. 2010 р. № 789 розпорядження... від 5 січ. 2010 р. № 47–р</p> <p>[розмова з ректором Тавр. нац. ун-ту ім. В. І. Вернадського М. В. Багровим</p>
	ВІДОМОСТІ ПРО ВІДПОВІДАЛЬ-НІСТЬ СВЕДЕНИЯ ОБ ОТВЕТСТВЕННОСТИ	<p>Відомості формуються програмою автоматично. У деяких випадках підполе не заповнюється, а саме:</p> <ol style="list-style-type: none"> якщо в підполі (підполях) «Роль (Інвертування ПП можливе?)» («Роль (Инвертирование ФИО допустимо?)») була здійснена операція збереження запису про автора у тій формі, в якій він подається при документі; якщо для введення відомостей про автора/авторів використано п. 3 правил заповнення підполя «Перший автор 	

<p align="center">СТОРІНКА «ЗМІСТ ЧАСОПИСУ» СТРАНИЦА «ОГЛАВЛЕНИЕ»</p>			
МІТКА ПОЛЯ НАЗВА ПОЛЯ	НАЗВА ПІДПОЛЯ	ПРАВИЛА ЗАПОВНЕННЯ	ПРИКЛАДИ ЗАПОВНЕННЯ
		<p>(ПП)» («Первый автор (ФИО)»), чинного для всіх авторських підполів.</p> <p>У випадку, коли автори зазначені в документі інакше, ніж подає програма, треба робити виправлення з клавіатури.</p> <p>Відомості про автора/авторів вводяться у тій формі, в якій подаються при документі.</p> <p>Винятком з цього правила можуть бути окремі випадки, коли для введення відомостей про автора/авторів використано пп. 4 (окрім підпункту б) і 5 правил заповнення підполя «Перший автор (ПП)» («Первый автор (ФИО)»), чинних для всіх авторських підполів.</p> <p>У записі про автора–духовну особу, яка є представником чорного духовенства (ченцем), перед ім'ям вказується духовний сан, допускається вилучення ініціалів його світського імені та по батькові, дати життя не записуються.</p> <p>У записі про автора–титуловану особу ім'я вказується в тій формі, в якій воно наведено в авторському полі, ідентифікуючі ознаки записуються перед іменем без дужок або опускаються.</p>	<p>Любов Зеліско Андрій Гнатович Пустовіт Єсін Дмитро І. О. Блок (Прончук) протоієрей Олександр Мень</p> <p>архієпископ Лука (Войно-Ясенецький) Святейший Патріарх Московский и всея Руси Кирилл король пруський Фрідріх II Наполеон Бонапарт</p>
	СТОРІНКИ СТРАНИЦЫ	Вводяться з клавіатури номери сторінок відповідно до розміщення у періодичному виданні матеріалу, що опрацьовується. У дане підполе не вноситься скорочене означення слова „сторінка” («С»).	<p>45–57 32–38. 12–14, 18 7–10, 14–19.</p>
	ІЛЮСТРАЦІЇ ИЛЛЮСТРАЦИИ	Підполе заповнюється при наявності ілюстрацій в документі. Якщо ілюстрації однотипні (наприклад, лише таблиці), дані про них вносяться із вбудованого словника, якщо різнотипні – вводяться з клавіатури. Якщо потрібні дані відсутні у словнику, їх формулюють самостійно.	табл., фото схема формули

СТОРІНКА «ЗМІСТ ЧАСОПISУ» СТРАНИЦА «ОГЛАВЛЕНИЕ»			
МІТКА ПОЛЯ НАЗВА ПОЛЯ	НАЗВА ПІДПОЛЯ	ПРАВИЛА ЗАПОВНЕННЯ	ПРИКЛАДИ ЗАПОВНЕННЯ
	ПРИМІТКИ ПРО НАЯВНІСТЬ БІБЛІОГРАФІЇ ПРИМЕЧАНИЯ О НАЛИЧИИ БИБЛИОГРАФИИ	Інформація про наявність бібліографії в документі вводиться з використанням вбудованого словника мовою документу (українською або російською). У шаблонний запис підставляються потрібні цифрові значення.	Бібліогр.: 5 назв. Бібліогр.: с. 42. Бібліогр. в кінці ст. Библиогр.: 10 назв. Библиогр. в конце разд.

СТОРІНКА «ОСНОВНИЙ БО» СТРАНИЦА «ОСНОВНОЕ БО»			
МІТКА ПОЛЯ НАЗВА ПОЛЯ	НАЗВА ПІДПОЛЯ	ПРАВИЛА ЗАПОВНЕННЯ	ПРИКЛАДИ ЗАПОВНЕННЯ
702: Редактори, укладачі, композитори... 702: Редакторы, составители, композиторы...		Записуються відомості про відповідальність інших осіб, причетних до створення документу (редакторів, перекладачів, укладачів та ін.), а також інформація про цих осіб. Дані про кожну особу вводяться в окремий рядок поля.	
	Функція Функция	У вбудованому словнику обирається функція особи, причетної до документу, про яку робиться запис, мовою документу (українською чи російською), і вводиться в підполе. Якщо потрібної функції немає у словнику, робиться чотири пробіли і записується сформульована функція. Якщо особа, про яку створюється запис, має 2–3 функції, вони подаються в таких підполях «Функція 2» («Функция 2») та «Функція 3» («Функция 3») за правилами заповнення даного підполя.	340 ред. 220 сост. 730 пер. вів бесіду записав
	Прізвище Фамилия	Вводиться прізвище відповідальної особи, причетної до створення документу.	Колодій

<p align="center">СТОРІНКА «ОСНОВНИЙ БО» СТРАНИЦА «ОСНОВНОЕ БО»</p>			
МІТКА ПОЛЯ НАЗВА ПОЛЯ	НАЗВА ПІДПОЛЯ	ПРАВИЛА ЗАПОВНЕННЯ	ПРИКЛАДИ ЗАПОВНЕННЯ
	Ініціали Инициалы	Вводяться ініціали відповідальної особи, узяті з документу. Ініціали вводяться автоматично, якщо запис у попередньому підполі (« Фамилия ») сформовано із вбудованого словника і вказане прізвище мало при собі ініціали або їх розширення.	А. С. Д.
	Розширення ініціалів Расширение инициалов	Вводиться розширення ініціалів відповідальної особи. Вводиться автоматично, якщо прізвище у підполі « Прізвище » (« Фамилия ») введено із вбудованого словника з наявним розширенням.	Антоніна Сергіївна Денис
	Невід’ємна частина імені Неотъемлемая часть имени	Дані підполя заповнюються при потребі за правилами заповнення ідентичних підполів поля « 600: Персоналія – ім’я особи та/або назва (про нього, про твір) » («600: Персоналия – имя лица и/или заглавие (о нем, о произв.)»), зважаючи на те, що ці підполя містять інформацію не про особу, яка є об’єктом дослідження в документі, а про відповідальну особу, причетну до створення документу.	
	Доповнення до імен, окрім дат Дополнения к именам, кроме дат		
	Римські цифри Римские цифры		
	Дати життя Даты жизни		
	Різночитання прізвища Разночтение фамилии		
	Працює в даній установі Работает в данной организации		
	Місце роботи автора Место работы		

<p align="center">СТОРІНКА «ОСНОВНИЙ БО» СТРАНИЦА «ОСНОВНОЕ БО»</p>			
МІТКА ПОЛЯ НАЗВА ПОЛЯ	НАЗВА ПІДПОЛЯ	ПРАВИЛА ЗАПОВНЕННЯ	ПРИКЛАДИ ЗАПОВНЕННЯ
	автора		
711: Інші колективи, які не входять... 711: Другие коллективы, не входящие...		Записуються відомості про відповідальність установ та організацій, причетних до створення документу, та деякі дані про них. Відомості про кожен установу чи організацію вводяться в окремий рядок поля. Вища установа/організація записується на позицію вище підпорядкованої.	1) Національна академія наук України 2) Інститут ботаніки імені М. Г. Холодного Національної академії наук України
	Назва Наименование	Вводиться назва установи чи організації українською мовою незалежно від мови документу. Запис формується за пп. 1–5 правил створення запису в підполі «Місце роботи автора» («Место работы автора») поля «922: Статті із часопису» («922: Статьи из журнала»), що на сторінці «Зміст часопису» («Оглавление»).	
	Країна Страна	Умовним значенням у вигляді двох літер англійського алфавіту записується країна світу, в якій знаходиться дана установа чи організація. Значення обирається у вбудованому словнику і вводиться в підполе.	UA RU
	Абревіатура Аббревиатура	Вводиться загальноприйнята абревіатура назви установи чи організації.	НАН України НАПН України НПУ ім. М. П. Драгоманова РАО
	Скорочення за держстандартами Сокращение по ГОСТ	Вводиться назва установи чи організації у скороченій формі мовою документу.	Нац. акад. наук України Нац. акад. пед. наук України Рос. акад. образования
200: Основна назва, додатк. дані 200: Основное заглавие, доп.	Перші відомості про відповідальність Первые сведения об	Якщо при опрацюванні документу, що має авторський заголовок, паралельно були введені відомості про відповідальність в поле «702: Редактори, укладачі, композитори...» («702: Редакторы, составители, композиторы...») та поле «711: Інші	А. Н. Рева ; авт. вступ. ст. Т. Л. Зайчук

<p align="center">СТОРІНКА «ОСНОВНИЙ БО» СТРАНИЦА «ОСНОВНОЕ БО»</p>			
МІТКА ПОЛЯ НАЗВА ПОЛЯ	НАЗВА ПІДПОЛЯ	ПРАВИЛА ЗАПОВНЕННЯ	ПРИКЛАДИ ЗАПОВНЕННЯ
данные	ответственности	<p>колективи, які не входять...» («711: Другие коллективы, не входящие...»), необхідно в даному підполі з клавіатури додати відомості про відповідальність осіб, внесених в 702 поле, після відомостей про автора/авторів.</p> <p>Відомості з поля «702: Редактори, укладачі, композитори...» («702: Редакторы, составители, композиторы...») вводяться в дане підполе автоматично, якщо документ не має авторського заголовку і не вводились відомості про відповідальність установ чи організацій в поле «711: Інші колективи, які не входять...» («711: Другие коллективы, не входящие...»). Введений таким чином запис за потреби редагується.</p> <p>Якщо опрацьовується документ у формі бесіди, інтерв'ю, розмови, з даного підполя вилучаються відомості про автора/авторів і вводяться з клавіатури відомості про особу або осіб, причетних до документу та їхні функції. У кінці запису без пробілу ставиться закрыта квадратна дужка.</p>	<p>вів Д. Шулікін]</p> <p>вели: О. Коваленко, М. Короденко]</p>
	<p>Подальші відомості про відповідальність Последующие сведения об ответственности</p>	<p>Якщо при опрацюванні документу, що має заголовок, який містить ім'я особи, були введені дані про інших осіб, причетних до документу, в поле «702: Редактори, укладачі, композитори...» («702: Редакторы, составители, композиторы...»), необхідно в дане підполе з клавіатури записати відомості про них.</p> <p>Якщо при відсутності заголовка, який містить ім'я особи, паралельно були введені відомості про відповідальність у поле «711: Інші колективи, які не входять...» («711: Другие коллективы, не входящие...») та поле «702: Редактори, укладачі, композитори...» («702: Редакторы, составители, композиторы...»), відомості з останнього потрапляють в дане підполе автоматично. За потреби редагуються.</p>	<p>наук. ред. Крилова В. В.</p>

СТОРІНКА «РОЗШИРЕНИЙ БО» СТРАНИЦА «РАСШИРЕННОЕ БО»			
МІТКА ПОЛЯ НАЗВА ПОЛЯ	НАЗВА ПІДПОЛЯ	ПРАВИЛА ЗАПОВНЕННЯ	ПРИКЛАДИ ЗАПОВНЕННЯ
300: Загальні примітки 300: Общие примечания		<p>Вводяться відомості про документ наступного характеру:</p> <p>1). інформація про частини документу, що вийшли в минулих номерах часопису, про те, що документ буде продовжено в наступних номерах або про те, що дана частина документу є останньою;</p> <p>2). інформація про примітки до документу, які подаються в часописі, з якого здійснюється опис документа;</p> <p>3). інформація про наявність при документу допоміжного покажчика;</p> <p>4). інформація про додаток до документу у вигляді електронного диска. Слід пам'ятати, що він має бути супроводжувальним матеріалом не до всього часопису, а саме до статті, яка бібліографується.</p> <p>Можливі інші варіанти приміток.</p> <p>Якщо необхідно вказати кілька різнотипних приміток, кожна із них записується в окремому рядку.</p>	<p>Продовження. Початок в №№ 10, 11, 12 – 2009.</p> <p>Продовж. в наст. номерах журн. Закінчення. Початок в № 1 – 2010</p> <p>Примітки: с. 31–34.</p> <p>Імен. покажч.: с. 8–10.</p> <p>[Додаток]: 1 електрон. диск (CD-ROM)</p>
912: Примітки про мову 912: Примечания о языке		<p>Вводяться відомості про мову документу.</p> <p>Мова документу не вказується, якщо статтю надруковано українською або російською. В інших випадках мова документу вказується обов'язково.</p> <p>При паралельному друкуванні статті українською (російською) та іншими мовами зазначаються всі мови документу.</p>	<p>Текст англ.</p> <p>Текст парал. укр. та пол.</p>
503: Уніфікований заголовок форми		<p>Поле заповнюється, якщо документ є офіційним документом.</p> <p>Вводиться назва країни та назва установи (організації) цієї</p>	<p>Україна. Верховна Рада</p> <p>Україна. М-во освіти і науки</p>

СТОРІНКА «РОЗШИРЕНИЙ БО» СТРАНИЦА «РАСШИРЕННОЕ БО»			
МІТКА ПОЛЯ НАЗВА ПОЛЯ	НАЗВА ПІДПОЛЯ	ПРАВИЛА ЗАПОВНЕННЯ	ПРИКЛАДИ ЗАПОВНЕННЯ
503: Унифицированный заголовок формы		країни, яка видала документ.	Российская Федерация. М-во образования и науки

СТОРІНКА «СИСТЕМАТИЗАЦІЯ» СТРАНИЦА «СИСТЕМАТИЗАЦИЯ»			
МІТКА ПОЛЯ НАЗВА ПОЛЯ	НАЗВА ПІДПОЛЯ	ПРАВИЛА ЗАПОВНЕННЯ	ПРИКЛАДИ ЗАПОВНЕННЯ
675: Індеси УДК 675: Индексы УДК		Вводиться індекс (шифр) УДК, якому відповідає зміст документу. Якщо документ систематизується за кількома індексами, в перший рядок поля вводиться повний індекс класифікації (повний і каталожний). У другий рядок вводиться повний індекс, кожний із каталожних індексів вводиться в окремий рядок.	1) 37.014.3(477)+ 37.046(477) 2) 37.014.3(477) 3) 37.046(477)
621: Індеси ББК 621: Индексы ББК		Вводиться індекс (шифр) ББК, якому відповідає зміст документу. Повний індекс з каталожним вводяться аналогічно створенню записів про індекси УДК.	
606: Предметна рубрика 606: Предметная рубрика		Кожна предметна рубрика вводиться в окремому рядку, якщо предметизація документу потребує виведення кількох рубрик.	Вища освіта--вступна кампанія--Україна, 2010 р. Історія зарубіжних країн--Іспанія, 19 ст. Книгодрукування--історія, 18 ст.
	ПРЕДМЕТНИЙ ЗАГОЛОВОК	Вводиться загальна тема документу, яка стисло сформульована та подана у довільній словесній формі.	Викладачі ВНЗ

СТОРІНКА «СИСТЕМАТИЗАЦІЯ» СТРАНИЦА «СИСТЕМАТИЗАЦИЯ»			
МІТКА ПОЛЯ НАЗВА ПОЛЯ	НАЗВА ПІДПОЛЯ	ПРАВИЛА ЗАПОВНЕННЯ	ПРИКЛАДИ ЗАПОВНЕННЯ
	ПРЕДМЕТНИЙ ЗАГОЛОВОК	При формулюванні теми допускається використання загальновживаних абревіатур, якщо з них не починається словосполучення, яке представляє тему. Тема записується з великої літери.	Молодші школярі Фізика
	1-й підзаголовок 1-й подзаголовок 2-й підзаголовок 2-й подзаголовок 3-й підзаголовок 3-й подзаголовок	У підполя « 1-й підзаголовок », « 2-й підзаголовок », « 3-й підзаголовок » вводяться терміни у називному відмінку, які уточнюють, звужують тему, сформульовану в предметному заголовку, висвітлюють окремі аспекти теми. Вводяться з малої літери, якщо не пишуться з великої за граматичними правилами української мови.	Вчителі--педагогічна майстерність Інженерна графіка-- методика викладання--вища школа Наставництво-- поняття--форми--типи
	Географічний підзаголовок Географический подзаголовок	У даному підполі та двох наступних ідентичних підполях вводяться деталізуючі аспекти теми, представлені географічними назвами. Інформація про географічні території, назви яких подано в даних підполях, детально подана в правилах заповнення підполя « Географічна назва » («Географическое наименование») поля « 607: Географічна рубрика » («607: Географическая рубрика»).	Наукові кадри--статистика-- Білорусь Освіта--регіони-- Україна--Полтавщина
	Хронологічний підзаголовок Хронологический подзаголовок	Вводяться відомості про хронологічний період (історичний, геологічний чи археологічний), пов'язаний із темою. <u>Значення року</u> записується таким чином: арабські цифри, пробіл, «р.». <u>Значення року з місяцем</u> : арабські цифри, пробіл, «р.», пробіл, назва місяця (без скорочення). <u>Діапазон років</u> : арабські цифри, тире, арабські цифри, пробіл,	2008 р. 2009 р. січень 2009–2010 рр.

СТОРІНКА «СИСТЕМАТИЗАЦІЯ» СТРАНИЦА «СИСТЕМАТИЗАЦИЯ»			
МІТКА ПОЛЯ НАЗВА ПОЛЯ	НАЗВА ПІДПОЛЯ	ПРАВИЛА ЗАПОВНЕННЯ	ПРИКЛАДИ ЗАПОВНЕННЯ
		<p>«рр.». Для означення навчального року – «н. р.».</p> <p><u>Століття</u>: арабські цифри, пробіл, «ст.».</p> <p><u>Частина століття</u>: століття, пробіл, уточнення століття. Це може бути одне із значень: «початок», «середина», «кінець», «1-а половина» «2-а половина», а також хронологія, наведена в документі.</p> <p><u>Кілька століть</u> записуються не діапазоном (17–19 ст.), а кожне століття окремо через крапку з комою – «;» і один пробіл.</p> <p><u>Тисячоліття</u>: арабські цифри, пробіл, «тис. н. е.» або «тис. до н. е.».</p> <p>Перше слово у словесному формулюванні хронологічного періоду вводяться з великої літери (за винятком окремих випадків, наприклад: радянський період тощо).</p>	<p>2009–2010 н. р.</p> <p>19 ст.</p> <p>18 ст. 1-а половина</p> <p>20 ст. остання чверть</p> <p>20 ст. 30-ті рр.</p> <p>17 ст.; 18 ст.; 19 ст.</p> <p>1 тис. н. е.</p> <p>2 тис. до н. е.</p> <p>Кам'яний вік</p> <p>Льодовиковий період</p> <p>Середні віки</p>
607: Географічна рубрика 607: Географическая рубрика		Кожна географічна рубрика вводиться в окремий рядок поля, якщо необхідно зазначити кілька географічних рубрик.	
	ГЕОГРАФІЧНА НАЗВА ГЕОГРАФИЧЕСКОЕ НАИМЕНОВАНИЕ	<p>У дане підполе вводяться:</p> <p>1) назва географічної території, в межах якої розглядається тема документу. Якщо будь-який предмет розглядається у світовому, глобальному масштабі, пропонується досвід зарубіжних країн (з різних континентів) у певній царині, записується слово «світ» (з малої літери);</p> <p>2) назва країни, громадянином якої є (або був) автор документу, якщо в документі описано не досвід конкретної країни (країн) у певній галузі, а галузь представлена в певному ракурсі (висвітлюються теоретичні питання, методика, технології тощо);</p> <p>3) назва географічного об'єкта, якщо він є предметом дослідження документа.</p> <p>У даному підполі наводяться назви таких географічних</p>	<p>Японія--освіта, 20 ст.</p> <p>Європа--вища освіта</p> <p>світ</p> <p>Аргентина</p> <p>Італія</p> <p>Польща</p> <p>Київ--вулиці</p>

<p align="center">СТОРІНКА «СИСТЕМАТИЗАЦІЯ» СТРАНИЦА «СИСТЕМАТИЗАЦИЯ»</p>			
МІТКА ПОЛЯ НАЗВА ПОЛЯ	НАЗВА ПІДПОЛЯ	ПРАВИЛА ЗАПОВНЕННЯ	ПРИКЛАДИ ЗАПОВНЕННЯ
		<p>територій:</p> <ul style="list-style-type: none"> – країн та їх адміністративно-територіальних одиниць (областей, штатів, земель, районів, міст, сіл, селищ); – неадміністративних територій; – геофізичних об'єктів (континентів, островів, річок, гір і т. ін.); – геологічних об'єктів (родовищ); – економічних об'єктів (економічних районів, господарських районів); – археологічних об'єктів (місць розкопок, стародавніх стоянок, курганів, могильників); – історичних територій; – пам'ятних та літературних місць; – природних заповідників; – військово-географічних об'єктів тощо. <p>За потреби географічна назва доповнюється пояснювальним терміном, який вводиться через кому і один пробіл.</p> <p>Якщо географічні об'єкти, що розташовані в різних країнах, мають однакову назву, до географічної назви менш відомого об'єкта через пробіл у круглих дужках вводиться назва країни.</p> <p>При введенні назви підпорядкованої одиниці адміністративно-територіального поділу обов'язково наводяться в окремо оформлених географічних рубриках назви вищої адміністративно-територіальної одиниці (наприклад, області) та країни.</p> <p>Якщо географічна назва має кілька варіантів, вводиться та, яка частіше використовується.</p>	<p>Україна Київська область Харків Скандинавські країни Східна Європа Карпати</p> <p>Шебелинське родовище Подільський економічний район Жаботинські кургани Радомишльська стоянка Стародавній Рим Київське князівство Таврійська губернія Хутір Надія Асканія-Нова Байконур Світязь, озеро Світязь, село</p> <p>Санкт-Петербург (США)</p> <p>1) Кагарлик 2) Київська область 3) Україна</p> <p>Киргизстан (а не Киргизія)</p>

СТОРІНКА «СИСТЕМАТИЗАЦІЯ» СТРАНИЦА «СИСТЕМАТИЗАЦИЯ»			
МІТКА ПОЛЯ НАЗВА ПОЛЯ	НАЗВА ПІДПОЛЯ	ПРАВИЛА ЗАПОВНЕННЯ	ПРИКЛАДИ ЗАПОВНЕННЯ
		<p>Назва міста вводиться в тій формі, у якій воно нині існує. Для документу історичного змісту в додатковій географічній рубриці вказується наведена в документі колишня назва міста.</p> <p>Подавати в окремій географічній рубриці назву континенту до назви країни не обов'язково. Назва континенту наводиться, якщо це доцільно і логічно. Наприклад, документ присвячено історії країни. У цьому випадку є потреба зазначити назву континенту.</p> <p>До географічних об'єктів не належать частини світу (північ, південь, схід, захід), поняття «Стародавній світ». Вони наводяться в полі «610: Ненормовані ключові слова» («610: Ненормированные ключевые слова»).</p>	<p>Еверест (а не Джомолунгма)</p> <p>1) Дніпропетровськ 2) Катеринослав</p> <p>1) Франція 2) Європа</p>
	Тематичний підзаголовок Тематический подзаголовок	<p>Вводиться стисло тема документу, яка розглядається в географічних межах, що вказані в попередньому підполі «Географічна назва» («Географическое наименование»).</p> <p>Щодо формулювання теми для заповнення даного підполя див. також п. 1 правил заповнення нижченаведеного підполя «Географічний підзаголовок» («Географический подзаголовок»).</p> <p>Тема вводиться з малої літери, якщо не пишеться з великої за граматичними правилами української мови.</p> <p>У наступних двох ідентичних підполях вводяться терміни, які деталізують тему документу, подану в першому тематичному підзаголовку.</p>	<p>історія культура наука освіта</p> <p>Україна--історія-- Велика Вітчизняна війна-- Корсунь-Шевченківська битва</p>
	Географічний підзаголовок Географический подзаголовок	<p>У дане підполе вводиться:</p> <p>1) назва географічної території, яка має взаємовідносини (економічні, культурні, освітянські, політичні та ін.) з тією географічною територією, назву якої введено в підполе «Географічна назва» («Географическое наименование»). Вид взаємовідносин при цьому сформульований в темі документу, що</p>	<p>1) Україна--освітянські зв'язки--Греція 2) Греція--освітянські зв'язки--Україна</p>

СТОРІНКА «СИСТЕМАТИЗАЦІЯ» СТРАНИЦА «СИСТЕМАТИЗАЦИЯ»			
МІТКА ПОЛЯ НАЗВА ПОЛЯ	НАЗВА ПІДПОЛЯ	ПРАВИЛА ЗАПОВНЕННЯ	ПРИКЛАДИ ЗАПОВНЕННЯ
		<p>зазначається в попередньому (першому) підполі «Тематичний підзаголовок» («Тематический подзаголовок»);</p> <p>2) назва географічної території, яка є частиною основної території, назву якої внесено в підполе «Географічна назва» («Географическое наименование»);</p> <p>3) історична назва території, якщо сучасна назва цієї території записана в підполі «Географічна назва» («Географическое наименование»).</p> <p>У наступні два ідентичних підполя вводяться назви географічних територій, які є частинами територій, назви яких внесено в попередній «Географічний підзаголовок» («Географический подзаголовок»).</p>	<p>Канада--освіта--Квебек</p> <p>Україна--історія-- Київська Русь-- Галицько-Волинське князівство--Львів</p>
	Хронологічний підзаголовок Хронологический подзаголовок	<p>Вводяться відомості про хронологічний період, в якому висвітлена тема документу, зазначена у попередньому підполі/підполях «Тематичний підзаголовок» («Тематический подзаголовок») в географічних межах, вказаних у підполі «Географічна назва» («Географическое наименование») та підпорядкованому йому підполі/підполях «Географічний підзаголовок» («Географический подзаголовок»).</p> <p>Запис формується за правилами заповнення вищенаведеного ідентичного підполя.</p>	Росія--історія, 19 ст.
610: Ненормовані ключові слова 610: Ненормированные ключевые слова		<p>Записи в даному підполі формулюються за: Методичні рекомендації з координатного індексування документів і заповнення поля «Ключові слова» для електронного каталогу Державної науково-педагогічної бібліотеки України ім. В. О. Сухомлинського. – К., 2006. – 25 с.</p> <p>Кожне окреме ключове слово вводиться в новому рядку.</p> <p>Якщо ключове слово вводиться із вбудованого словника, воно</p>	

СТОРІНКА «СИСТЕМАТИЗАЦІЯ» СТРАНИЦА «СИСТЕМАТИЗАЦИЯ»			
МІТКА ПОЛЯ НАЗВА ПОЛЯ	НАЗВА ПІДПОЛЯ	ПРАВИЛА ЗАПОВНЕННЯ	ПРИКЛАДИ ЗАПОВНЕННЯ
		автоматично записується великими літерами. Щоб унормувати шрифт, необхідно натиснути клавішу F 7 .	
600: Персоналія – ім'я особи та/або назва (про нього, про твір) 600: Персоналия – имя лица и/или заглавие (о нем, о произв.)		У це поле вносяться відомості про особу, яка є об'єктом, що розглядається в документі. Якщо таких осіб дві і більше, відомості про кожну з них записують у новому рядку.	
	Текст	У даному підполі обов'язково робиться позначка, що дана особа (або кілька осіб, об'єднаних одним псевдонімом) є об'єктом, якому присвячено документ: позначається один із запропонованих варіантів (« про нього », « про неї » або « про них »).	
	ПРІЗВИЩЕ, ІНІЦІАЛИ ФАМИЛИЯ, ИНИЦИАЛЫ	При заповненні даного підполя з клавіатури використовуються правила, записані у пп. 1–3, 4б і 6 правил створення записів у підполі « Перший автор (ПП) » («Первый автор (ФИО)») поля « 922: Статті із часопису » («922: Статьи из журнала»), але зважати на те, що йдеться не про автора, а про особу, яка є об'єктом аналізу в документі. Якщо такою особою є духовна (у чернечому постригу) або титулована особа, вводиться тільки її ім'я. Деякі титуловані особи записуються ім'ям та по батькові.	Іларіон Іван Павло Костянтин Миколайович
	Розширення ініціалів Расширение инициалов	Див. правила заповнення ідентичного підполя, підпорядкованого полю « 922: Статті із часопису » («922: Статьи из журнала») на сторінці « Зміст часопису » («Оглавление»).	
	Роль (Інвертування ПП можливе?) Роль	Дане підполе заповнюється, якщо необхідно відкорегувати кількість слів у ПП. Корегування виконується здійсненням наступної операції: у вбудованому словнику обирається формулювання « 2 «Кількість	

СТОРІНКА «СИСТЕМАТИЗАЦІЯ» СТРАНИЦА «СИСТЕМАТИЗАЦИЯ»			
МІТКА ПОЛЯ НАЗВА ПОЛЯ	НАЗВА ПІДПОЛЯ	ПРАВИЛА ЗАПОВНЕННЯ	ПРИКЛАДИ ЗАПОВНЕННЯ
	(Инвертирование ФИО допустимо?)	<p>слів у прізвищі (відкорегувати число)» («2 «Число слов в фамилии (откорректировать число)») і в підполе вводиться позначка 2.</p> <p>Виведена у підполе позначка «2» виправляється (якщо це потрібно) на цифру, що вказує кількість слів у ППІ.</p>	Якщо в документі йдеться про Івана Павла II, зазначається 3 .
	<p>Невід’ємна частина імені Неотъемлемая часть имени</p>	<p>Невід’ємною частиною імені особи в даному підполі записуються:</p> <p>1) ідентифікуючі ознаки за віком;</p> <p>2) ідентифікуючі ознаки, що вказують на приналежність до однієї родини;</p> <p>3) частина імені, яка постійно присутня при згадуванні про дану особу і особа без неї не ідентифікується або згадка про неї миттєво конкретизує дану особу.</p>	<p>старший молодший</p> <p>батько син</p> <p>Левове Серце (йдеться про Річарда I Левове Серце)</p>
	<p>Доповнення до імен, окрім дат Дополнения к именам, кроме дат</p>	<p>Вводиться доповнення до імені, яким може бути титул, звання, посада та інші слова, пов’язані з іменем особи. Якщо таких ідентифікуючих ознак декілька, вони вводяться через крапку з комою («;») і один пробіл.</p>	<p>святий князь король англ.</p> <p>президент НАПН України; президент Товариства «Знання» України</p> <p>український письменник; голова Спілки письменників України</p>
	<p>Римські цифри Римские цифры</p>	<p>Дане підполе заповнюється, якщо біля імені особи, яка є об’єктом дослідження у документі, подається династичний номер. Династичний номер виражається порядковим числівником, який записується римськими цифрами.</p> <p>Династичний номер вводиться виключно із вбудованого словника.</p>	<p>Катерина II</p> <p>Карл XII</p> <p>Микола I</p>
	<p>Дати життя Даты жизни</p>	<p>Вводяться роки життя вказаної особи. Відомості про них беруться з документу, який бібліографується, або з довідкових</p>	1939–2008

СТОРІНКА «СИСТЕМАТИЗАЦІЯ»			
СТРАНИЦА «СИСТЕМАТИЗАЦІЯ»			
МІТКА ПОЛЯ НАЗВА ПОЛЯ	НАЗВА ПІДПОЛЯ	ПРАВИЛА ЗАПОВНЕННЯ	ПРИКЛАДИ ЗАПОВНЕННЯ
		джерел інформації. Для відкритої дати життя вказується тільки рік народження з дефісом.	237–125 pp. до н. е. 1945–
	Різночитання прізвища Разночтение фамилии	У дане підполе вводяться: 1) світське прізвище та ініціали особи, що належить до чорного духовенства (чернецтва); 2) справжнє прізвище та ініціали особи, якщо в підполі «Прізвище, ініціали» («Фамилия, инициалы») внесено її псевдонім; 3) прізвище (псевдонім) особи у видозмінений формі, якщо така часто зустрічається в друкованих виданнях; кілька різночитань відділяються одне від одного комами; 4) інше ім'я особи, якщо воно не менш відоме; 5) ім'я особи іншою мовою. Якщо прізвище особи має кілька різночитань, про неї створюється така ж кількість персоналій. Кожна з них записується в окремий рядок поля «600: Персоналія – ім'я особи та/або назва (про нього, про твір)» («600: Персоналия – имя лица и/или заглавие (о нем, о произв.)»). Якщо прізвище особи має кілька різночитань, про неї створюється така ж кількість персоналій. Кожна з них записується в окремий рядок поля «600: Персоналія – ім'я особи та/або назва (про нього, про твір)» («600: Персоналия – имя лица и/или заглавие (о нем, о произв.)»).	Огієнко І. І. Косач Л. П. Гемінгвей Ібн Сіна (якщо йдеться про Авіценну) Walker 1) Занд Жорж 2) Дюпен Амандіна Аврора Люсіль Ошибка! Ошибка связи.
	Працює в даній організації Работает в данной организации	Робиться відмітка «ТАК» («ДА»), якщо вказана особа є співробітником ДНПБ України ім. В. О. Сухо-млинського.	
	Працює в іншій організації Работает в другой организации	Вводиться назва установи (організації), що є основним місцем роботи вказаної особи. Запис створюється за правилами, прописаними у пп. 1–5 правил заповнення підполя «Місце роботи автора» («Место работы автора») поля «922: Статті із часопису» («922: Статьи из журнала»), що на сторінці «Зміст часопису» («Оглавление»). У дане підполе вводиться інформація про місце роботи особи, якщо воно не зазначене у вищенаведеному підполі «Доповнення	

СТОРІНКА «СИСТЕМАТИЗАЦІЯ» СТРАНИЦА «СИСТЕМАТИЗАЦИЯ»			
МІТКА ПОЛЯ НАЗВА ПОЛЯ	НАЗВА ПІДПОЛЯ	ПРАВИЛА ЗАПОВНЕННЯ	ПРИКЛАДИ ЗАПОВНЕННЯ
		до імен, окрім дат» («Дополнения к именам, кроме дат»).	
601: Персоналія – колектив та/або назва (про неї) 601: Персоналия – коллектив или/и заглавие (о нем)		<p>У дане поле вносяться відомості про установу чи організацію, діяльність якої є предметом дослідження в документі, або інформація про важливий захід (наукову конференцію, семінар, виставку тощо), яка потребує відображення в пошуковому словнику.</p> <p>Якщо персоналій декілька, кожна з них вводиться в окремий рядок.</p>	
	ПЕРСОНАЛІЯ (ПРО НЬОГО) ПЕРСОНАЛИЯ (О НЕМ)	<p>Вводиться назва установи чи організації, діяльність якої є предметом дослідження в документі.</p> <p>Запис формується за пп. 1–5 правил створення запису в підполі «Місце роботи автора» («Место работы автора») поля «922: Статті із часопису» («922: Статьи из журнала»), що на сторінці «Зміст часопису» («Оглавление»).</p> <p>При створенні запису, врахувати також наступне:</p> <p>1) якщо установа (організація) підпорядкована вищестоящій, остання записується в окремому рядку поля;</p> <p>2) при назві закордонної установи (організації), вказується країна її знаходження (за винятком присутності назви країни у назві установи).</p>	<p>Всеукраїнська асоціація працівників профтехосвіти</p> <p>1) Національна академія педагогічних наук України</p> <p>2) Інститут проблем виховання Національної академії педагогічних наук України</p> <p>Болонський університет (Італія)</p>
	Текст	Див. правило заповнення ідентичного підполя в полі «600: Персоналія – ім'я особи та/або назва (про нього, про твір» («600: Персоналия – имя лица и/или заглавие (о нем, о произв.)»), зважаючи на те, що об'єктом дослідження в документі є неособа, а установа, організація або захід.	
	Назва Наименование	Вводиться з великої літери назва заходу, якому присвячено документ.	Українська культура в добу глобалізаційних змін
	Країна Страна	Умовним значенням у вигляді двох літер англійського алфавіту вводиться країна світу, в якій знаходиться установа чи організація,	UA RU

СТОРІНКА «СИСТЕМАТИЗАЦІЯ» СТРАНИЦА «СИСТЕМАТИЗАЦИЯ»			
МІТКА ПОЛЯ НАЗВА ПОЛЯ	НАЗВА ПІДПОЛЯ	ПРАВИЛА ЗАПОВНЕННЯ	ПРИКЛАДИ ЗАПОВНЕННЯ
		про яку створюється дана персоналія, або країна проведення заходу, якщо персоналія створюється саме про захід. Значення вводиться в підполе виключно із вбудованого словника.	
	Абревіатура Аббревиатура	Вводиться загальноприйнята абревіатура назви установи чи організації. Місцезнаходження установи/організації (місто, країна і т. ін.), яке вказане у круглих дужках при назві в підполі «Персоналія (про нього)» («Персоналия (о нем)»), не записується.	
	Номер заходу Номер мероприятия	Вводиться форма заходу та його порядковий номер, якщо такий позначено (арабськими або римськими цифрами). Слова в записі скорочувати.	V Всеукр. наук.-практ. конф.
	Дата проведення заходу Дата проведения мероприятия	Вводиться дата проведення заходу, яка визначається з матеріалів документу або, якщо це можливо, інших джерел інформації. Запис подається скорочено.	10–11 груд. 2009 р.
	Місто 1 Город 1	Вводиться назва місця проведення заходу. Якщо захід відбувався одночасно в кількох місцях, назва кожного з них подається в наступних підполях: «Місто 2» («Город 2»), «Місто 3» («Город 3»).	Рівне
	Скорочення за держстандартами Сокращение по ГОСТ	Вводиться назва установи чи організації у скороченій формі. Місцезнаходження установи/організації (місто, країна і тощо), яке вказане у круглих дужках при назві в підполі «Персоналія (про нього)» («Персоналия (о нем)»), в даному підполі не записується.	
331: Анотація 331: Аннотация		Анотації створюються за методикою, представленою у посібнику: Анотування як процес аналітико-синтетичної переробки інформації : метод. посіб. / авт.-уклад. В. І. Луто-винова ; МОН України, ХДПУ ім. Г. С. Сковороди, АПН України, ДНПБ України. – Х., 2003. – 44 с.	

СТОРІНКА «СИСТЕМАТИЗАЦІЯ» СТРАНИЦА «СИСТЕМАТИЗАЦИЯ»			
МІТКА ПОЛЯ НАЗВА ПОЛЯ	НАЗВА ПІДПОЛЯ	ПРАВИЛА ЗАПОВНЕННЯ	ПРИКЛАДИ ЗАПОВНЕННЯ
		У тексті анотації виокремлення слів та словосполучень знаками < > в англійській розкладці призводить до внесення даних виразів у пошуковий словник ключових слів.	<підручник> <обдарована молодь>

СТОРІНКА «РЕЦ./РЕФ.» СТРАНИЦА «РЕЦ./РЕФ.»			
МІТКА ПОЛЯ НАЗВА ПОЛЯ	НАЗВА ПІДПОЛЯ	ПРАВИЛА ЗАПОВНЕННЯ	ПРИКЛАДИ ЗАПОВНЕННЯ
470: Рецензія/Реферат на... 470: Рецензия/Ре- ферат на...		Поле призначене для заповнення даних про документ, який рецензується або реферується в документі, який опрацьовується. Якщо документ є рецензією на кілька творів, дані про кожну рецензовану роботу вводяться в окремий рядок.	
	РЕЦЕНЗІЯ АБО РЕФЕРАТ РЕЦЕНЗИЯ ИЛИ РЕФЕРАТ	Зазначається вид документу (рецензія чи реферат). У вбудованому словнику обирається потрібний шаблон і вводиться в дане підполе. Вид рецензованого (реферованого) документу та двокрапка («:») вводяться з клавіатури.	Рец. на кн.: Рец. на моногр.: Реф. ст.:
	Назва Заглавие	Вводиться назва твору, який реферується або рецензується.	
	Автор – заголовок опису Автор – заголовок описания	Вводяться відомості про автора (першого автора) твору, який рецензується або реферується. Запис в даному підполі складається за правилами заповнення підполя « Перший автор (ПП) » («Первый автор (ФИО)») поля « 922: Статті із часопису » («922: Статьи из журнала»), що на сторінці « Зміст часопису » («Оглавление»).	
	Роль (Інвертування ПП можливе?) Роль	Див. правило заповнення ідентичного підполя в полі « 922: Статті із часопису » («922: Статьи из журнала»), що на сторінці « Зміст часопису » («Оглавление»).	

СТОРІНКА «РЕЦ./РЕФ.» СТРАНИЦА «РЕЦ./РЕФ.»			
МІТКА ПОЛЯ НАЗВА ПОЛЯ	НАЗВА ПІДПОЛЯ	ПРАВИЛА ЗАПОВНЕННЯ	ПРИКЛАДИ ЗАПОВНЕННЯ
	(Инвертирование ФИО допустимо?)		
	Відомості, що належать до назви Сведения, относящиеся к заглавию	Підполе заповнюється при наявності відомостей біля назви твору, який рецензується або реферується.	
	Відомості про відповідальність Сведения об ответственности	Вводяться відомості про відповідальність осіб, причетних до публікації документу, який рецензується або реферується. Якщо документ, який рецензується, має одного автора, запис про нього в даному підполі створюється аналогічно запису в ідентичному підполі поля «922: Статті із часопису» («922: Статьи из журнала»), що на сторінці «Зміст часопису» («Оглавление»). Якщо рецензований або реферований твір має двох і більше авторів, то відомості про них (включаючи першого автора) та інших осіб, причетних до його створення, вводяться з клавіатури.	
	Вихідні дані Выходные данные	Вводяться вихідні дані та фізична характеристика рецензованого (реферованого) документу: місце і рік публікації, відомості про видавця, кількість сторінок тощо.	К. : Пед. преса, 2010. – 210 с. – Бібліогр. : с. 209. // Нова пед. думка. – 2010. – № 3. – С. 56–63.

СТОРІНКА «ЗМІСТ ДОКУМЕНТУ» СТРАНИЦА «СОДЕРЖ.»			
МІТКА ПОЛЯ НАЗВА ПОЛЯ	НАЗВА ПІДПОЛЯ	ПРАВИЛА ЗАПОВНЕННЯ	ПРИКЛАДИ ЗАПОВНЕННЯ
327: Примітки про зміст 327: Примечание		У рядку даного поля вказується характер змістової частини бібліографічного опису документу введенням з клавіатури слів: «Зміст», «Із змісту», «Додаток», «Додатки», для російськомовної	Зміст Додатки

о содержании		статті – «Из содерж.», «Приложение», «Приложения». Слово «Содержание» не вводиться, воно запрограмоване.	
330: Зміст документу 330: Содержание (оглавление)		<p>Вводятся бібліографічні записи складови хдокументу, який опрацьовується, в порядку їх подання вдокументі.</p> <p>Кожний бібліографічний запис здійснюється в окремому рядку даного поля.</p> <p>Всі підполя даного поля аналогічні підполям поля «922: Статті із часопису» («922: Статьи из журнала»), що на сторінці «Зміст часопису» («Оглавление»), і заповнюються за тими ж правилами.</p>	

**Заповнення полів у базі даних „Періодика” електронного каталогу
ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського**

Інструкція

1. Загальні положення

1.1. Ця інструкція визначає перелік полів, правила та порядок їхнього заповнення для створення бібліографічного запису періодичного видання в цілому в базі даних (БД) „Періодика” електронного каталогу (ЕК) Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського (далі – Бібліотека), організованого на базі АБІС ІРБІС.

1.2. Інструкція призначена для співробітників відділу наукового комплектування фонду та відділів, які займаються ретрокаталогізацією фонду.

1.3. Інструкцію розроблено на основі чинних стандартів та нормативно-інструктивних документів, які регламентують загальні правила складання бібліографічних записів (БЗ), використання скорочень слів у записах українською, російською та іноземною мовами.

1.4. В інструкції визначено список полів, необхідних для створення БЗ у БД „Періодика”, розкрито зміст полів і підполів і наведено приклади їхнього заповнення в АРМ „Каталогізатор” АБІС ІРБІС.

1.5. В інструкції наведені коди полів формату RUSMARC.

1.6. Бібліографічні записи складаються мовою оригіналу, якою зафіксована інформація у вихідних даних об’єкта опису, а всі службові записи, які не є елементами БЗ, здійснюються винятково українською мовою.

1.7. Об’єктом складання БЗ є всі види періодичних видань (газети, журнали, бюлетні тощо) на будь-яких носіях інформації.

1.8. Джерелом інформації для складання БЗ є документ в цілому. У разі необхідності в записі можуть бути використані відомості, запозичені з джерел поза документом.

1.9. Дотримання порядку заповнення полів є обов’язковим.

2. Організація роботи

2.1. Відділ наукового комплектування фонду створює бібліографічний запис на поточне періодичне видання українською, російською та іноземними мовами.

3. Технологія роботи

3.1. Відділ наукового комплектування фонду реєструє кожну нову назву періодичного видання: мовою оригіналу записується назва періодичного видання з проставлянням шифру, єдиного для всіх періодичних видань, що отримує ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського; вказується назва видавництва, рік, назва міста, де видається; зазначається паралельна назва мовою оригіналу; проставляється тип видання, періодичність, місце зберігання.

3.2. Реєструє серіальні додатки до періодичних видань за наявності таких.

3.3. Редагує БЗ у випадку зміни періодичності, назви документа, якщо періодичне видання видавалось раніше під іншою назвою тощо.

3.4. Реєструє кожен номер періодичного видання для головного приміщення та Філії № 1.

3.5. Після завершення робіт на кожному етапі обов'язково зберігає інформацію відповідним позначенням на панелі інструментів

4. Загальні вимоги до заповнення полів

4.1. Записи створюються з максимальним використанням внутрішніх словників.

4.2. Усі визначені поля є обов'язковими для заповнення.

4.3. Не допускається проставляння крапки наприкінці рядка поля, якщо тільки запис не закінчується скороченням слова, наприклад: *наук.-метод. журн.*, або запис не є останнім в БЗ.

4.4. Усі дані наводяться у найповнішій формі. Скорочення окремих слів і словосполучень допускається здійснювати згідно з чинними стандартами. Не

дозволяються скорочення в таких полях: **200: Назва, 541: Переклад назви, 421: Назва серіального додатка, 430: Попередня назва нинішнього видання.**

4.5. Великі літери вживаються відповідно до сучасного правопису тієї мови, якою складено бібліографічний запис. З великої літери починається перше слово кожної зони, а також перше слово деяких елементів (загального позначення матеріалу).

4.6. Перші слова відомостей, що стосуються назви, записують з маленької літери, якщо вони не є власними назвами або першими словами назви.

4.7. Відомості, запозичені не з приписаного джерела інформації, наводяться у квадратних дужках [].

4.8. Для відтворення римських цифр використовуються великі літери латинської абетки: *M, C, L, X, I*.

4.9. Римські цифри і числівники в словесній формі замінюються арабськими цифрами при зазначенні порядкового номеру видання, року виходу документа, номера (випуску) документа. При заповненні поля **200: Назва** римські цифри залишаються без змін.

4.10. Заповнене поле не повинно починатися й закінчуватися пробілом. Між словами й розділовими знаками ставиться тільки один пробіл.

4.10.1. Пробіли ставляться:

- між окремими словами;
- після усіх приписаних розділових знаків;
- до і після тире, наприклад: *Я – перший*;
- після одного або двох ініціалів перед прізвищем або після нього, наприклад: *Д. Зволейко, Ю. Ю. Кухаренко, Овчиннікова О. С.*

4.10.2. Пробіли не ставляться:

- до і після дефіса, наприклад: *Кам'янець-Подільський*;
- у скороченні слів з дефісом, наприклад: *наук.-попул. вид.*;
- між роками, наприклад: *2004–2009 рр.*

5. Правила заповнення полів

МІТКА ПОЛЯ НАЗВА ПОЛЯ	НАЗВА ПІДПОЛЯ	ПРАВИЛА ЗАПОВНЕННЯ	ПРИКЛАДИ ЗАПОВНЕННЯ
СТОРІНКА „Основний БЗ” задається через меню БД „Періодика” та робочий лист OJ 51 через меню РЛ			
200: Назва, додаткові дані	Назва	Записується основна назва періодичного видання	Біологія і хімія в школі
	Назва – скорочення за ГОСТом	Записується назва періодичного видання відповідно до чинних стандартів скорочень слів у бібліографічному описі	Бібл. планета Вісн. Книж. палати
	Відомості, що стосуються назви	Характеризує вид видання	наук.-метод. журн.
923: Серія, підсерія	Позначення та номер серії	Заповнюється при наявності серій у самому виданні, використовуючи при цьому Словник	Серія Серія 14 Серія Б
	Назва серії	Вводиться назва самої серії. Основну назву серії записують у тому вигляді, в якому вона зазначена у приписаному джерелі інформації, в тій же послідовності і з тими самими знаками	психологічна Психологія Психолого-педагогічні науки „Філологічні науки” „Хімія. Біологія”
210: Вихідні дані	Видавництво (видавнича організація)	<p>Ім'я (назва) видавця (виробника) тощо наводять у тому вигляді, в якому вони зазначені у приписаному джерелі інформації, зберігаючи при цьому слова або фрази, що вказують на функції, які виконує особа чи організація (крім видавничої). Відомості про видавничу функцію організації (видавництво, видавничий дім, видавнича група, видавець та ін.) опускають при наявності тематичної назви. Відомості про форму власності видавця (АТ, ТОВ, ЗАТ, ВАТ, РВВ, ПП, СПД ФО, Ltd, Inc, GmbH та ін.) опускають.</p> <p>За наявності у приписаному джерелі інформації відомостей про всі категорії осіб чи організацій, що виконують види</p>	<p>У виданні Видавництво „Педагогічна преса”</p> <p>В описі Педагогічна преса</p> <p>У виданні Видавничий дім „Всесвіт”</p> <p>В описі Всесвіт</p> <p>У виданні ФО-П Шевчук Л. М.</p>

		<p>діяльності з видання, виробництва, розповсюдження та ін., перевагу надають видавцю чи видавничій організації. Усі інші відомості не подають.</p> <p>Може бути наведено ім'я другого видавця (виробника) з відповідним місцем видання. Тоді викликається додатковий рядок „210: Вихідні дані”, натиснувши на клітинку [1].</p> <p>Якщо в документі зазначені імена (назви) трьох і більше видавців (виробників) тощо, тоді наводять ім'я, найважливіше з точки зору бібліографуючої установи. Друге та наступні імена пропускають, позначаючи пропуск скороченням „та ін.”, „и др.”, чи „etc.” у квадратних дужках.</p> <p>Ім'я (назва) видавця (виробника, розповсюджувача) та ін. наводиться в найкоротшій формі, відповідно до джерела інформації. За необхідності може бути додана фраза, що пояснює роль особи чи колективу</p>	<p>В описі Шевчук Л. М. У виданні Видавнича група „Основа” В описі Основа</p> <p>Шкільний світ [та ін.] Первое сентября [и др.]</p> <p>Ред. освіт. видань Дніпропетр. обл. ін-т післядиплом. пед. освіти Вид-во ХНУ ім. В. Каразіна</p>
	Місто 1	<p>Місцем видання (виробництва) тощо є місто чи інше місце, що пов'язане в приписаному джерелі інформації з ім'ям видавця (виробника) та ін. Місце видання відтворюють у тій орфографії і відмінку, як наведено в приписаному джерелі. Якщо відомостей про місце видання в документі немає, але воно відоме, його наводять у квадратних дужках.</p> <p>Припустиме місце видання подають в квадратних дужках зі знаком питання.</p> <p>Якщо місто не вдається встановити, тоді зазначають назву області, штату, провінції або країни.</p> <p>У разі неможливості визначити місце видання, наводять аббревіатуру „Б. м.” „Б. г.” у квадратних дужках.</p>	<p>Київ</p> <p>У Донецьку</p> <p>[Львів]</p> <p>[Херсон?]</p> <p>[Україна]</p> <p>[Canada]</p>
	Місто 2	Заповнюється у випадку, якщо є два міста для одного й того самого видавництва	Київ ; Ніжин
	Роки видання	Вказується рік, з якого почало виходити періодичне	1996

	(початок)	видання	
	Позначення тому	Вводиться позначення тому (якщо є)	Т. 1
	Позначення номера	Вибирається зі словника (тільки для журналів) позначення порядкового числа видання	№ Чис. Вип. Кн. Vol.
СТОРІНКА „Коди”			
110: Кодована інформація Всі рядки заповнюються тільки з використанням словників	Тип видання	Вибирається зі словника «а – текстові матеріали, крім рукописів»	
	Вид періодичного видання	Вказується вид періодичного видання (журнал, газета або ін.)	
	Періодичність (код)	Вибирається зі словника відповідна періодичність даного видання	
	Періодичність (кількість випусків у рік)	Рядок заповнюється автоматично після збереження опису документа	
	Регулярність	Вибирається код, відповідно до якого дане періодичне видання надходить до бібліотеки (регулярно чи нерегулярно)	
11: ISSN	ISSN	Вводимо тільки для журналів (якщо є), використовуючи словник або самостійно. Якщо „ISSN” декілька, викликаємо додатковий рядок „ISSN”, натиснувши на клітинку [1]	0130–7673 0007–1013
102: Країна		Вказується країна, де друкувався даний документ	UA
101: Мова основного тексту		Вибирається код мови, якою надруковано періодичне видання. Якщо це двомовне видання, тоді викликається додатковий рядок „101: Мова основного тексту”, натиснувши	ukr rus

		на клітинку [1]	
919: Язык документа		Якщо не налагоджено автоматичне заповнення, всі рядки заповнюються каталогізатором, використовуючи при цьому словник	
	Мова каталогізації	Вибирається ukr	
	Правила каталогізації	Вибирається PSBO	
	Набір символів	Вибирається 0204	
903: Шифр документа в БД		<p>Кожній назві присвоюється унікальний шифр. Незалежно від виду видання (журнал, газета) заздалегідь складається алфавітний реєстр на всі періодичні видання українською, російською мовами та окремо на видання іноземною мовою. Шифр складається з першої літери назви документа та порядкового номера в межах самої літери. Якщо назва вітчизняного періодичного видання починається словами, записаними іноземною мовою, то перша літера шифру даного документа замінюється українським відповідником.</p> <p>Перша літера шифру для документів іноземною мовою відповідає оригіналу першої літери назви видання</p>	<p>Бібліотечна планета – B010. Бібліосвіт – B028 Управління освітою – Y010 Універсум – Y028</p> <p>Burda – B024 PC WORD – П044</p> <p>British Journal of Educational Technology – B003</p>
СТОРІНКА „Розширений БЗ. Зміни”			
702: Редактор журналу	Функція	Зі словника вибирається код для редактора журналу	340 ред.
	Прізвище	Записується прізвище редактора журналу	Стадніченко
	Ініціали	Вводяться ініціали редактора журналу Якщо редактори журналу змінювались протягом періоду виходу даного журналу, тоді викликається додатковий рядок „702:	В. Д. П.

		Редакторжурналу ”, натиснувши на клітинку [1]	
510: Паралельні назви	Паралельна назва	Заповнюється поле за умови, якщо на самому документі вказується одна й та сама назва українською та іншою мовами	Я – перший Я – первый
541: Переклад назви		Вводиться переклад назви періодичного видання (для документів іноземною мовою)	British Journal of Educational Technology Переклад назви – Освітні технології
421: ЗІ має серіальні додатки		Заповнюється поле за умови, якщо періодичне видання має окремий серіальний додаток (додатки). Якщо додатків декілька, викликаємо додатковий рядок „ ЗІ має серіальні додатки ”, натиснувши на клітинку [1]	
	Назва додатка	Вводиться назва додатка	Джміль
	ISSN	Міжнародний стандартний номер серіальних видань складається з двох чотиризначних цифрових груп, розділених дефісом. Для ISSN використовують арабські цифри від 0 до 9. Останньою цифрою ISSN (контрольна) може бути римська цифра X, яка використовується для позначення числа 10. Вводимо тільки для журналів (якщо є), використовуючи словник або самостійно. Якщо „ISSN” декілька, викликаємо додатковий рядок „ISSN”, натиснувши на клітинку [1]	0321–1401 0012-561X
	Шифр додатка	Присвоюється шифр як самостійній назві відповідно до єдиного алфавітного реєстру	
422: ЗІ є додатком		На кожен додаток створюється самостійний запис в БД. Тому дане поле заповнюється тільки для додатка періодичного видання	
	Назва основного документа	Вводиться назва періодичного видання, до якого це видання є додатком	Дошкільне виховання

	ISSN основного документа	Вводиться тільки для журналів (якщо є), використовуючи словник або самостійно. Якщо „ISSN” декілька, викликаємо додатковий рядок „ISSN”, натиснувши на клітинку [1]	0130-7654
	Шифр основного документа	Записується шифр основного видання, до якого даний документ є додатком відповідно до єдиного алфавітного реєстру	Д012
430: Попередня назва сучасного видання		Дане поле заповнюється за умови, якщо під час усього свого виходу видання змінювало назву	
	Тип змін	Зі словника вибирається причина зміни назви даного видання	30 (дане видання продовжується (перейменовано) з) 36 (дане видання утворене шляхом злиття)
	Попередня назва	Записується назва, під якою раніше виходило дане видання	Горизонты образования
	Рік зміни	Вказується рік, коли дане видання змінило назву	2009
300: Примітки		Поле заповнюється відомостями про зміну періодичності цього видання, про видову зміну (з газети на журнал)	З 2010 року журнал виходить 8 разів на рік З липня 2011 року видання виходить як журнал
СТОРІНКА „Фізичні характеристики”			
230: Електронний ресурс: вид, об’єм	Основний документ / Додаток	Це поле заповнюється, якщо періодичне видання надійшло на нетрадиційному носіїві інформації	
904: Додаток до номера ЗІ		Поле заповнюється, якщо документ має несамотійний додаток до кожного номера (наприклад, CD-ROM)	
	Нетрадиційни й носій	Зі словника вибирається вид додатка	CD-ROM DVD-ROM

6. Реєстрація періодичного видання

Через вид основного словника задаємо пошук „Назва – журнали”. За допомогою ключа знаходимо потрібну назву періодичного видання СТОРІНКА „Реєстрація”			
934: Рік		Проставляється рік, коли це періодичне видання вийшло. Для документів в межах одного року це поле заповнюється один раз.	2011
935: Том (якщо є)		Проставляється цифровий показник тому	1
936: Номер		Для щоденних газет вказується дата публікації, і в круглих дужках проставляється її номер або число. Для щотижневої газети вказується дві дати. Якщо газета щомісячна, вказується лише місяць. Назва місяця записується з великої літери. Якщо газета містить тільки номер цього видання, тоді вказується тільки номер Для журналу проставляється лише відповідний цифровий показник Незалежно від виду видання, здвоєні, строєні тощо номери наводяться через похилу риску	26 листоп. (№ 48) 16 груд. (Чис. 19) 9~17 лип. (№ 27) 31 лист.~6 груд. (№ 48) Верес. (№ 23) Жовт.-листоп. (Чис. 11) 9 17 лист. (№ 45/46) 7/8 10/12
931: Доповнення до номера:	Доповнення до номера	Поле заповнюється за умови, якщо цей номер (газета, журнал тощо) вийшов як спецвипуск з конкретною назвою або зазначена серія саме цього номера	Спецвип.: Академіку Миколі Самійловичу Вашуленку – 70 Філософські науки Сер.: Педагогіка
	Примітки: номер має додаток на ...	Якщо саме цей номер має додаток, зі словника вибираємо вид додатка: паперовий носій або CD	
910: Відомості про екземпляри	Статус	За допомогою словника проставляємо U – безінвентарний облік документа	

	№ екземпляра	Відповідно до порядкового номера (залежно від передплати), проставляється цифра 1 або 2	
	Дата	Вказується поточна дата опрацювання документа за допомогою комбінації клавіш Alt+Д	
	Місце зберігання	Проставляється місце зберігання: книгосховище, філія, кабінет бібліотекознавства, бухгалтерія	к ф1 кб б
	ЕКЗ	Проставляється кількість екземплярів цього документа	1 2
	Джерело надходження	Зі словника вибирається джерело надходження: передплата або дарунок	Др Передпл
Зберегти записану інформацію			
СТОРІНКА „Кумуляція”			
909: Зареєстровані надходження		Відповідно до зареєстрованого номера редагується нумерація періодичних видань.	№ 1(1экз.У)-20(1экз.У)

**ОБМІН БІБЛІОГРАФІЧНИМИ ЗАПИСАМИ ДОКУМЕНТІВ
ДЛЯ СТВОРЕННЯ ІНТЕГРОВАНОГО ГАЛУЗЕВОГО
ІНФОРМАЦІЙНОГО РЕСУРСУ
НА ЗАСАДАХ КООПЕРУВАННЯ
Інструкція**

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Інтегрований галузевий інформаційний ресурс (ІГІР) створюється у Державній науково-педагогічній бібліотеці України імені В. О. Сухомлинського (ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського) на засадах кооперування роботи спільно з провідними освітянськими бібліотеками МОН України та НАПН України, зокрема через обмін бібліографічними записами (БЗ) документів з метою повноцінного інформаційного забезпечення інноваційного розвитку вітчизняної освіти, педагогічної й психологічної науки і практики та надання до нього вільного та багатоаспектного доступу.

1.2. Розкриття змісту фондів бібліотек та надання доступу до них здійснюється за допомогою створення власних і зведених електронних каталогів (ЕК) і баз даних (БД).

1.3. Інструкція регламентує технологічний процес використання File Transport Protocol (FTP)-серверу для здійснення обміну БЗ з ЕК, створених на базі Системи автоматизації бібліотек „ІРБІС” (САБ „ІРБІС”).

1.4. Інструкція призначена для:

- відділів, що створюють БЗ в ЕК ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського;
- бібліотек – учасниць проекту з обміну БЗ;
- бібліотек – учасниць проекту створення зведених баз даних.

2. ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ

2.1. Обмін БЗ здійснюють фахівці бібліотек, які створюють бібліографічні записи в електронному каталозі й зведених базах даних.

2.2. Фахівці, що створюють бібліографічні записи в електронному каталозі та зведених базах даних:

- експортують й імпортують БЗ;
- запозичують і відправляють БЗ за допомогою FTP-серверу;
- здійснюють глобальне корегування БЗ;
- редагують БЗ.

3. ТЕХНОЛОГІЯ РОБОТИ

3.1. ЕКСПОРТ БІБЛІОГРАФІЧНИХ ЗАПИСІВ

3.1.1. Режим експорту призначено для збереження БЗ документів в комунікативному форматі ISO.

3.1.2. Для здійснення експорту БЗ документів у цілому слід увійти в БД ЕК, з якої передбачається експортування, знайти і відібрати потрібні БЗ.

3.1.3. Для експорту аналітичних БЗ необхідно знайти конкретний номер журналу/збірника, потім на панелі інструментів або в меню „Пошук” вибрати режим „Пошук за зв’язком”, з меню вибрати рядок „Номер журналу/Збірник ↔ Статті”. Після натискання кнопки „Виконати” система перейде на закладку „Результати пошуку”.

3.1.4. Для експортування БЗ на закладці „Результати пошуку” необхідно натиснути кнопку „Експорт” на панелі інструментів або в меню „Сервіс”.

3.1.5. У вікні, яке з’явиться, необхідно вибрати вихідний формат ISO, кодування – UTF8 і натиснути кнопку „Виконати”.

3.1.6. Система запитає ім’я файлу для збереження документа і за замовчуванням збереже його в папці „irbiswrk” на диску С.

3.1.7. Для документів у цілому (дисертацій, збірників тощо) назва файлу створюється за схемою 2013_02_05_B002_dys, де:

- 2013_02_05 – дата передачі файлу у форматі рік_місяць_число, наприклад, 5 лютого 2013 р.;
- B002 – сигла бібліотеки – тримача документа, наприклад, Бібліотека Інституту педагогічної освіти та освіти дорослих НАПН України;
- назва документа або загальна назва групи документів латиницею, наприклад, dys – дисертації, zb – збірники.

3.1.8. Для періодичних видань назва файлу складається з назви журналу латиницею, року і номера, наприклад, Vidkritiy_urok_2012_02 – „Відкритий урок” № 2 за 2012 р.

3.2. ІМПОРТ БІБЛІОГРАФІЧНИХ ЗАПИСІВ

3.2.1. Режим імпорту призначений для завантаження в ЕК БЗ документів, надісланих у комунікативному форматі **ISO**, кодування **UTF8**.

3.2.2. Для імпортування БЗ слід увійти в базу даних, до якої передбачається імпортувати записи, натиснути кнопку „Імпорт” на панелі інструментів або в меню „Сервіс”.

3.2.3. Для створення зведених БД (ЗвБД) для об’єднання імпортованих записів з наявними у вікні „Імпорт даних в БД”, що відкриється, необхідно використати функцію „Злиття” → „Формат ключа” → „Імпорт у зведений каталог (формат ІРБІС)” → „Виконати”.

3.2.4. Якщо злиття записів не потрібно, потрібно натиснути кнопку „Виконати”, у вікні „Файл для імпорту даних” слід вибрати необхідний файл і натиснути кнопку „Відкрити”, у результаті чого імпортовані БЗ завантажуються в БД.

3.2.5. Після завершення процесу імпортування з’явиться вікно з протоколом результатів імпорту і повідомленням про номери імпортованих документів. Для завершення роботи з імпортування потрібно натиснути кнопку „Вихід”.

3.2.6. Для редагування імпортованих БЗ слід натиснути кнопку „Так”; якщо редагування здійснюватися не буде – кнопку „Ні”.

3.3. ОБМІН БІБЛОГРАФІЧНИМИ ЗАПИСАМИ ЧЕРЕЗ FTP-СЕРВЕР

3.3.1. Для того, щоб почати роботу, слід відкрити „Мій комп'ютер”, папка „Мережеве оточення”, в адресний рядок вікна ввести адресу <ftp://194.44.28.246> і натиснути кнопку „Enter”.

3.3.2. Після підключення до серверу потрібно ввести логін і пароль, які надано окремо, і натиснути кнопку „Вхід”.

3.3.3. Відкриється папка „Fileobmin”, в якій розміщено папки „Дисертації”, „Збірники” і „Журнали”. Потрібно вибрати і відкрити необхідну папку, а всередині неї вибрати папку з назвою установи або журналу.

3.3.4. Скопіювати потрібний файл з папки „irbiswrk” на диску С і вставити у вибрану папку.

3.3.5. Для отримання файлів з FTP-сервера слід вибрати потрібні файли і скопіювати в папку „irbiswrk” на диску С.

3.4. ГЛОБАЛЬНЕ КОРЕГУВАННЯ БІБЛОГРАФІЧНИХ ЗАПИСІВ

3.4.1. Режим глобального корегування призначений для пакетного опрацювання групи записів БД.

3.4.2. При завантаженні номера журналу з аналітичними записами з них, треба позначити цей номер і, використовуючи режим „Пошук за зв'язком” „Номер журналу/Збірник ↔ Статті”, перейти на закладку „Результати пошуку”.

3.4.2.1. У БЗ номера журналу необхідно змінити в полі **933** „Шифр СІ або журналу” шифр надісланого номера (наприклад, B896426) на шифр, прийнятий в бібліотеці (наприклад, B019 3), а в полі **903** „Шифр випуску” B896426/2012/3 на B019/2012/3.

3.4.2.2. Після збереження змін у записі система видасть повідомлення „Результат пошуку змінився”. Слід натиснути „ОК” і в наступному повідомленні „У результаті корегування змінився результат пошуку – для продовження роботи з корегованим документом буде здійснено перемикавання

³ Шифри журналам присвоює відділ комплектування ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського.

контексту роботи на НОВИЙ/MFN” для подальшої роботи зі статтями натиснути кнопку „Ні”.

3.4.2.3. Після цього треба натиснути кнопку на панелі управління „Глобальна” або вибрати в меню „Корегування”.

3.4.2.4. Далі необхідно:

- в полі „Оператор” зі списку вибрати „СНА – змінити дані в полі/підполі”;

- в полі „Параметр 1 (Поле-підполі)” вибрати „463 ^ w – Шифр документа в БД”;

- в полі „Параметр 2 (Повтор)” вибрати „* – усі повтори”;

- в полі Формат 1 „(Шифр отриманого документа)” в одинарних лапках ввести шифр отриманого документа, наприклад, 'B896426/2012/3' ,

- в полі „Формат 2” (Шифр документа, зареєстрованого в системі) ввести шифр отриманого документа, наприклад, 'B019/2012/3' і потім натиснути кнопку „Виконати”.

3.4.2.5. Для кожної окремої назви журналу цей процес можна зберегти як відповідне завдання. Для цього, не натискаючи кнопку „Виконати”, слід клікнути кнопку „Зберегти”. Файл треба назвати відповідно до назви журналу, за замовчуванням його буде збережено в папці „irbiswrk”. Для подальшого використання цієї операції потрібно клікнути кнопку „Відкрити” → „Файл завдання”, вибрати цей файл і змінити інформацію в полях „Формат 1” і „Формат 2”. Цю операцію потрібно повторити для кожної назви журналу, зберігаючи файли під різними назвами.

3.4.2.6. Після закінчення корегування з’явиться повідомлення „Корегування завершено”, після чого слід натиснути кнопку „Повернення”.

3.4.3. Якщо завантажено лише БЗ статей, потрібно зареєструвати номер журналу, до якого вони мають бути прикріплені.

3.4.2.7. Для цього необхідно позначити БЗ статей журналу і натиснути кнопку на панелі управління „Глобальна” або вибрати її в меню „Корегування”.

Система запитає про виконання глобального корегування для всієї бази; необхідно натиснути кнопку „Так”.

3.4.4. У полі „Діапазон MFN” треба вставити номери статей, наприклад 118115–11822, і повторити пп. 3.4.2.3. і 3.4.2.5.

3.5. РЕДАГУВАННЯ БІБЛІОГРАФІЧНИХ ЗАПИСІВ

3.5.1. Після завершення імпортування бібліографічних записів та їх глобального корегування в разі необхідності слід відредагувати БЗ згідно з потребами й особливостями каталогізування документів у кожній окремій бібліотеці.

Відомості про авторів

Букшина Тамара Федотівна, науковий співробітник відділу науково-реферативної інформації ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського

Вараксіна Наталія Володимирівна, завідувач відділу науково-технічного забезпечення та впровадження комп'ютерних технологій ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського

Годз Оксана Володимирівна, науковий співробітник відділу науково-реферативної інформації ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського

Дорофєєва Ольга Павлівна, науковий співробітник відділу науково-реферативної інформації ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського

Коваленко Інга Йосипівна, завідувач відділу науково-реферативної інформації ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського

Кропочева Наталія Миколаївна, науковий співробітник відділу науково-реферативної інформації ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського

Роскіна Тетяна Іванівна, директор Науково-педагогічної бібліотеки м. Миколаєва

Самчук Лариса Іванівна, завідувач відділу наукової інформаційно-бібліографічної діяльності ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

**НАУКОВА ОРГАНІЗАЦІЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
ДНПБ УКРАЇНИ ІМ. В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО**

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

[Електронний ресурс]

Науковий редактор П. І. Рогова
Літературний редактор І. П. Білоцерківець

Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського
м. Київ, вул. М. Берлинського, 9
Тел.: (044)440-35-48
e-mail: dnpb@i.ua